

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRMEDE
I-CODE MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

Fatih AYGÖREN

Balıkesir, 2016

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRMEDE
I-CODE MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

Fatih AYGÖREN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Kemal Oğuz ER

Balıkesir, 2016

T.C
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda 20101251002 numaralı Fatih AYGÖREN'in hazırladığı 'EĞİTİM PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRMEDE I-CODE MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİ' konulu DOKTORA tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 01 Temmuz 2016 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/~~OY ÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Nevin SAYLAN

Üye (Danışman)

Doç. Dr. Kemal Oğuz ER

Üye

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK

Üye

Yrd. Doç. Dr. Hale SUCUOĞLU

Üye

Yrd. Doç. Dr. Nihat UYANGÖR

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

15.07.2016
Yrd. Doç. Dr. Bayan ŞAHİN

Enstitü Müdürü v.

ÖN SÖZ

Bu çalışmada eğitim programlarını değerlendirmede özgün bir model olan I-CODE modeli geliştirilmiştir. Veli ve öğrenciler okul eğitim programlarını myicode.com İnternet sitesi aracılığıyla değerlendirmektedir. Türkiye'deki bütün özel okulların eğitim programlarını değerlendirmeye açık tutulmaktadır. Her bir yararlanıcı, istediği an program hakkında değerlendirme yapabilmekte ve sonuçları görüntüleyebilmektedir. Sistem her şehir için, öğretim kademelerine ve eğitim programı alt boyutlarına göre karşılaştırmalı istatistikler sunabilmektedir. Böylece veliler ve öğrenciler eğitim programları hakkında söz sahibi olmakta ve programların gelişimine katkıda bulunmaktadır. Model Michael Scriven'in ve Robert Stake'in program değerlendirme görüşlerinden esinlenerek, yararlanıcılar için geliştirilmiştir. Modelin tez kapsamında yapılan tasarım ve deneme uygulamaları sonucu uygulanabilir ve işlevsel olabileceği sonuçları elde edilmiştir.

Bu araştırma için beni yönlendiren, karşılaştığım zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan değerli danışmanım Doç. Dr. Kemal Oğuz ER'e teşekkürlerimi sunarım. Tez kapsamında geliştirilen I-CODE eğitim programlarını değerlendirme modelinin özelliklerini ortaya çıkarmayı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Nevin SAYLAN'a ve Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK'e teşekkür etmeyi borç bilirim. Uzman görüşlerini esirgemeyen, çalışmaya büyük katkı sağlayan değerli bilim insanlarımız Prof. Dr. A. Seda SARACALOĞLU'na, Prof. Dr. Salih UŞUN'a, Yrd. Doç. Dr. Orhan KUMRAL'a, Dr. Tuncay SARITAŞ'a, yasal konularda destek veren Hukuk uzmanı Altan RENÇBER'e ve Avukat Aydın Fırat MUSLU'ya, imla ve dilbilgisi kontrolü yapan Fatih UYSAL'a, Özel okul veli ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını analiz edebilmek için imkan tanıyan Aydın Doğa Kolejinde ve Kurum Müdürü Levent SUNGUR'a teşekkür ederim. Desteklerini esirgemeyen özel okullarımıza ve eğitimcilerimize teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan aileme sonsuz sevgi, saygı ve minnetlerimi sunarım.

Fatih AYGÖREN
BALIKESİR-2016

ÖZET

EĞİTİM PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRMEDE I-CODE MODELİNİN GELİŞTİRİLMESİ

AYGÖREN, Fatih

Doktora, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kemal Oğuz ER

2016, 122 Sayfa

Bu tez eğitim programlarını değerlendirmede özgün bir yaklaşım olan I-CODE modelini geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Modelin temel özellikleri, tasarım süreci, uygulama ilkeleri, uygulanabilirliği ve işlevselliği üzerine araştırma yapılmıştır.

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda, I-CODE modelinin öznelci ve faydacı felsefeye sahip; göreceli ve yararlanıcıya yönelik ideoloji taşıyan; yararlanıcı ve katılımcı odaklı tasarımı olan; değerlendirme türüne göre dışarıdan yönlendirilmiş, informal, girdi, işlem, çıktı ve etki değerlendirmesi yapan, Hedeften Bağımsız Değerlendirme, Yararlanıcıya Yönelik Değerlendirme ve İhtiyaca Cevap verici Değerlendirme yaklaşımlarına dayanan temel özelliklere sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

I-CODE modelinin tasarım sürecinde yararlanıcıların ihtiyaçlarının analizi görüşmeler üzerinden yapılmış, bu analizler alan yazın taramasıyla desteklenmiş ve modelin program değerlendirme soruları belirlenmiştir. Aynı çalışmaya paralel olarak I-CODE modeline ait myicode.com eğitim programı değerlendirme sitesi tasarlanmış ve özel okulların değerlendirildiği pilot uygulamalara açılmıştır. Pilot uygulamadan ve uzman görüşlerinden elde edilen dönütler üzerinden I-CODE modeli geliştirilmeye devam edilmiştir.

I-CODE modelinin uygulama ilkeleri alan yazın taraması ve görüşmeler üzerinden netleştirilmiştir. Model veli ve öğrencilerin myicode.com sitesine üye olarak okullarının eğitim programlarını değerlendirmesine dayanmaktadır. Türkiye'deki bütün özel okullar sistem üzerinde görüntülenebilmektedir. Değerlendirme yararlanıcıların okullarının eğitim programı hakkındaki on soruya

on üzerinden puan vermeleri ile gerçekleştirilmektedir. Her yararlanıcı değerlendirmesinde güncelleme yapılmaktadır. Ek olarak, okulun eğitim programına dair genel ve alt istatistikler ayrı ayrı ve sürekli görüntülenmeye açıktır.

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda modelin, ihtiyaçlara yönelik hazırlanmış, işlevsel ve yararlı olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitsel uygulanabilirlik olarak sıkıntısı olmamakla birlikte hukuki boyutlarda hassas olmayı gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: I-CODE, Myicode.com, Program Değerlendirme, Kolej, Özel Okul

ABSTRACT

DEVELOPING I-CODE MODEL AT EVALUATING THE CURRICULUM

AYGÖREN, Fatih
Phd Thesis, Curriculum and Instruction
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Kemal Oğuz ER
2016, 122 Pages

This thesis has been prepared with the purpose of developing I-CODE model which is a genuine approach in the curriculum evaluation. Researches have been done about the key features, designing process, implementation principles, practicability and functionality of the model.

In accordance with the first sub-objective of the research, it is found that, I-CODE model has subjectivist and utilitarian philosophy; has relativistic and consumerist ideology; has consumer and participant oriented design; depending on the evaluation type, it is externally directed, informal, has input, process, output and impact evaluation and also influenced from Goal-free evaluation, Consumer-oriented evaluation and Responsive evaluation.

A needs analysis has been done with consumers by interviews, during the design process of I-CODE, and analyses have been supported by literature review. Thus, curriculum evaluation questions of the model have been determined. In parallel, myicode.com curriculum evaluation website which belongs to I-CODE model, has been designed and pilot schemes have been opened where private schools are evaluated. Model has been continued to be improved with the feedbacks, obtained from pilot schemes and expert views.

Implementation principles of I-CODE model have been clarified by literature reviews and interviews. It is based on the condition that the parents and children enroll myicode.com website and evaluate their schools curriculum. All the private schools in Turkey are monitored in this system. The process takes place when consumers give one to ten points for ten questions regarding the curriculum. The scores are updated after the evaluation of each consumer. Furthermore, general

and sub statistics regarding the curriculum of the school are separately and continuously open for monitoring.

In accordance with the second sub-objective of the study, its found that the model is intended for the needs, serviceable and beneficial. It does not any educational practicability problem but requires to be sensitive on legal dimensions.

Key Words: I-CODE, Myicode.com, Curriculum Evaluation, College, Private School

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
BÖLÜM I.....	1
Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	3
1.4. Sayıtlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar.....	6
1.7. Kısaltmalar.....	6
BÖLÜM II.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Eğitim Programı.....	8
2.2. Program Değerlendirme.....	10
2.3. Program Değerlendirmenin Tarihsel Gelişimi.....	12
2.3.1. Program Değerlendirme Felsefeleri.....	15
2.3.1.1. Objektivist Değerlendirme.....	15
2.3.1.2. Subjektivist Değerlendirme.....	16
2.3.1.3. Faydacı Değerlendirme.....	16
2.3.1.4. Çoğulcu Değerlendirme.....	17
2.3.2. Program Değerlendirme İdeolojileri.....	17
2.3.2.1. Ayrılıkçı İdeoloji.....	18
2.3.2.2. Pozitivist İdeoloji.....	18
2.3.2.3. Yönetimsel İdeoloji.....	18
2.3.2.4. Göreceli İdeoloji.....	19
2.3.2.5. Yararlanıcıya Yönelik İdeoloji.....	19
2.3.3. Program Değerlendirme Tasarımları.....	20
2.3.3.1. Hedeflere Dayalı Tasarım.....	21
2.3.3.2. Yönetime Yönelik Tasarım.....	22
2.3.3.3. Yararlanıcı Odaklı Tasarım.....	23
2.3.3.4. Uzman Odaklı Tasarım.....	25
2.3.3.5. Müzakereye Dayalı Tasarım.....	25
2.3.3.6. Katılımcı Odaklı Tasarım.....	26
2.3.4. Program Değerlendirme Türleri.....	27
2.3.4.1. Değerlendirmeci Rolüne göre Türleri.....	28
2.3.4.1.1. İçsel Değerlendirme.....	29
2.3.4.1.2. Dışsal Değerlendirme.....	29
2.3.4.1.3. Dışarıdan Yönlendirilmiş Değerlendirme.....	30
2.3.4.2. Biçimsel Olarak Çeşitleri.....	31
2.3.4.2.1. Formal Yaklaşım.....	31
2.3.4.2.2. İnfomal Yaklaşım.....	31

2.3.4.2.3. Harmanlanmış Yaklaşım.....	32
2.3.4.3. Sistem Boyutlarına Göre Çeşitleri.....	33
2.3.4.3.1. Girdilerin Değerlendirilmesi.....	35
2.3.4.3.2. Sürecin Değerlendirilmesi.....	35
2.3.4.3.3. Çıktıların Değerlendirilmesi.....	36
2.3.4.3.4. Etki Değerlendirmesi.....	36
2.3.5. Öncü Program Değerlendirme Modelleri.....	36
2.3.5.1. Hedefe Dayalı Değerlendirme.....	37
2.3.5.2. CIPP Modeli.....	38
2.3.5.3. Farklar Yaklaşımı Modeli.....	39
2.3.5.4. Uygunluk Olasılık Modeli.....	39
2.3.5.5. UCLA Değerlendirme Modeli.....	40
2.3.5.6. Eğitsel Eleştiri Modeli.....	41
2.3.5.7. Saylor, Alexander ve Lewis Modeli.....	42
2.3.5.8. Analitik Program Değerlendirme Modeli.....	42
2.3.5.9. Yararlanıcıya Odaklı Değerlendirme.....	43
2.3.5.10. Hedeften Bağımsız Değerlendirme.....	44
2.3.5.11. İhtiyaca Cevap Verici Değerlendirme.....	45
2.3.6. Özel Okul/Kolej.....	46
BÖLÜM III.....	49
YÖNTEM.....	49
3.1. Araştırma Modeli.....	49
3.2. Bilgi Toplama Kaynakları.....	52
3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi.....	52
3.3.1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi.....	52
3.3.2. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Verilerin Analizi, Kodlanması ve Yorumlanması	55
3.3.3. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi.....	56
3.3.4. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Verilerin Analizi, Kodlanması ve Yorumlanması.....	57
BÖLÜM IV.....	58
BULGULAR ve YORUM.....	58
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	58
4.1.1. I-CODE Temel Özellikleri.....	58
4.1.1.1. I-CODE Eğitim Programı Tanımı.....	59
4.1.1.2. I-CODE Program Değerlendirme Felsefesi.....	59
4.1.1.3. I-CODE Program Değerlendirme İdeolojisi.....	60
4.1.1.4. I-CODE Program Değerlendirme Tasarımı.....	60
4.1.1.5. I-CODE Program Değerlendirmeci Rolü.....	61
4.1.1.6. I-CODE Program Değerlendirme Biçimi.....	62
4.1.1.7. Sistem Boyutlarına göre Program Değerlendirme Türü.....	62
4.1.1.8. I-CODE Modelinin Etkilendiği Modeller.....	64
4.1.2. I-CODE Modeli Tasarım Süreci İşlemleri.....	67
4.1.2.1. Temalar.....	67
4.1.2.1.1. Temaların Yorumlanması.....	68
4.1.2.2. I-CODE İnternet Sitesinin Tasarım Süreci.....	78

4.1.2.2.1. Fikir Aşaması.....	79
4.1.2.2.2. I-CODE Site Tasarım-Desenleme.....	80
4.1.2.2.3. I-CODE Sitesi Yazılım-Kodlama.....	80
4.1.2.2.4. Domain, Hosting ve Güvenlik.....	81
4.1.2.2.5. Pilot Uygulama.....	82
4.1.2.2.6. Değerlendirme/Geri bildirim/Revizyon.....	82
4.1.3. I-CODE Modelinin Uygulama İlkeleri.....	85
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	88
4.2.1 I-CODE Modelinin Uygulanabilirliği.....	88
4.2.1.1 Temalar.....	88
4.2.1.1.1. Akademik Boyut.....	88
4.2.1.1.2. Veri güvenliği Boyutu.....	92
4.2.1.1.3. Yasal Boyut.....	93
4.2.2. I-CODE Modelinin işlevselliği.....	96
BÖLÜM V.....	97
SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	97
5.1. Sonuçlar.....	97
5.2. Öneriler.....	98

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Program Değerlendirmeye Ait Sınıflamalar.....	14
Şekil 2. Program Değerlendirme Felsefeleri.....	15
Şekil 3. Program Değerlendirme İdeolojileri.....	18
Şekil 4. Program Değerlendirme Tasarımları.....	21
Şekil 5. Program Değerlendirme Türleri.....	28
Şekil 6. Değerlendirmeci Rolüne Göre Program Değerlendirme Türleri...	28
Şekil 7. Değerlendirme Biçimine Göre Program Değerlendirme Türleri...	31
Şekil 8. Değerlendirme Biçimleri.....	32
Şekil 9. IPO Modeline göre Sistem Boyutları.....	34
Şekil 10. Sistem Örneği.....	34
Şekil 11. Sistem Boyutlarına Göre Program Değerlendirme Türleri.....	34
Şekil 12. Analitik Program Değerlendirme Şeması.....	43
Şekil 13. Araştırma Deseni.....	51
Şekil 14. Görüşme Formu ve I-CODE Program Değerlendirme Soruları Hazırlanış Süreci.....	55
Şekil 15. I-CODE Modeli Temel Özellikleri.....	66
Şekil 16. Görüşmelerden Çıkarılan Temalar.....	68
Şekil 17. I-CODE Site Tasarım Süreci.....	79
Şekil 18. ICODE Eğitim Programı Değerlendirme Modeli Genel Şeması.	84

BÖLÜM I

Giriş

Araştırmanın bu bölümünde; Problem Durumu, Araştırmanın Amacı, Araştırmanın Önemi, Sayıtlar, Sınırlılıklar, Tanımlar ve Kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim öğretim faaliyetleri, insanoğlunun varoluşundan itibaren en önemli gelişim ve değişim aracıdır. Dünden bugüne gelişen teknoloji ve yaşanan kırılma anları, insanlığın ve dolayısıyla eğitim dünyasının bugünlere gelmesini sağlamıştır. Eğitim dünyasını bugünlere getiren kırılma anlarından biri eğitim programı kavramının ortaya çıkışı ve eğitim dünyasına sistemsel mantığın oturtulmasıdır. Ne var ki eğitim programları eğitim alanında ulaşılan mükemmellik noktası değildir. İnsan elinden çıkan her şeyde olduğu gibi mükemmellik ve değişmezlik eğitim programları için de söz konusu değildir. Programlar sürekli geliştirilmesi gereken yapılardır. İhtiyaçları karşılayabilen ve sürekliliği olan program yapılarını oluşturmak için sürekli değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, eğitim programlarının değerlendirilmesi, etkililiğinin belirlenmesi ve dolayısıyla iyileştirilmesi, eğitim bilimciler için neredeyse içgüdüsel bir çabadır. Çünkü eğitim programlarını değerlendirmek eğitim programlarını daha iyi hale getirmek için önemli bir geri bildirim mekanizmasıdır (Lunenburg & Irby, 2006: s. 60; Belvis, 1989: s. 247). Bu düşüncenin ürünü olarak, eğitim programlarını daha iyiye doğru yönlendirmek ve sürekliliğini sağlamak adına pozitivist, subjektivist, faydacı, çoğulcu, hedeflere dayalı, hedeften bağımsız, yönetime yönelik, yararlanıcıya yönelik, katılımcı destekli gibi farklı açılardan değerlendirme yapan çalışmalar görülebilmektedir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde daha ayrıntılı olarak açıklanacak olan bu değerlendirme anlayışlarının ortak noktası,

programların etkililiğine kendi bakış açılarından karar vererek onları daha iyiye doğru götürme çabalarıdır.

Bu çalışmada, eğitim programlarını daha iyi olmaya yönlendirebilmek adına, şimdiye kadar yapılmış çalışmalardan farklı bir anlayış geliştirilmeye çalışılmıştır. Program değerlendirme alanında geliştirilmiş modellerden farklı, yeni bir model önerilmektedir. Yeni geliştirilen I-CODE (İnternet and Consumer Oriented Dynamic Evaluation) eğitim programı değerlendirme modeli, özel okulların eğitim programlarının, veli ve öğrenciler tarafından *myicode.com* web sitesi üzerinden, İnternet tabanlı ve sürekli olarak değerlendirilmesidir. Böylece veli ve öğrenciler eğitim programlarını değerlendirmede başrolü üstlenmektedir. İnternet-Bilişim teknolojisi ile eğitim programlarını değerlendirme alanının bütünleştirilmesi, tamamen yararlanıcı (veli ve öğrenci) yönlendirmesi, süreklilik, program değerlendirme veri tabanı oluşturulması özelliklerini barındırmaktadır. Ne var ki bu modelin önerilmesi, I-CODE modeli nedir, hangi özellikleri barındırmaktadır, ilkeleri nedir, uygulanabilir ya da işlevsel midir, gibi soruları da beraberinde getirmektedir. Bu sorular araştırmanın problemini ortaya çıkarmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, eğitim programlarının değerlendirilmesinde yeni bir model olacak I-CODE modelinin geliştirilmesi, özel okul ve kolej eğitim programları üzerinde denenmesi ve kullanılabilirliğinin sorgulanmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Web tabanlı I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinin;
  - i. Temel program değerlendirme özellikleri,
  - ii. Tasarım sürecindeki işlemleri,
  - iii. Uygulama ilkeleri nedir?
2. Web tabanlı I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinin;
  - i. Eğitim alanında uygulanabilirliği,
  - ii. İşlevselliği nasıldır?

1.3. Önem

Günümüz dünyasında insanlar İnternet ve bilişim kanalıyla, çoğu zaman da web siteleri aracılığıyla yararlandıkları ürünleri değerlendirmektedir. Bu değerlendirme sonuçları diğer alıcılara, geri bildirim olarak üreticilere hatta sürece dâhil diğer bütün unsurlara yardımcı olabilmektedir. İnsanların son dönemdeki bu eğilimi, tez kapsamında geliştirilen I-CODE modelinin esin kaynağı olmuştur. I-CODE modeli, İnternet ve bilişim teknolojisinin eğitim programlarını değerlendirme alanına doğrudan kaynaştırıldığı yeni bir modeldir. Bu bağlamda, Green ve Stone'un (1977, s. 5) "Değerlendirme, yeni bir şey dendiğinizde ilgi çekici hale gelir." sözü araştırmanın önemini özetlemektedir. Söz konusu araştırma eğitim programlarını değerlendirme alanında, bilimsel ve teknik anlamda ilk defa denenmektedir. Olumlu ya da olumsuz her türlü sonuç alana katkı sağlayabilir niteliktedir.

I-CODE modeli, programın etkililiğine karar vermede veli ve öğrenciyi değerlendirme sürecinin merkezine koyan, subjektivist, faydacı (Utilitarian), yararlanıcılara yönelik (Consumerist), katılımcı odaklı (Participant oriented), dışarıdan yönlendirmeli içsel değerlendirme yapılan (Externally directed

evaluation), informal, hedeften bağımsız (Goal-Free), girdi (Input), süreç (Process), çıktı (Outcome), etki (impact) değerlendirmesi yapabilen, tam zamanlı süreklilik arz eden, dinamik bir model olmayı öngörmektedir.

Bu modelin değerlendirmeye bakış açısı, yararlanıcıları yani veli ve öğrenciyi değerlendirme sürecinde başrole koymak, statik yerine dinamik bir mantıkla değerlendirmeye süreklilik kazandırmak, verimli bir değerlendirme süreci (zaman, emek, para açısından) sağlamaktır. I-CODE modelinin çıkış noktası yararlanıcılara, eğitim programına (okulun ya da herhangi bir kurumun) ya da sorumlu kurumlara -örneğin ilgili devlet birimlerine- yarar sağlamaktır. Araştırmada yapılan alan yazın taramasına göre İnternet ve bilişim teknolojisinin eğitim programlarını değerlendirme alanında bu kadar aktif kullanıldığı başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ek olarak, eğitim programlarını sadece veli ve öğrencilerin yani yararlanıcıların değerlendirdiği ilk program değerlendirme çalışmasıdır. Eğitim programlarını değerlendirme modellerinde veli ve öğrencilerin görüşleri alınmakla birlikte genellikle uzman görüşü, paydaş görüşleri, sistemsel ölçümlere de yer verilme ihtiyacı görülmektedir. I-CODE modelinde sadece veli ve öğrenciler değerlendirme yapmaktadır. Tamamen subjektivist yapıya sahiptir. Çalışma bu anlamda İnternet teknolojisi ile subjektivist felsefenin sentezlenmesine dayanan özgün bir model üreterek, eğitim programlarını değerlendirme alanında yeni bir özelliği denemektedir. Çalışmanın sözü edilen özelliklerin bir kısmını dahi hayata geçirmesi ya da denemiş olması, eğitim programlarının kalitesini geliştirmek açısından önemli bir katkı olarak kabul edilebilir.

I-CODE modelinin denenmesi sürecinde, tezde çalışılacak alanı daraltmak için Türkiye'deki özel okulları ve kolejleri kapsayan bir program değerlendirme sistemi kurulmuştur. I-CODE modeli, tasarlanış mantığına göre bütün eğitim kurumları I-CODE veri tabanına yüklenebilir ve I-CODE Değerlendirme Soruları geliştirilerek değerlendirmeye açılabilir. Bu bağlamda I-CODE modelinin örgün-yaygın bütün eğitim kurumlarına uyarlanabilir ve kapsamı en geniş program değerlendirme modellerinden biri olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayılılar

- 1.Eğitim programı, yararlanıcıyı ve öğrenmeyi etkileyen, okul içi ve dışı, bilinçli şekilde işe koşulmuş bütün planlanabilir şartları kapsayan bütüncül bir mantık taşır.
- 2.Alan yazın taraması ve görüşmeler sonucu elde edilen bilgiler I-CODE modelinde yapılacak değerlendirme süreci için yeterli veriyi sağlar.
- 3.İhtiyaç analizi, yararlanıcıların eğitim programlarından beklentilerini ve dolayısıyla programda değerlendirilmesi gereken boyutları ortaya çıkarır.
- 4.I-CODE modelinin program değerlendirme soruları geliştirilirken uzmanların görüşleri geçerliliği sağlar.
- 5.I-CODE modelinin işlevselliği ve uygulanabilirliğine uzmanlar karar verir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma kuramsal çerçeve açısından bakıldığında, araştırmacı tarafından ulaşılabilen alan yazınla sınırlıdır.

Araştırma veri kaynakları olarak araştırma raporları, süreli yayınlar, makaleler, kitaplar, dergiler, lisansüstü tezler, bildiriler, konuşma metinleri, İnternet veri tabanları, sözlükler gibi yazılı bilgi kaynakları ve görüşmeler ile sınırlıdır.

Bu araştırma Türkiye'deki özel okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liseler ile sınırlıdır.

Araştırma geliştirilen I-CODE modelinin bilgi toplama mantığı nedeniyle tamamen öznel ve nicel paradigmayla sınırlıdır.

I-CODE modeli İnternet üzerinden web tabanlı bir eğitim programı değerlendirme modeli olduğu için günümüz bilişim teknolojilerinin sunabildiği yazılımsal altyapı ve güvenlik önlemleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim Programı: Eğitim programı, hem yönetilen hem de yönetilmeyen, bireyin yeteneklerini ortaya çıkaran bütün yaşantılarla ilgilenen ya da okulun bireylerdeki yetenekleri ortaya çıkarmak için çok dikkatli şekilde tamamlamaya ve geliştirmeye çalıştığı yönlendirilmiş eğitimler dizisidir (Bobbitt, 1918: s. 43).

Program Değerlendirme: Eğitimde program değerlendirme, programın etkililiğine karar verme ve gerekli değişiklikler için geri bildirim sağlama süreci olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2006: s. 176).

I-CODE Modeli: I-CODE modeli, veliler ve öğrencilerin kendi okul programlarını değerlendirerek, programlarının etkililiğine karar vermesi ve programlarının gelişimine katkıda bulunması amacıyla tasarlanan bir program değerlendirme modelidir. I-CODE sözcüğü 'İnternet and Consumer Oriented Dynamic Evaluation' ifadesinin baş harflerinden oluşturulan kısaltmasıdır.

Domain: Domain, ağdaki bilgisayarların İnternet ortamında ev sahipliğini yapan iletişim adresidir (Docaiw, 2001: s. 82).

Web Hosting: Web hosting, kullanıcıların kendi bilgisayarlarından, network ya da modem aracılığıyla ulaşabilmesi için gerekli veri ve programları barındıran ana bilgisayar hizmetidir (Docaiw, 2001: s. 134).

1.7. Kısaltmalar

I-CODE: İnternet and Consumer Oriented Dynamic Evaluation, Türkçe ifade olarak, İnternet ve yararlanıcı odaklı dinamik değerlendirme anlayışıdır.

UCLA Modeli: Marvin C. Alkin tarafından 1969 yılında, UCLA değerlendirme çalışmaları merkezinde (CSE) yönetici olarak çalışırken geliştirilmiştir. Alkin, birçok yönden CIPP modeliyle paralel bir değerlendirme çerçeve planı hazırlamıştır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 89). UCLA Üniversitesinde geliştirildiği için bu ismi almıştır. Karar verici konumundaki kişilere kullanışlı özet bilginin raporunu sunabilmek için işin aslını öğrenme, uygun bilgileri seçme, toplama ve analiz etmeye dayanır.

CIPP Modeli: Context, Input, Process, Product ifadesinin baş harflerinden oluşturulmuş, Daniel Stufflebeam ve Egon Guba tarafından ortaya konulan bu model içerik (bağlam), girdi, işlem ve ürün değerlendirmelerini tanımlar. Karar odaklı bir anlayışa dayanmaktadır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 89).

IMDb: Internet Movie Data Base ifadesinin baş harflerinden oluşan kısaltmadır. Dünya çapında yaklaşık 500.000 filmin izleyiciler tarafından www.imdb.com sitesi üzerinden değerlendirildiği İnternet veri tabanıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan; eğitim programı, program değerlendirme, program değerlendirmenin tarihsel gelişimi, program değerlendirme felsefeleri, ideolojileri, tasarımları, türleri, öncü program değerlendirme modelleri ve özel okul/kolej kavramları ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

2.1. Eğitim Programı

Eğitim programını tanımlama şeklimiz ona olan yaklaşımımızı yansıtır (Lunenburg & Ornstein, 2012: s. 367; Taba, 1962: s. 9). Bir okul içinde okul yönetimi, öğretim ve denetim boyutları gayet net iken, eğitim programı üzerinde netlik istenen boyutlarda olamamıştır. Bilimsel açıdan bakanlar somut bir eğitim programı kavramı üzerinde çalışmak eğiliminde olurken, eğitim bilimciler tarafından eğitim programı kavramı farklı şekillerde tanımlanmakta ve soyut kalmaktadır (Oliva, 1982: s. 4).

Franklin Bobbitt (1918, s. 43) eğitim programını iki açıdan tanımlamaktadır:

- (1) Eğitim programı, hem yönetilen hem de yönetilmeyen, bireyin yeteneklerini ortaya çıkaran bütün yaşantılarla ilgilenen ya da
- (2) okulun bireylerdeki yetenekleri ortaya çıkarmak için çok dikkatli şekilde tamamlamaya ve geliştirmeye çalıştığı yönlendirilmiş eğitimler dizisidir.

Bu tanımlamada okul dışı şartların da eğitim programına dâhil kabul edilmesi dikkat çekicidir. Paralel şekilde John Dewey de -öğrenmeyi deneyim olarak kabul ederek- okul dışı yaşantılara işaret etmiştir. Dewey (2010, s. 6-8) okulların ve eğitim programının, konuları belirli sınırlara indirgeyip, genellenebilir gerçekler üzerine odaklanmak yerine daha geniş bakış açısına sahip olması

gerektiğini vurgulamaktadır. Eğitim programıyla ilgili buna benzer birçok tanımlamada, örneğin Pinar, Reynolds, Slattery ve Taubman'a göre (2008, s. 27) okulun himayesindeki yönlendirilmiş ya da yönlendirilmemiş şartların, hatta okulun yarattığı diğer çıktılarının (örneğin örtük program, ihmal edilen program gibi) eğitim programı kapsamında kabul edilebildiği görülmektedir.

Eğitim programları alanındaki bilim insanlarının düşüncelerine göre eğitim programlarının dar ya da geniş kapsamlı, mikro ya da makro boyutlarda tanımlanabildiği görülmektedir (Chiarelott, 2006: s. 4). Birçok eğitimci, eğitim programını istedik hedeflere ya da sonuçlara ulaşmak için bir *aksiyon planı* olarak kabul ederken, bazı eğitimciler daha geniş bir bakış açısıyla, eğitim programını *öğrencilerin bütün deneyimleri* olarak tanımlamaktadır (Lunenburg & Ornstein, 2012: s. 367).

Hilda Taba (1962, s. 9) eğitim programını çok geniş ele almanın tanımı işlevsiz hale getirebileceğini, diğer taraftan, tanımı sadece hedefler, içerik, öğrenme ve öğrenme yaşantıları yani yöntem olarak ele almanın da modern bir eğitim programı için çok sınırlayıcı olabileceğini ifade etmektedir.

Eğitim programını *mikro boyutlarıyla* tanımlama eğiliminde olan Beauchamp'ın program tanımları aşağıda verilmiştir (1968, s. 6-7):

(1) Eğitim programı okuldaki öğrencilerin eğitimi için birçok bileşen barındıran yazılı dokümandır. Belirli sınıf gruplarındaki öğrencilere uygulanacak öğretim stratejilerini belirlerken bir hareket noktası olarak tasarlanan kapsamlı plandır.

(2) Eğitim programının ikinci akla uygun tanımı: Eğitim programı sistemini okul sisteminin bir alt sistemi olarak kabul etmektir. Okuldaki eğitim programı sistemi, programın ne olacağı ve nasıl uygulanacağı hakkında kararlar vermeyi içerir.

(3) Eğitim programının üçüncü akla uygun tanımı: Programı bir çalışma alanı olarak görmektir. Bu çalışma alanında çalışacak kişiler üniversitelerde ve kolejlerde eğitimle profesyonel olarak ilgilenen öğrenciler, mezunlar, eğitim programı akademisyenleri ya da teorisyenleri olmak zorundadır.

Beauchamp, eğitim programına bakış açısıyla, programı büyük oranda mikro boyutlarla tanımlarken üçüncü tanım maddesinde programı makro şekilde görebileceğimize de dikkat çekmektedir.

Spaulding (2008, s. 5) programın, istenen hedeflere ulaşmak için tasarlanan, ölçülebilir hedeflere ve amaçlara sahip özel bir etkinlikler dizisi olduğunu ifade etmektedir. Eisner de (1979, s. 39) eğitim programını bir ya da daha fazla öğrencinin bir okulda, kursta ya da sınıfta eğitsel sonuçlara ulaşması için tasarlanmış planlı durumlar dizisi olarak tanımlamıştır. Ne var ki, yine Eisner (1979, s. 39) yaptığı tanımın mutlak olmadığını, eğitim programının bir tane tanımı olamayacağını belirterek, sadece yararlı olacağına inandığı bir tanım yaptığını vurgulamaktadır.

Eğitim programını *makro boyutlarıyla* tanımlayan eğitim bilimcilere göre eğitim programı, öğrenciye deneyim oluşturan bütün şartlar olarak ön plana çıkmaktadır. Saylor ve Alexander'a (1966, s. 5) göre eğitim programı, bir okulun öğrencilere sağladığı bütün öğrenme fırsatlarını kapsamaktadır.

Aynı mantıkla, Oliva'ya (1982, s. 7) göre eğitim programı:

- (1) Program çalışmaları,
- (2) Program yaşantıları,
- (3) Programın sağladığı hizmetler,
- (4) Örtük program, boyutlarının oluşturduğu bütün olarak düşünülebilir.

Bu bakış açıları incelendiğinde bazı programcıların bilinçaltı ile algılanan (subliminal) ya da ideolojik şartları barındıran örtük programı ve ihmal edilen (null) programı dahi eğitim programı kapsamında kabul edebildiği görülmektedir (Kriedel, 2010: s. 179).

Yapılan eğitim programları açıklamalarının ışığında eğitim programının aslında çok boyutlu ve kapsamlı olduğu anlaşılmaktadır. Tanımlamayı içerdiği kategorilerden sadece birine indirgemek, eğitim programı kavramını ders ya da faaliyet listesine konu eklemek ya da çıkarmak gibi basit ve dar bir çerçeveye sokmak anlamına gelmektedir (Varış, 1976: s. 19).

2.2. Program Değerlendirme

Program değerlendirme, Green ve Stone'a (1977, s. 4) göre programların sonuçları ya da etkilerinin sistematik dokümantasyonu (belgelenmesi) ve yargıya varabilmek için programa değer biçme işidir.

Uzun yıllar boyunca değerlendirme işi programı geliştirmek için kullanılmıştır. Ne var ki Michael Scriven açısından değerlendirme programının gelişimini sağlama sürecinde rollerden sadece biridir. Değerlendirme, programın hak ettiği değere karar vermek için kullanacağımız başlangıç noktasıdır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 14).

Saylan'a (1995, s. 54) göre, program tasarısının sürekli gözden geçirilerek gerekli düzeltme, onarma ve geliştirme işlemlerinin yapılabilmesi için hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını, program tasarısı elemanlarını ve tasarının etkililiğini inceleme sürecidir. Demirel (2006, s. 176) program değerlendirmeyi, programın etkililiğine karar verme ve gerekli değişiklikler için geri bildirim sağlama süreci olarak tanımlanmaktadır. Erden'e (1998, s. 10) göre program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir. Uşun'a (2012, s. 10) göre program değerlendirme sistematik veri toplama ve analizi esas alan bilimsel araştırma süreçleri kullanılarak, geliştirilmiş olan bir programın; doğruluğu, gerçekçiliği, yeterliliği, uygunluğu, verimliliği, etkililiği, yararlılığı, başarısı ve yürütülebilirliği vb. herhangi bir özelliği hakkında karar verme sürecidir.

Oliva (1982, s. 428) değerlendirmenin; *öğretimsel değerlendirme*, *eğitim programı değerlendirme* ve *eğitsel değerlendirme* olarak üçe ayrıldığını savunmaktadır. Öğretimsel değerlendirme, öğrencilerin ders başarısının, öğretiminin sarf ettiği emeğin, kullandığı yöntemin ya da benimsediği öğretim yaklaşımlarının etkisinin değerlendirilmesidir. Eğitim programının değerlendirilmesi öğretimsel değerlendirmeyi içine alır. Bu değerlendirme, uygulanan programı değerlendirmeyi de kapsar. Bu kavramlardan en geniş kapsamlısı ise eğitimsel değerlendirmedir. Eğitimsel değerlendirme öğretim süreci ve eğitim programı ile birlikte eğitim yapılan binaları, faaliyet alanlarını, yönetim, denetim, personel ve ulaşım gibi şartları da değerlendirmeyi kapsamaktadır.

Eğitimde program değerlendirme tanımlamasını daha iyi anlayabilmek için program değerlendirmenin tarihsel gelişimi üzerinden devam etmek anlamlı olacaktır.

2.3. Program Değerlendirmenin Tarihsel Gelişimi

Eğitsel değerlendirme, özellikle Amerika'da biraz farklı bir mantıkla 1800'lerde görülmektedir. Horace Mann'ın etkisiyle Massachusetts'te 1840'ta ve Boston School Komitesi tarafından 1845 ve 1846'da, bir dizi konuda testler üzerinden yıllık yapılan, karşılaştırmalı çalışmalar bulunmaktadır (Fitspatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 31). Bazı kaynaklara göre de program değerlendirmede kabul edilebilecek ilk çalışma Joseph Rue'nin 1897 yılında 33000 öğrenci üzerinde heceleme performansı üzerinde yapılan karşılaştırmalı çalışmasıdır (Patton, 2008: s. 15; Erden, 1998: s. 10). Rue'nin çalışması ilk çalışma olarak gözüktüğü de eğitim programlarını değerlendirme faaliyetlerinin özellikle 1950'li yıllardan sonra önemli derecede arttığı görülmektedir (Ornstein & Hunkins, 1993: s. 324). Özellikle 1957 yılında yaşanan "Sputnik Olayı" eğitimde program değerlendirme için bir dönüm noktası olarak düşünülebilir.

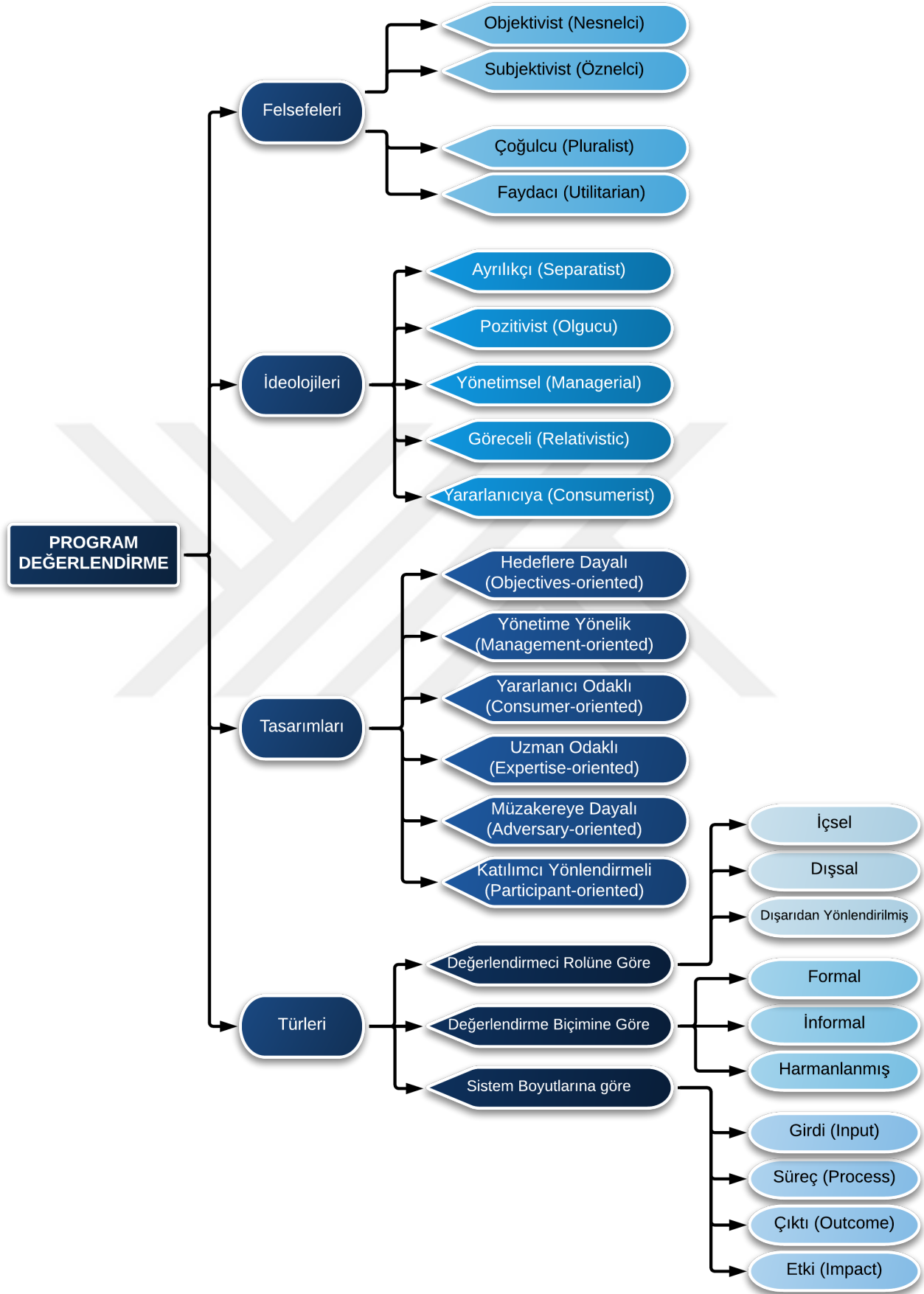
1957 yılında Rusların Sputnik 1 ve Sputnik 2'yi uzaya göndermesi kendisini eğitim alanında öncü olarak gören Amerika Birleşik Devletleri'ne yüzyılın şokunu yaşatmış ve Amerikan eğitim sisteminin kendisini ağır şekilde eleştirmesine yol açmıştır (Alderson & Beretta, 1992: s. 12-13; Patton, 2008: s. 15; Popham, 1993: s. 2-5). Sputnik Olayı eğitim programları alanında bir kırılma anıdır. Rusların uzay biliminde ve dolayısıyla eğitimde daha önde olduğu imajı yaratan Sputnik Olayı nedeniyle Amerikan hükümeti ve eğitimcileri, eğitim programlarını daha ciddi olarak ele alınmaya başlamış, devlet desteğiyle programlarının değerlendirilmesi ve böylece geliştirilmesi üzerine yoğun mesai harcamıştır (Alderson & Beretta, 1992: s. 13; Popham, 1993: s. 2-5). Bu tarihi gelişme, eğitim programlarının değerlendirilmesi ihtiyacını net bir şekilde ortaya çıkarmıştır.

Tyler'in Davranışsal Hedef modeli, Stufflebeam'in Bağlam-Girdi-İşlem-Çıktı (CIPP) modeli, Stake'in Uygunluk-Olasılık (Countenance) modeli, Stake'in İhtiyaca Cevap Verici (Responsive) modeli, Provus'un Farklar Yaklaşımı (Discrepancy) modeli, Scriven'in Hedeften Bağımsız (Goal Free) Değerlendirme modeli, Eisner'in Eğitsel Eleştiri (Connoisseurship) modeli, Alvin'in UCLA modeli ve Scriven'in Yararlanıcı Yönelimli (Consumer oriented) modeli gibi modeller program değerlendirme alanında ön plana çıkmaktadır. Dikkat çekici şekilde, Tyler'in Davranışsal Hedef modeli dışında bahsi geçen çoğu modelin ortaya çıkışı 1957 yılındaki Sputnik Olayı'ndan sonraki tarihlere denk gelmektedir. Bu

modeller arasında değerlendirme anlayışına sistemsel yaklaşanlar, pozitivist ya da subjektivist paradigmayla bakanlar, formal-informal, içsel-dışsal değerlendirenler, faydacı (utilitarian) ya da çoğulcu (plüralist) değerlendirme gibi farklı mantığa sahip olanlar bulunmaktadır.

Çalışmada program değerlendirme modellerini anlamak için program değerlendirme alanına ait özellikler tanımlanmaya çalışılmıştır. Yapılan alan yazın taramasına dayanarak program değerlendirme çalışmaları araştırmacı tarafından, program değerlendirme felsefeleri, ideolojileri, tasarımları, program değerlendirme türleri olarak kategorize edilmiştir. Sınıflamalar Şekil 1'de gösterilmiş ve ilerleyen bölümlerde açıklanmıştır.

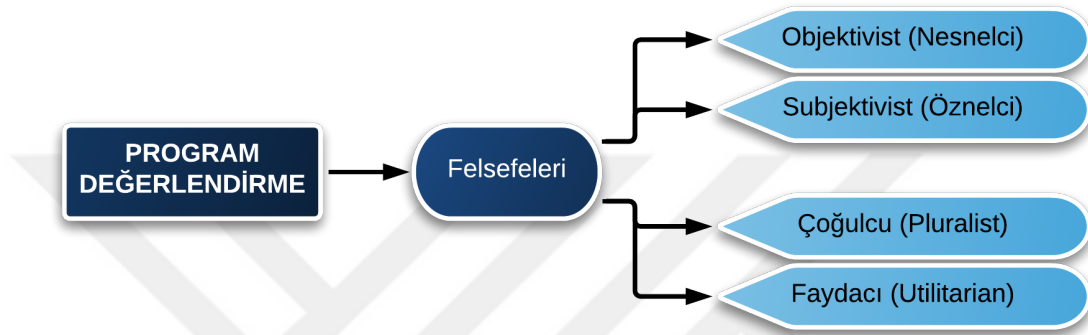

Şekil 1. Program Değerlendirmeye Ait Sınıflamalar

2.3.1. Program Değerlendirme Felsefeleri

Program değerlendirme alanında her zaman geçerli olan tek bir değerlendirme anlayışından bahsetmek olası değildir. Farklı felsefi görüşler, beraberinde farklı program değerlendirme anlayışlarını getirmektedir. Bu bakış açılarına örnek olarak *Objektivist (Nesnelci)* ve *Subjektivist (Öznelci)* ile *Faydacı (Utilitarian)* ve *Çoğulcu (Pluralist)* değerlendirme ideolojileri verilebilir (Lawrenz & Thao, 2014: s. 760).

Şekil 2. Program Değerlendirme Felsefeleri

Bu program değerlendirme felsefeleri objektiviste karşı subjektivist ve çoğulcu'ya karşı faydacı değerlendirme olarak, birlikte ele alınması gereken ikililer şeklinde görülebilir. Objektivistler tekrarlanabilen gerçeklere dayalı hareket ederken, subjektivistler biriktirilen deneyimlere sırtını yaslar. Diğer ikilide ise, çoğulcular her bireyin üzerindeki etkiyi değerlendirirken, faydacılar genel etkiyi değerlendirir (Lawrenz, 2010: s. 945).

2.3.1.1. Objektivist Değerlendirme

Objektivist bakış açısı bilimsel anlayışın bakış açısıdır. Tekrarlanabilen gerçekler ve genellenebilen gerçeklere sırtını yaslar (Lawrenz & Thao, 2014: s. 760; Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 60). Bu teoriye dayalı değerlendirme, ahlaki olarak iyinin, kişisel ya da basit insani duygulardan bağımsız olduğu görüşünden hareket eder. Temel olarak doğru ya da yanlış sonuçlar çıkarmaya eğilimlidir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 703). Denetlenebilirlik, rasyonellik ve kalite kontrolü temel kaygılarıdır (House, 1993: s. 51). Dışsal değerlendirme olarak da niteleyebileceğimiz bu anlayışta

veri toplama aşamasından değerlendirmeye kadar tam olarak bilimsel yöntemler uygulanmaktadır (Fitspatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 60).

2.3.1.2. Subjektivist Değerlendirme

Subjektivist bakış açısı bilimsel yöntemlerden çok tecrübeye dayanan uygulamaları ve öznelliği barındırmaktadır (Lawrenz & Thao, 2014: s. 760). Bilgi doğrudan elde edilmeli görüşüne dayanmaktadır. İnfomal görüşmeler ve gözlemler, durum çalışmaları (case studies) ön plana çıkan veri toplama araçlarıdır. Yararlanıcı kitlenin deneyimlerine dayalı doğal genellemelere varma eğilimindedir (House, 1993: s. 57). Subjektivist değerlendirmenin geçerliliği değerlendirmecinin altyapısına, niteliğine ve algılama yeteneğine bağlıdır (Fitspatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 60). Neyin iyi ve doğru olduğu konusundaki nihâi kriter kişisel duygular ve düşüncelerdir (House, 1993: s. 50). Bu bağlamda değerlendirme işlemleri, değerlendiren kişi dışındakilerin anlayamayacağı ve yapamayacağı içsel değerlendirme olmaktadır (Fitspatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 61).

2.3.1.3. Faydacı Değerlendirme (Utilitarian Evaluation)

Faydacı değerlendirme, toplumun genel memnuniyetini yüksek seviyeye çıkarma fikrine odaklanmaktadır. Toplumun genel faydası için bir yargıya ulaşmak amaçlanır (House, 1993: s. 49-50). Faydacılığın ahlaki amacı egoistlikten uzaktır. Başkalarının mutluluğu faydacılığın hedefleri arasındadır (Brunon-Ernst, 2016: s. 95). Örneğin, gayri milli hâsıla ya da eğitimdeki test sonuçlarının ortalaması gibi –bizim adımıza vekil kişiler tarafından yapılan– ölçümler mutluluğun göstergeleri olarak değerlendirilir (House, 1993: s. 49). Faydacı yaklaşımlar programın insanlar üzerinde yarattığı genel etkiye önem verir (Fitspatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 62). Faydacı değerlendirme modelleri açık olarak tanımlanmış teknikleri etiğin ve bilginin kaynağı olarak ele almaya eğilimlidir (House, 1993: s. 50)

Faydacı değerlendirme genel memnuniyet halini maksimize etmek için subjektivist bir etik üzerinden hareket ederken, bunu objektivist bir epistemolojiyi kullanarak gerçekleştirmektedir. Maksimum seviyeye çıkarmak istediğimiz memnuniyetin ne olduğuna karar verdikten sonra bu istekleri karşılayabilmek için gerekli kaynaklardan veriyi elde edebilmek için objektif yöntemler (metodoloji) işe koşulmaktadır (House, 1993: s. 56).

Memnuniyeti maksimum seviyeye çıkartan herhangi bir etkinlik, yapılacak doğru şeydir (House, 1993: s. 49).

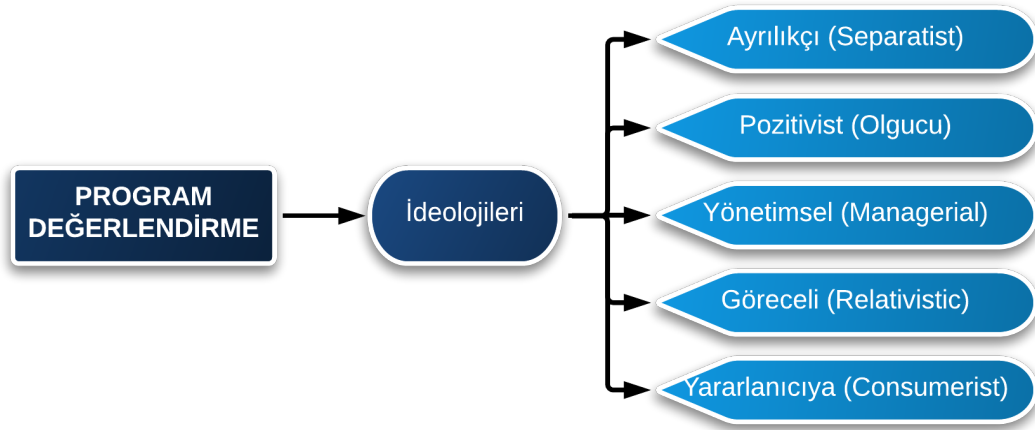
2.3.1.4. Çoğulcu Değerlendirme (Intuitionist-Pluralist Evaluation)

Çoğulcu değerlendirme toplum genelinin faydasından ziyade, daha sınırlı ve bireysel seçimleri maksimize etmeye eğilim gösteren anlayıştır (House, 1993: s. 62). Programın her bir birey üzerindeki etkisini değerlendirme fikrine dayanır (Fitspatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 62). Diğer bir söyleyişle, çoğulcular her bir bireyin menfaatini düşünürken, faydacılara göre en iyisi genelin menfaatidir. Genellikle objektivizm ve faydacılık (utilitarianism) birlikte işe koşulurken, subjektivizmle de çoğulculuk (pluralism) ile birlikte çalışır. Diğer kombinasyonlar da olasıdır (Lawrenz, 2010: s. 945).

Çoğulcular profesyonel deneyimi ve katılımı temel alan, içgüdüsel, açık olmayan (sözsüz) bilgiyi kaynak olarak ele almaya eğilimlidir (House, 1993: s. 50). Çoğulcu değerlendirme modelleri subjektivist etiğe dayalı hareket ederken araştırma yöntemleri de subjektivist olmaya eğilimlidir (House, 1993: s. 56).

2.3.2. Program Değerlendirme İdeolojileri

Program değerlendirme alanında farklı felsefi anlayışlar olduğu gibi farklı düşünce tarzları ya da ön yargılar da bulunmaktadır. Avantajları ve dezavantajları bilinmeli, eleştirel yaklaşılmalıdır (Scriven, 1993: s. 230). Program değerlendirme alanında ön plana çıkanlar; ayrılıkçı (separatist), pozitivist (positivist), yönetsel (managerial), göreceli (relativistic) ve yararlanıcıya yönelik (consumerist) ideolojilerdir (Scriven, 1993: s. 230). Bu program değerlendirme ideolojileri Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Program Değerlendirme İdeolojileri

2.3.2.1 Ayrılıkçı (Separatist) İdeoloji

Ayrılıkçı ideoloji, değerlendirmenin kendi başına yapılan bir faaliyet olduğunu reddeden mantıktan filizlenmektedir. Değerlendirme, organizasyonun dışından kişilerin, bağımsız şekilde değer biçme ve yargıya varma işini yapmasıdır. Değerlendirilecek organizasyondan tamamen bağımsız hatta habersiz olmak, değerlendirme raporlarını ön yargısız oluşturmayı sağlamada en temel dayanaktır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 358). Burada ayrılıkçılık ifadesi organizasyondan ayrı bir değerlendirmeci ifade etmektedir.

2.3.2.2 Pozitivist İdeoloji

Scriven mantıksal pozitivizmi aşırı değer biçme fobisinin bir diğer düşünce tarzı olarak görür. Bu mantığı taşıyanlara göre, görünen ve kanıtlanmış gerçek kabul edilmelidir. Program değerlendirme alanında pozitivist yaklaşımlar tipik nicel verileri kullanır ve deneysel ya da yarı deneysel şekiller alır (Potter, 2006: s. 413).

Pozitivistler, ölçme işlemlerini tarafsız şekilde kullanan herhangi bir kişinin bulabileceği nesnel bir gerçeklik olduğu görüşünü öne sürerler (Stufflebeam&Shinkfield, 1998: s. 325).

2.3.2.3 Yönetimsel (Managerial) İdeoloji

Program değerlendirme yaygınlaşmaya başladığından beri bu durumdan fayda sağlayanlar çoğunlukla yöneticiler, kanun yapıcılar ve program yöneticileridir. Kimin programları değerlendirilmektedir? Bazı devlet kurumları

ve yöneticiler tarafından başlatılan programlar değerlendirilmektedir (Scriven, 1993: s. 232).

Yönetimsel ideolojide programın yönetici kademesinde olanlar sadece programın değerlendirilmesini isterler, kişileri ya da farklı noktaları beklemezler. Görevlendirilen kişilerden programın olumlu olduğu yönünde raporlar beklerler. Değerlendirme sorumluluğunu alanlar da pozisyonlarını korumak için olumlu rapor verirler ya da sponsorlarını-müşterilerini, ilerleyen zamanda da birlikte çalışabilmek için sınırlendirmek istemezler (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 359-360).

İçsel ya da dışsal değerlendirme yapılırken genellikle devlet kurumları iyi görünmek isterler ama gerçek düzeyle çok büyük farklar olabilir. Daha da derine inerek, değerlendirmeci rolündeki kişi proje ekibinden biriye olumlu bir rapor oluşturma baskısı son derece yüksek hale gelebilir (Scriven, 1993: s. 232).

2.3.2.4 Göreceli (Relativistic) İdeoloji

Scriven tarafından ifade edilen diğer bir düşünce tarzı göreceli ideolojidir. Pozitivizmle birlikte oluşan problemlere tepki olarak ortaya çıkmıştır. Pozitivizm ölçme sonucu elde edilen değerlendirme sonuçlarını, herkes tarafından kabul edilmesi gereken nesnel gerçekler olarak kabul etmektedir. Göreceli ideolojiyi savunanlar ise bunu basitlik olarak kabul ederler. Onlara göre nesnel bir doğru yoktur. Her şey görecelidir. Göreceli düşünce tarzını benimseyenler farklı bakış açılarını, ölçütleri, ölçmeleri ve cevapları gerekli görürler (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 361).

2.3.2.5. Yararlanıcıya Yönelik (Consumerist) İdeoloji

Scriven; yararlanıcı bakış açısını, toplum genelinin ve yararlanıcıların analiz edilmiş ihtiyaçlarını düşünmek, etkileri ve maliyetleri değerlendirmek temeline dayandırmaktadır (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: s. 368). Michael Scriven'a göre değerlendirmecinin gerçek rolü yararlanıcı (müşteri) yerine 'Aydınlatan Göz' olmasıdır. Doğru ve uygun bilgiyi elde etme becerilerine sahip değerlendirmeciler, yaptıkları değerlendirmeler sayesinde üretilen ürünlerde ve sunulan hizmetlerde yüksek kaliteyi yakalamayı sağlar. Yararlanıcılar en uygun hizmeti satın alabilir ve insanlığa hizmet edilmiş olur. Ayrıca yararlanıcılara hizmetin değerini tanımlamada, ölçmede, alternatif

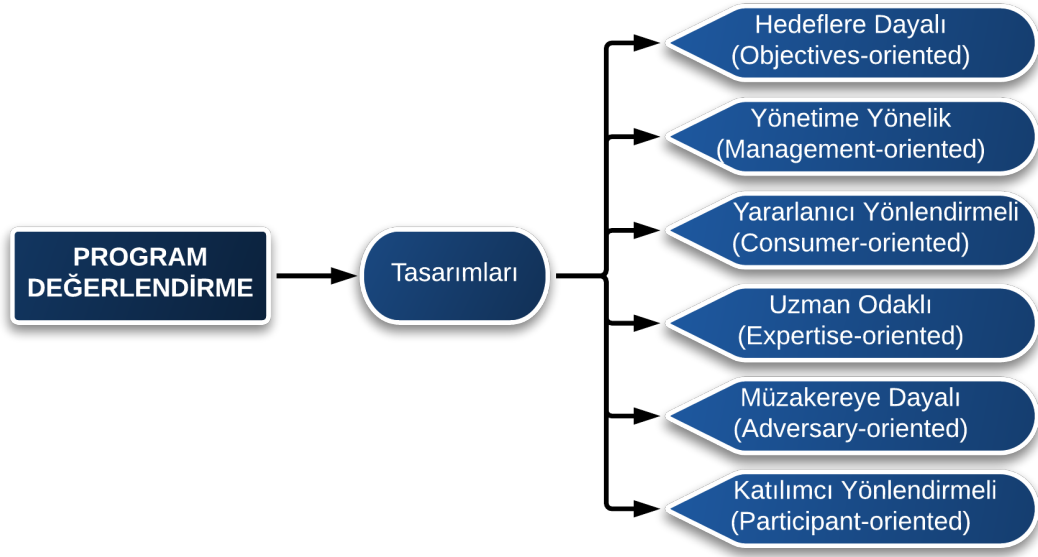
ürünleri ve hizmetleri anlamada yardım eder (Stufflebeam&Coryn, 2014: s. 343).

Scriven'a (1993, s. 249) göre yararlanıcı ideoloji (consumerism) sendikalaşma gibidir. İki durum da güçlü tarafın yanlış faaliyetler içine girerek bir kenarda unutulmuş insanlarda yarattığı sıkıntılardan hareketle var olur. Yararlanıcı ideolojiye göre değerlendirilen programdan etkilenen tarafların hepsi hesaba katılmalıdır. Değerlendirme sürecine yararlanıcıların da katılması ya da tepki vermeleri için uygun seçeneklerin sunulmasıdır.

Olabildiğince objektif şekilde, sistematik prosedürleri izleyerek yararlanıcılar için yargıda bulunarak ve önerilerde bulunarak sonuçlandırılır. Yararlanıcı ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığı ile ilgilenir (Stufflebeam&Shinkfield, 1998: s. 314).

2.3.3. Program Değerlendirme Tasarımları

Program değerlendirme yaklaşımları altı farklı tasarım altında analiz edilebilmektedir. Her bir değerlendirme tasarımı farklı amaçlar, karakteristik özellikler, kullanım şekilleri ve program değerlendirme alanına farklı katkılar barındırmaktadır (McNamara, Erlandson & McNamara, 1999: s. 50). Araştırmacı tarafından yapılan alan yazın taramasına dayalı olarak program değerlendirme tasarımları; hedeflere dayalı (objectives-oriented), yönetime yönelik (management-oriented), yararlanıcı odaklı (consumer-oriented), uzman odaklı (expertise-oriented), müzakereye dayalı (advocate / adversary-oriented) ve katılımcı odaklı (participant-oriented) olarak belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Bu tasarım çeşitleri Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Program Değerlendirme Tasarımları

2.3.3.1. Hedeflere Dayalı Tasarım (Objectives-oriented)

Hedeflere dayalı program değerlendirme tasarımı ve bu tasarım çerçevesinde değerlendirilebilecek program değerlendirme modelleri, program hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler doğrultusunda gerçekleşen çıktıların değerlendirmesini temel almaktadır (Yüksel & Sağlam, 2014: s.41). Bu tasarım önceden belirlenmiş genel amaçlar ve hedefler ile bu genel amaçlar ve hedeflerin ölçme sonuçlarını karşılaştırıp tanımlamaya odaklanmaktadır (Green, 2011: s. 21).

Ralph Tyler, bu yaklaşımın öncüsü kabul edilmekle beraber Percy Bridgman ve Edward Thorndike de bu tip çalışmaların öncüleri arasında sayılmaktadır. Tyler; eğitim programları, test yapma, değerlendirme ve eğitsel politikalar konusunda uzmanlaşmış bir eğitim bilimcidir. Doğrudan ya da dolaylı olarak altmış yıllık kariyeri boyunca eğitim alanını büyük oranda etkilemiştir (Guerra-Lopez, 2008: s. 40).

Tyler'ın çalışmalarını birçok kişi geliştirmiştir. Bunlar arasında Bloom, Englehart, Furst, Hill, Krathwohl, Hammond, Metfessel, Michael, Popham, Provus ve Steinmetz gibi isimler farklı varyasyonlar üzerinde çalışmalar yürütmüştür (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 136).

Güçlü yönleri; klasik değerlendirme mantığına benzer olduğundan anlaşılması ve uygulanması oldukça kolaydır. Program yöneticileri işlevsel ya

da davranışsal hedefler, standartlar ya da kriterlere dayalı sınavlar ve performans değerlendirme konusunda büyük tecrübeye sahiptir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 136). Uygulama aşamaları belirgindir. Programın amaçları ortada olduğu için değerlendirme sürecinde yargıya varmak için nelere bakılması gerektiği gayet açıktır (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 49).

Zayıf yönleri; programın sadece hedeflerine odaklanıldığı için programın ortaya çıkan farklı ürünleri ve yönleri gözden kaçırılabilen hatta göz ardı edilmektedir. Programın değeri ve kazancı hakkında yeterince bilgi sağlanamamaktadır (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 49).

Dezavantajlardan bir diğeri de bu değerlendirme anlayışının sadece program sona erdiğinde kullanılabilmesidir. Bu nedenle elde edilen sonuçlar programı geliştirme için uygun zamanlarda elde edilmemiş olmaktadır. Ayrıca sadece hedeflerin başarıp başarılmadığına bakmak olumlu ya da olumsuz yan etkileri ortaya çıkaramamaktadır. Değersiz hedefleri ve programın anlamlı olup olmadığını ortaya koymada sınıfta kalmaktadır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 137).

2.3.3.2. Yönetime Yönelik Tasarım (Management-oriented)

Yöneticilere ya da programın öncülerine kullanışlı bilgi sunmaya odaklanan yaklaşımdır. Program değerlendirme, programın amaçları yerine program yöneticilerinin kararlarına önem vermektedir (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 51).

Programın sorularını ya da hedeflerini şekillendirmek için program yöneticilerine gerekli olan bilgileri sağlamakla ilgilendir. Program değerlendirmeci değerlendirme için tasarım yapar, uygun yöntemleri ve veri toplama yollarını seçer. Bu süreçte programla ilgilenen yöneticileri memnun etmek için onlarla sürekli görüşür (Alkin, Christie & Rose, 2006: s. 400).

Özetle, yönetime yönelik program değerlendirmecilerin temel kaygısı yöneticilere bilgi sağlamaktır (Green, 2011: s. 21).

Güçlü yönleri; yöneticiler program hakkında önemli noktalara, sorulara ve sorunlara karar verdiği için net ve odaklanmış bir yaklaşımdır. Programın başından sonuna kadar değerlendirme sürecinde gerekecek bilgileri sunabilmektedir (Green, 2011: s. 23).

Program yöneticileri, programı değerlendiren kişilerle program değerlendirme henüz düşünce aşamasındayken tartışabilmektedir. Değerlendirmeci her aşamada program yöneticileri ile irtibat halinde olduğundan geri bildirim avantajı sağlamakta, böylece değerlendirmeci rolündeki kişi ya da kişiler kararsız kalmamaktadır. Sistemsel mantıkla (bağlam, girdi, süreç ve ürün) ilerlediği için, değerlendirmeciler tarafından yöneticilere sistematik, anlaşılır ve kolay sunum yapılabilir (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 61).

En zayıf yönü, yöneticinin fark etmediği kritik durumların gözden kaçma tehlikesidir (McNamara, Erlandson & McNamara, 1999: Chapter 4).

Ek olarak, değerlendirmecilerin program yöneticileriyle fikir ayrılığına düştüğü durumlarda yetersiz olarak kabul edilip, adil ve demokratik değerlendirme yapılamaması söz konusudur. Değerlendirmeciler yöneticiler tarafından hiyerarşik olarak alt kademede olan birer eleman gibi görülüp güvenirlilikleri tartışılır hale gelebilmektedir. Yerine göre değerlendirme süreci karmaşık ve maliyetli de olabilmektedir (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 61).

Yönetime yönelik program değerlendirme tasarımında program yöneticileri değerlendirmecilere değerlendirilecek organizasyon hakkında net bir bakış açısı sunmalıdır. Yöneticilerin değerlendirilecek program hakkında net olmadığı durumlarda değerlendirmeciler etkili ve uygun değerlendirme yapamazlar. Ayrıca, değerlendirmeciler süreçte sadece program yöneticileri ve karar verme kademesindekilerle iş birliği yaptığı için program değerlendirme sürecinde başka kimseye yer yoktur (Green, 2011: s. 23).

2.3.3.3. Yararlanıcı Odaklı Tasarım (Consumer-oriented)

Yararlanıcı odaklı tasarım, geliştirilen ürünler ya da sunulan hizmet hakkında bilgili yararlanıcıların (müşterilerin/tüketicilerin) değerlendiren pozisyonunda olmasıdır. Değerlendirme, bir şeylerin değeri, anlamı ve önemine karar verme süreci olarak görülmektedir. Yararlanıcıların refahını, değerlendirmenin birincil yargısı olarak kabul etmektedir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 181). Yararlanıcı tasarım yakın zamanda kendimize en yakın bulabileceğimiz tasarımdır. Bugünlerde her ürün ya da hizmetin yararlanıcı değerlendirmesi görülebilmektedir (Green, 2011: s. 24). Genellikle ürün

değerlendirme formları ya da ürün değerlendirme kontrol listeleri ile yapılabilmektedir. Bu yönüyle özet (summatif) değerlendirme mantığına yakın özellikler barındırmaktadır (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 71).

Michael Scriven (1967), onunla eş zamanlarda çalışan Ralph Nader (1965) ve Tüketiciler Derneği ile birlikte bu tasarımın öncüsü kabul edilir. Glass (1975), Scriven'in çalışmalarını desteklemiş ve geliştirmiştir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 183).

Yararlanıcıların bilgilendirilme ihtiyacına odaklanması, kontrol listeleri (checklist) geliştirilmesine olanak sağlaması, ürün geliştirenler üzerinde etkili olması, faydalılık ve maliyet-etki üzerine odaklanması güçlü yönleridir (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 249). Bu değerlendirme anlayışıyla eğitsel ürünlerin nitelikleri, etkililikleri gibi konularda yararlanıcıların yanlış yönlendirilmesi ve satış hilelerinden korunması sağlanmıştır. Böylece hizmet vericilerin daha nitelikli hizmet ve ürünler sunması, kalite ölçüt ve standartlarının geliştirilmesi gibi konulara katkı sağlanmıştır (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 74). Okul yöneticilerinin kendileri hakkında iyi izlenim bırakmak ve güvenilir olmak için değerlendirme sürecini takip halinde olması ve daha iyisini yapmaya çalışması da pozitif katkılar arasında gösterilebilir (McNamara, Erlandson & McNamara, 1999: Chapter 4.)

Yararlanıcıları (tüketicileri) kalitesiz programlardan, kötü ürün ve hizmetlerden, bağımsız hatta acımasız bir değerlendirmeye koruyup rehberlik etmektedir. Bu değerlendirme sonuçları yararlanıcıların ihtiyaçlarını en iyi ve en ekonomik şekilde giderebilir. Yararlanıcı gruplarla programların ya da hizmetlerin değeri, anlamı ve önemine dair karşılaştırmalı değer biçme, bağımsızlık ve nesnellik üzerine çalışmalar yapılabilir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 183).

Sponsor ya da yatırımcı bulunamaması, tartışmaya ya da çapraz sorgulamaya uygun olmayışı ön plana çıkan sınırlılıklarıdır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 249).

Hazırlanan raporları okuyan kişiler programın bazı karakteristik özelliklerinin değerlendirmelerini yetersiz bulabilir ve kullanışlı bulgular sunamadığı düşünebilir. Hazırlanan raporu kusurlu kabul edebilir. Bu yaklaşım çoğu zaman bağımsız, yeterli, bir nevi kurşungeçirmez

değerlendirmecilere ihtiyaç duymaktadır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 184).

Aslında çok fazla dezavantajı olmamakla birlikte sık ya da fazla kullanımı bazen sıkıntı yaratabilir (Green, 2011: s. 24).

2.3.3.4. Uzman Odaklı Tasarım (Expertise-oriented)

Program değerlendirme alanının en eski ve en çok kullanılan yaklaşımlarından birisidir (Spaulding, 2014: s. 55). Bu tasarım, ürün ya da hizmetin kalitesi hakkında profesyonellerin değer biçmesidir (Green, 2011: s. 21; Mathison, 2005: s. 25). Bir komitenin teşhis için yaptıkları, kurum ve kuruluşlar hakkında yargıya varan akreditasyon yapıları, makale ve yayınları değerlendiren hakem kurulları, programı yerinde değerlendiren uzmanların yaptığı uygulamalar bu tasarıma örnek olarak verilebilir (Alkin, Christie & Rose, 2006: s. 400).

Birçok alana uygulanabilirliği, zamanlama, uygulama açısından verimli ve kolay olması güçlü olan yönleridir (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 249). Kurumsal etkililiğin ölçülmesi için ilkelerin geliştirilmesini sağlayan bir tasarım anlayışıdır. Sürekliliği olan gelişim ile birlikte kurumsal özgürlük ve hakların korunmasını sağlayabilmektedir (Green, 2011: s. 25).

Güvenilirlik, tekrara düşme, kişilere yaranma eğilimi, sonuçları destekleyen belge bulma yetersizliği, bakış açısına göre tartışmaya açık oluşu ön plana çıkan sınırlılıklarıdır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 249).

Değerlendirmeyi yapan bazı uzmanlar gerekli çabayı sarf etmezse istenen gelişim ve girişim sağlanamamaktadır. Uzmanların ziyareti, program içinde yer alan kişilerin zamanından çalabilmektedir. Sadece bir insan ya da ekip için kapsamlı bir programı ya da karmaşık bir aktiviteyi kısa süreli ziyaretlerle değerlendirmek oldukça zordur (Green, 2011: s. 25).

2.3.3.5. Müzakereye Dayalı Tasarım (Advocate/Adversary-oriented)

İki program değerlendirme ekibinin aynı anda, aynı proje üzerinde çalışmasıdır. Bir ekip programın pozitif yönlerine odaklanırken, diğer ekip eksiklere ya da negatif yönler odaklanır. Her ekip çalışmalarını bağımsız yürütür (Green & Stone: 1977: s. 40).

Değerlendirme için ön yargılı olmak her zaman büyük tehlikedir. Alan yazında incelenen bütün değerlendirme yaklaşımları, değerlendirmecinin yansız olacağını varsayar. Ne var ki özellikle duygular ya da çıkarlar devreye girdiğinde yansız olmak çok zordur. Bundan uzak durmak yerine dengeli bir hale getirmek için iki zıt tarafın durum hakkında tartışması, kendi bakış açılarını savunması üzerinden değerlendirme yapılabilir. Aynı mahkemelerde hâkimin karar verebilmesi için savunma ve iddia makamının zıt açılardan olaya bakması gibi programa uygun nitelikte ama zıt açıdan bakan iki tarafın değerlendirme sürecinde yer almasıdır. Sadece iki farklı boyuttan bakmanın yararı değil, farklı görüşlerin karşılaştırmalı sınanması da sağlanmaktadır (McNamara, Erlandson & McNamara, 1999: s. 55).

1900'lerin başından itibaren yaklaşımın kuvvetli savunucularına rastlanmaktadır. Genellikle birbirinden bağımsız olarak hazırlık yapmış iki tarafın bir konunun lehinde ya da aleyhinde münazara yapmasına dayanmaktadır. Bir ya da iki değerlendirmeciden programın lehinde ve aleyhinde hazırlık yapmasını isteyerek değerlendirme yapmak bir diğer seçenektir (Hoyle, Björk, Collier & Glass, 2005: s. 95).

Güçlü yönleri; konunun farklı yönlerine baktığı için ön yargılardan uzak durma ihtiyacını karşılayabilmektedir. Ayrıca, daha iyi bir yargıya varmayı ve farklı bakış açılarının kavranmasını sağlayabilir (Rovai, Baker & Ponton, 2014: s. 88).

Zayıf yönleri; can sıkıcı derecede kontrollü ya da diğer bir söyleyişle aşırı sorgulayıcı olabilmektedir. "Kavga Teorisi" olarak anıldığı için uzak durulan yaklaşım durumuna düşebilmektedir. Bu yaklaşımda iki tarafın birbirine hırsla yaklaşması ve olabildiğince zorlaması yüzünden eğitimciler kendilerini rahatsız hissedebilirler (Hoyle, Björk, Collier & Glass, 2005: s. 95).

2.3.3.6. Katılımcı Odaklı Tasarım (Participant-oriented)

Katılımcı odaklı değerlendirme, birçok model içermekle birlikte, bütün katılımcı odaklı modellerin ortak noktası, paydaşları -yani ilgili insanları ya da programı destekleyen kişileri- değerlendirmeye yardım etmek üzere sürece katmasıdır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 189). Katılımcılar, değerlendirme için geliştirilen değer biçme tasarımının içinde yer alır,

sonuçları elde etmede ve yorumlamada sorumluluk taşırlar (Green, 2011: s. 21). Bu tasarım 1980'lerin başından itibaren formüleştirmeye başlanan bir program değerlendirme anlayışına dayanmaktadır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 219). Stake, Guba&Lincoln, Fetterman, Cousins&Earl ve House&Howe gibi öncülere sahip bu tasarım; program hakkında çok yönlü gerçeklere odaklanarak, paydaşların da sürece katılımıyla, nitel yöntemlerin ağırlıklı olarak kullanıldığı, daha çok formatif (biçimlendirici) değerlendirmeye ve organize öğrenmelere odaklanan anlayış taşımaktadır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 251).

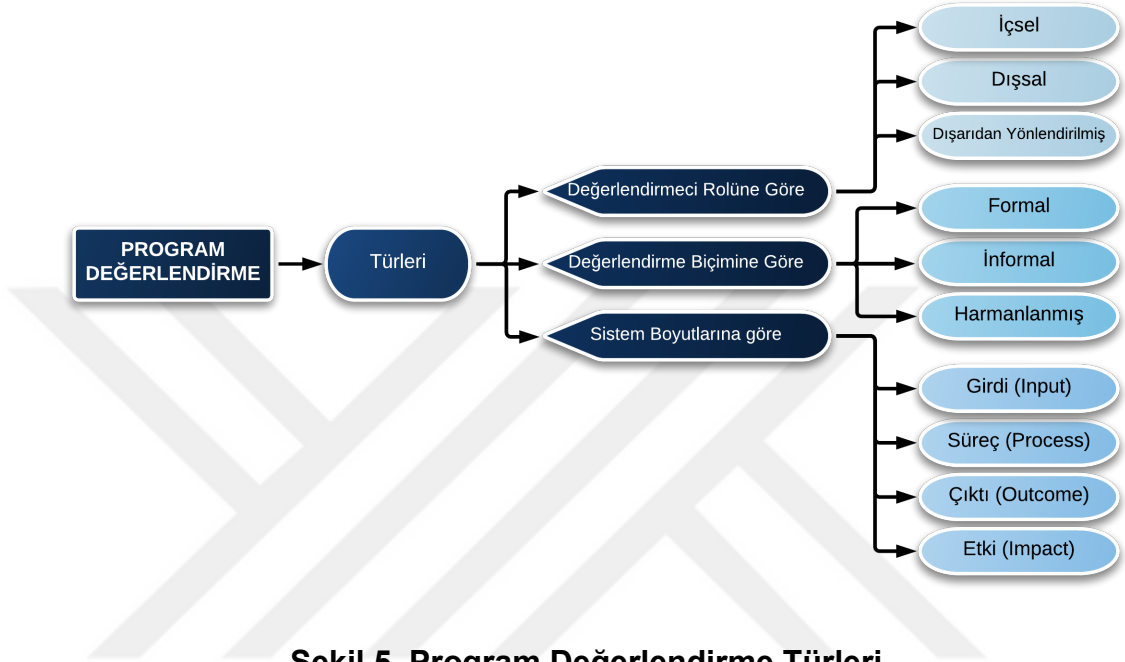
Çoğulcu, tanımlamaya ve yargıya varmaya odaklı olması, anlamaya ve kullanmaya odaklanması, farklı kullanımlara olanak sağlaması, bireysel ve organize öğrenme anlayışlarına uygunluğu, programın belirli noktalarına odaklanabilmesi güçlü özellikleridir (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 251). Bu tasarım anlayışı diğer bütün anlayışlardan bir parça barındırır. İdeal şartlara sahip, program paydaşlarının katılımı sayesinde daha kabul edilebilir bir değerlendirme sağlayabilmektedir. Ayrıca, sistematik araştırmayla beceriler kazanımı ve duygusal değişimler de değerlendirilebilmektedir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 222-223). Bütün bu olumlu kabul edilebilecek özelliklerin ışığında eğitim programlarının karmaşıklığını gözler önüne serebilmesi, katılımcı odaklı değerlendirmenin en güçlü yönüdür (Uşun, 2012: s.114).

Potansiyel iş yoğunluğu ve maliyet, değerlendirmeye katılan paydaşların bilgi yetersizliği olasılığı nedeniyle değerlendirmeyi uygunsuz hale getirme ihtimali ve tekrarlanamaması, ön plana çıkan sınırlılıklarıdır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012: s. 251). Ek olarak, her paydaşın programın değer ve etkililiği hakkında farklı kriterlere sahip olması dezavantaj oluşturabilmektedir. Bu farklılaşma nedeniyle değerlendirme etkisizleşebilir ve alakasız konulara odaklanabilir (Rovai, Baker & Ponton, 2014: s. 89).

2.3.4. Program Değerlendirme Türleri

Program değerlendirme alanında eğitim programlarının etkililiğine karar verebilmek için birçok değerlendirme türünün adı geçebilmektedir.

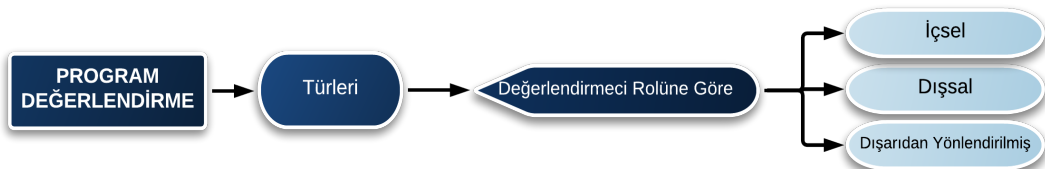
Araştırmacı tarafından alan yazın taraması sonucu değerlendirmeci rolüne göre içsel, dışsal ve harmanlanmış değerlendirme; değerlendirme biçimine göre formal, informal ve harmanlanmış; değerlendirmede odaklanılan sistem boyutuna göre girdi, süreç, çıktı, etki değerlendirmesi olarak belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Program değerlendirme türleri Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Program Değerlendirme Türleri

2.3.4.1. Değerlendirmeci Rolüne Göre Program Değerlendirme Türleri

Program değerlendirme yapılırken sorulacak ilk soru, değerlendirmeyi kimin yapacağıdır. Thomas'a (2010, s. 404) göre üç temel seçenek bulunmaktadır.

Şekil 6. Değerlendirmeci Rolüne Göre Program Değerlendirme Türleri

2.3.4.1.1. İçsel Değerlendirme (Internal Evaluation)

Örgüt yapısı içindeki kişiler tarafından yapılır. Değerlendirmeci tipik olarak şirketin, kuruluşun ya da değerlendirme görevi taşıyan bir grubun elemanıdır (Spaulding, 2008: 11).

Stufflebeam ve Coryn (2014, s. 635) içsel değerlendirmeyi; değerlendirmecinin sistematik olarak ölçmeler yaptığı ve hedef kitlenin, soruların, planların, araçların, personelin, veri setlerinin, veri analizlerinin, değişim raporlarının ve dahasının tanımlamalarını ortaya çıkaran ya da netleştiren gerekli adımların atılması olarak tanımlamaktadır. Ancak bir eğitim örgütünde ya da okulda bu yeterliliğe sahip üyelerin bulunması kolay olmayacaktır.

İçsel değerlendirmeciler –dışsal değerlendirmeciler yönetse ve değerlendirme sonuçlarını onlar raporlaştırsa da- organizasyonun devamı ve sorumluluklarını yerine getirmesi için önemli bir role sahiptir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 428).

İçsel değerlendirme, dışsal değerlendirmeye nazaran programın ya da sistemin iç yapısını, tarihini daha iyi tanıma; personelin, müşterilerin karşılaştıkları zorlukları bilme açısından daha avantajlıdır. Ek olarak, kurum, kurum kültürü ve kurumdaki karar verme biçimleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olma açısından da avantajları bulunmaktadır. Organizasyon içindekileri ikna etme ve onlarla düzeyli tartışma konusunda daha alışkındırlar. Değerlendirme sürecine katılım gösterecek kişileri ve kimin daha kolay ikna edilebileceğini bilirler. Ne var ki avantajlar zaman zaman dezavantaja da dönüşebilmektedir. Programın içinde olmalarından dolayı sorunları ya da kritik noktaları göremeyebilirler. Öznelliğe doğru kayabilirler (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 23).

2.3.4.1.2. Dışsal Değerlendirme (External Evaluation)

Okulları kontrol etmek ve yönlendirmek için yapılan, merkezi ya da yerel yönetimlere dayalı değerlendirme anlayışıdır (Macbeath, Schratz, Meuret & Jakobsen: 2000, s. 91). Dışsal değerlendirmeci, gelip programı değerlendirmek için görevlendirilmiş dışarıdan bir kişidir (Spaulding, 2008: s. 11).

Dış değerlendirmeyi yapacak denetleyicilerin alana hâkim olmaması, konu hakkında eğitim almış olmamaları gibi sıkıntılar ve programa kendilerini fazla kaptırarak dış pencereden bakma özelliklerini kaybetmeleri gibi riskler oluşabilir. Dışsal değerlendirme daha çok kontrol ve gelişim sağlamak için motivasyon amaçlıdır (Nevo: 2009, s. 291). Stufflebeam ve Coryn (2014, s. 635) dışsal değerlendirmeyi; değerlendirmeyi istemiş olan müşteri ya da değerlendirmeyi finanse edenler tarafından seçilmiş bağımsız üst-değerlendirmecinin (metaevaluator) görünen değerlendirme sonuçlarını gözlemlemesi hatta uygun şartlar oluşursa değerlendirmenin güçlü ve zayıf yönleri hakkında değerlendirmeciye geri bildirimde bulunmasıdır.

Dışsal değerlendirme genel olarak iç değerlendirmeye göre daha güvenilir olarak kabul edilebilir. Ayrıca dışsal değerlendirmeciler daha derin ve geniş bir teknik uzmanlık sunarak benzer kurumların ya da programların nasıl işlediğini bilebilmektedir. Bu objektiflik zaman zaman da aşırıya kaçabilmektedir. (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 24). Dışsal değerlendirmeci toplanan verilerin nesnellliğini artırabilirken bazı engellerle de karşılaşabilir. Değerlendirilen taraftakiler dışsal değerlendirmeyi yapanlarla güven sorunları yaşayabilir. Onları, kolları açık beklemezler. Değerlendirmeci her bilgiye ulaşamayabilir (Spaulding, 2008: s. 12).

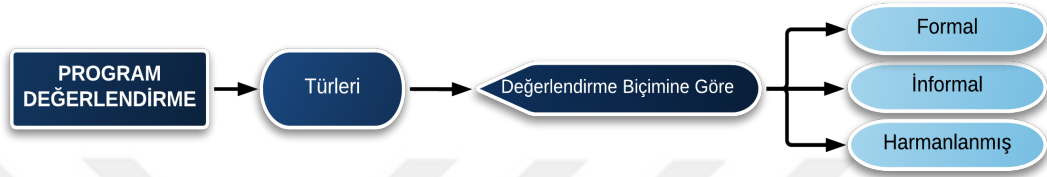
2.3.4.1.3. Dışarıdan Yönlendirilmiş Değerlendirme (Externally Directed)

Değerlendirme işlemi büyük ölçüde örgüt yapısı içindeki kişilerin yardımıyla, dış denetleyiciler tarafından yapılır (Thomas, 2010: s. 416). Bu yaklaşımın birçok avantajı bulunmaktadır.

Eğitim organizasyonuna, örneğin bir okulun programına fazla yaklaşım değerlendirmeyi kurban etmeden, gerekli teknik uzmanlığı dışarıdan sağlayabilmesi, daha fazla elemanın değerlendirmeye dâhil olmasının bulguları arttırması, daha fazla kişinin bulgulara ilgi duymasının sağlanması, organizasyon içindeki elemanların ileriki zamanlarda yapılacak değerlendirmelerde daha büyük roller alabilmesi için eğitilmiş olması ve maliyetin azaltılması avantajlar olarak görülebilir (Thomas, 2010: s. 417).

2.3.4.2. Biçimsel Olarak Program Değerlendirme Çeşitleri

Değerlendirme aslında her yerde, herkes tarafından sıkça yapılan bir uygulamadır. İnsanlar sıkça önemiye önemsiz karar verdikleri durumlar yaşar. Eğitimde program değerlendirmede de yargıya varmaya, değerliye değersiz karara vermeye uzanan uygulamalı bir süreç söz konusudur (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 26). Bu süreç eğitimde program değerlendirme biçimine göre üç şekilde ifade edilmektedir:

Şekil 7. Değerlendirme Biçimine Göre Program Değerlendirme Türleri

2.3.4.2.1. Formal Yaklaşım

Sistematik ve kesin hatlara sahip değerlendirmedir. Sistematik değerlendirme ile kastedilen; bağlantıları ortaya koyma, olumsuzlukları kontrol altına alma, profesyonel standartlara bağlılık, bu standartları kullanma ya da savunma işleridir. Formal değerlendirme, değerlendirme alanının uygun gördüğü standartları kullanan değerlendirme olarak tanımlanabilir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 26-27).

Günlük yaşamda bir insanın kaybettiği anahtarını bulma çabası ve laboratuvarında deney yapan bir bilim adamının çabası “araştırma” olarak kabul edilebilmektedir. Ne var ki bilimsel anlamda araştırma, “karşılaşılan bir güçlüğün giderilmesi için bilimsel yöntemin uygulanması” ya da “planlı ve sistemli olarak verilerin toplanması, çözümlenmesi (analizi), yorumlanarak sonucun raporlaştırılması ile problemlere güvenilir çözümler arama süreci” olarak ifade edilmektedir (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: s. 28).

2.3.4.2.2. İnformal Yaklaşım

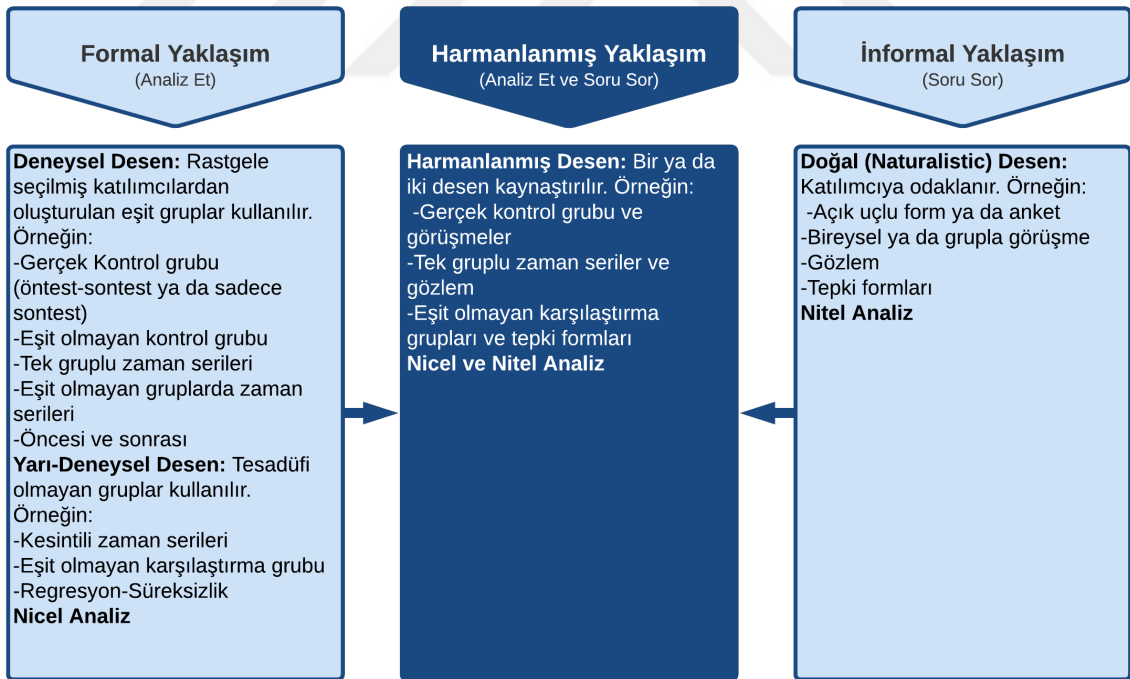
Günlük yaşam sürecinde insanlar gözlemedikleri, düşündükleri, etkileşime girdikleri ya da almak için karar vermeye çalıştıkları şeyler hakkında informal değerlendirme yapmaktadır (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: s. 27). Örneğin yiyecek, araba, araç-gereç, buzdolabı, bilgisayar, bilgisayar programı, stoklar, kurslar ya da sigorta poliçeleri gibi hizmetler için

karar verme süreçlerindeki insanlar informal değerlendirme yapabilmektedir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 26).

Stufflebeam ve Shinkfield'e (2007: s. 27) göre informal değerlendirme birçok durumda sistematik olmayan, uygun olmayan koşullara sahip ya da ön yargılardan etkilenmiş bir yapı içerebilmektedir. Bu nedenle, karar vermeye çalışan kişilere zayıf bir dayanak noktası oluşturmaktadır. Bu bağlamda, kritik karar gerektiren durumlarda, birçok insanı etkileyecek durumlarda, büyük harcamalar ya da riskler karşısında informal değerlendirme yetersiz kalmaktadır.

2.3.4.2.3. Harmanlanmış Yaklaşım (Blended Approach)

Harmanlanmış değerlendirme, formal ve informal değerlendirmenin karışımıdır. Harmanlanmış değerlendirme yaklaşımı, formal ve informal değerlendirmenin uygulamalarını ortak bir biçimde kullanabilmektir (Dessinger & Lee, 2004: s. 83). Bu değerlendirme yaklaşımları ve kullandıkları uygulamalar Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8. Değerlendirme Biçimleri

Kaynak: Dessinger, J. C. & Moseley, J. L. (2004) Confirmative Evaluation: Practical Strategies for Valuing Continuous Improvement, San Francisco: John Wiley and Sons. s. 83.

2.3.4.3. Sistem Boyutlarına Göre Değerlendirme Çeşitleri

Bütün disiplinlerde; o disiplinin metodolojisi, paradigması, epistemolojisi ve ontolojisini geliştirmek için sürekli fikirler üretilmektedir. Son elli yılın en önemli düşüncelerinden biri de sistem teorisi ya da sistem bilimidir (Van Gigch, 1991: s. 27). Sistem kavramı neredeyse hiçbir zaman tek başına kullanılmamıştır. Genellikle biyolojik sistem, sosyal sistem, ekonomik sistem, dini sistem ya da genel sistem gibi sıfatlarla ya da niteleyicilerle birlikte anılır (Rosen, 1986'dan akt: Klir, 2001: s. 4).

Sistem ilişkili ögelerin bileşimi ya da kümesidir. Canlı ya da cansız varlıkların bir araya gelmesiyle oluşabilmektedir. Sistemler, alt sistemler (subsystems) olarak adlandırabileceğimiz diğer sistemlerden oluşur. Bir sistemi ne kadar alt sisteme böleceğimiz ya da birleştireceğimiz konusu problem yaratabilmektedir (Van Gigch, 1991: s. 30-31).

Sistem teorisi etkili sonuçlar üretmek için bir arada çalışan anahtar değişkenlerin oluşturduğu bir çerçeve sunarak karmaşık sistemleri anlamlı hale getirmektedir (Hernez-Broome & Boyce, 2011: sayfa 1). Sistem teorisinde en yaygın modellerden biri IPO (Input Process Output) modelidir. Girdi (Input), İşlem (Process) ve Çıktı (Output) olarak ifade edilebilir (Forsyth, 2010: s. 50). Sistem çevresinden bir şeye ihtiyaç duyuyorsa bunlar girdidir. Çevresine herhangi bir şey sağlıyorsa bu da çıktıdır (Curry, Flett & Hollingsworth, 2006: s. 100).

Sisteme giren bileşenler girdiler, terk edenler de çıktılarıdır. Genel olarak öğretmenler, personel, yöneticiler, materyaller, arazi, tesisler, bütçe, yetenek ve bilgi gibi birçok kaynak eğitim sisteminin girdileri olarak kabul edilebilir. Süreç, girdiler çıktıları dönüşürken onlara değer kazandırma işidir. Çıktılar ise sistemin dönüştürme sürecinin sonuçlarıdır (Van Gigch, 1991: s. 41).

Şekil 9. IPO Modeline Göre Sistem Boyutları

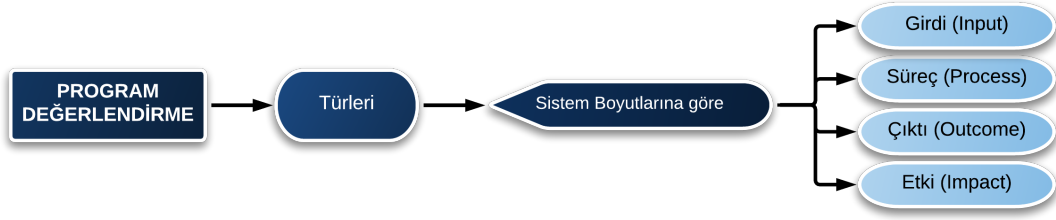
Kaynak: Skyttner, L. (2002) General Systems Theory: Ideas & Applications, Singapore, New Jersey, London, Hong Kong: World Scientific, s. 74.

Şekil 10. Sistem Örneği

Kaynak: Curry, A., Flett, P. & Hollingsworth, I. (2006) Managing Information and Systems: The Business Perspective, London, New York: Routledge, Taylor&Francis Group, s. 100.

Sistem teorisinin ortaya çıkardığı bileşenler program değerlendirme için de bir şema oluşturmaktadır. Green ve Kreuter (1991'den Akt. Simoes & Brownson: s. 171) programı değerlendirmede süreç, etki (Impact) ve çıktı olmak üzere üç belirgin aşamayı işaret etmektedir. Araştırmacı tarafından yapılan alan yazın taramasında Green ve Kreuter'in (1991) sınıflamasına ek olarak girdilerin değerlendirilmesi aşamasına da rastlanmış ve çalışmaya dâhil edilmiştir. Buna göre sistem boyutlarına göre program değerlendirme türleri Şekil 11'de gösterilmiştir.

Şekil 11. Sistem Boyutlarına Göre Program Değerlendirme Türleri

2.3.4.3.1. Girdilerin Değerlendirilmesi

Girdi değerlendirmesinde ana hareket noktası programın ihtiyaç duyduğu değişiklikler hakkında tavsiyede bulunmaktır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 323). Değerlendirmeciler girdi değerlendirmesini birçok aşama halinde yapabilirler. Sırası değişebilir. Değerlendirmeci öncelikle ilgili alan yazını gözden geçirmek, benzer programları ziyaret etmek, uzmanlara danışmak, İnternet ortamındaki uygun bilgi servislerini incelemek, personelin ya da potansiyel kitlenin önerilerini istemek gibi spesifik ihtiyaçları ve hedefleri karşılama konusunu düşünmelidir (Stufflebeam, 2003: s. 45).

Girdi değerlendirmesi büyük oranda ihtiyaç analizi ile ilişkilidir (Guerra-Lopez, 2008: s. 109). Programların ya da kurumların ihtiyaçları için önerilerde bulunmayı sağlayabilmektedir. Memnun olunmayan bir uygulama için alan yazında daha iyi bir alternatif olup olmadığına bakarak tavsiyede bulunabilir. Amerika'da birçok okul bölgesinde daha iyi maliyet-etki oranları yakalamak için yenilik önerileri sunmak adına kullanılmaktadır. Örneğin bir okul bölgesi yeni okul binalarında alternatif mimari tasarımlar geliştirmek ve ölçebilmek için girdi değerlendirmesini kullanmıştır (Stufflebeam, 2003: s. 45-46).

2.3.4.3.2. Sürecin Değerlendirilmesi

Süreç değerlendirmesinin amacı performansı görüntülemektir (Guerra-Lopez, 2008: s. 109). Programın hedef gruba ulaşma derecesi, program hakkındaki memnuniyetleri, uygulanan program etkinlikleri ya da unsurları, araç gereçlerin kalitesi hakkında karar vermeyi sağlar (Girgis, 1998: s. 110).

Bu tip değerlendirme programın uygulanmasına dair soruları işaret eder. Örneğin program planlananlara göre ne kadar uygulandı? Programın materyalleri ve içeriği hizmet edilen topluluğa uygun mu? Eğitsel oturumlara kim katılıyor? Potansiyel katılımcıların hepsi eşit şekilde

katılım gösteriyor mu? Program yeterli kaynaklara sahip mi? Katılımcılar programın yüzde kaçını alıyor? Bu veriler programın gelişmesi, değişmesi için gereken, ihtiyaç duyulan ve programın uygulanmasını sağlayan verilerdir. Süreç değerlendirmesi için bilgi, gözlemler, saha notları, görüşmeler, anketler, program kayıtları ve yerel-ulusal gazetelerden yani nitel ya da nicel yöntemlerle toplanabilir (Baker & Goodman, 2003: s. 185).

2.3.4.3.3. Çıktıların Değerlendirilmesi

Çıktı değerlendirmesi programın uzun vadedeki etkileri üzerine odaklanan anlayıştır (Girgis, 1998: s. 110). Değerlendirilen sistemin geliştirilmesi ya da terk edilmesi için geri bildirim sağlar (Guerra-Lopez, 2008: s. 109).

Bu tip değerlendirme programın sağlayabileceği değişiklikler hakkında geri bildirim sağlar. Bazı uzak çıktılarının görülmesi zordur, uzun zaman gerektirir. Programın çıktılar üzerindeki etkisini ölçmek için gözlemsel desenler yerine genellikle deneysel ya da yarı deneysel desenler ve uzun süreli takip tercih edilir. Hiçbir değerlendirme programı bütün bileşenlerini değerlendirmeye yeterli değildir. Veri toplama konusunda, hangi hedeflerin ölçüleceği konusunda tam uzlaşa sağlanamaz (Baker & Goodman, 2003: s. 186).

2.3.4.3.4. Etki Değerlendirmesi

Etki değerlendirmesi programın kısa vadedeki etkileri üzerine odaklanan anlayıştır (Girgis, 1998: s. 110). Etki değerlendirmesi programın hangi hedeflerinin karşılandığı ile ilgilidir. Bazı kişiler bu değerlendirme türünü orta ve yakın vadeli çıktılar olarak adlandırır. İstenen ya da istenmeyen faktörleri ölçmede kullanılabilir. Etki değerlendirmesinde veriler nicel ya da nitel olabilir (Baker & Goodman, 2003: s. 185-186). Yapılan müdahale sonucu ortaya çıkan varlık ile yokluk üzerinde durulmaktadır (IEG, 2008: s. 121).

2.3.5. Öncü Eğitim Programı Değerlendirme Modelleri

Araştırmanın önceki bölümlerinde eğitimde program değerlendirme alanında başlıca program değerlendirme felsefeleri, ideolojileri, tasarımları ve değerlendirme türleri üzerinden sınıflamalardan bahsedilmişti. Bu bölümde bilim adamları ya da eğitim bilimciler tarafından ortaya atılmış program değerlendirme yaklaşımları arasındaki bazı öncü modeller açıklanmaktadır.

2.3.5.1. Hedefe Dayalı Değerlendirme (Objective Based Evaluation)

Ralph Tyler tarafından 1949 yılında ortaya konmuştur (Lewin, 2009: s. 352; Tomei, 2008: s. 298). Pozitivist ve analitik değerlendirme mantığı taşımaktadır (Dills & Romiszowski, 1997: s. 166).

Bu model Tyler'ın kendi program geliştirme modeline dayanmaktadır. Bu modelde üç temel öge yani hedefler, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme üzerinde durulmaktadır. Tyler'a göre program değerlendirme hedeflere ulaşma derecesini tayin etmek için yapılan etkinliklerdir. Değerlendirme kapsamında hedeflerin ve eğitsel yaşantıların etkililiğine bakılır. Tyler'a göre programın etkililiğine karar verme sürecinde aşağıdaki aşamalara yer verilmelidir (Demirel, 2008: s. 180):

1. Programın hedeflerini belirleme
2. Hedefleri kazandırılmak istenen özelliğe göre sınıflama
3. Hedefleri davranış cinsinden ifade etme
4. Hedefe ulaşıp ulaşılmadığını gösterecek durumu saptama
5. Ölçme tekniklerini geliştirme ya da seçme
6. Öğrencilerin davranış yeterlilikleri ile ilgili veriyi toplama
7. Elde edilen verilerle belirlenen hedefleri karşılaştırma

Hedefe dayalı değerlendirme, öğrencilerin hedefe ulaştı mı ulaşmadı mı sınavasını yaparak programı yenilemek, geliştirmek ya da reddetmek gibi stratejileri seçmek adına bilgi sağlamaktadır. Ulaşılmayan hedefler bulunması durumunda hedefler ve eğitsel yaşantılar incelenir. Hedeflerin uygunluğuna bakıldıktan sonra, bir hata yoksa yaşantılar kontrol edilir. Bazılarına göre bu yaklaşımda orijinal hedefler dışında, beklenmedik hedefler ya da faydalar için değerlendirmecinin ayrıca bakma gerekliliği, yaklaşımın zayıflığını oluşturmaktadır (Guerra-Lopez, 2008: s. 40).

Ralph Tyler'ın hedefe dayalı değerlendirme anlayışı birçok değerlendirme modeline ilham kaynağı olmuştur. Bloom (1956), Hammond (1972), Metfessel ve

Michael (1967), Popham (1969), Provus (1971) ve Steinmetz (1983) bunlara dâhildir (Stufflebeam, Madaus & Kellaghan, 2000: s. 41).

Tyler kariyeri boyunca eğitim programları başta olmak üzere, test yapma, değerlendirme, program değerlendirme ve eğitim politikaları gibi birçok eğitsel alanı etkilemiştir. Doğrudan ya da dolaylı olarak hedefe dayalı test oluşturma, hedefe dayalı değerlendirme, tam öğrenme (Bloom), erişime dayalı ölçme, soru havuzu oluşturma, eğitsel çıktılarının hiyerarşik sınıflaması ve iş birliğiyle (kooperatif) test geliştirme gibi kayda değer gelişmeleri tetiklemiştir (Madaus & Stufflebeam, 1989: s. xi).

2.3.5.2. CIPP Modeli / Bağlam-Girdi-İşlem-Çıktı Modeli (Context Input Process Product Model)

Bu model 1960'ların sonunda, Amerika'daki okul projelerinin geliştirilmesine ve niceliksel olarak ele alınmasına yardımcı olmak adına ortaya atılmıştır. Yıllar geçtikçe model geliştirilmeye devam etmiştir (Stufflebeam & Shinkfield, 2007: s. 327). Model oldukça kapsamlı ve çok yönlüdür. Daniel Stufflebeam ve Egon Guba tarafından ortaya konulan bu model içerik (bağlam), girdi, işlem ve ürün değerlendirmelerini tanımlar. Karar odaklı bir anlayışa dayanmaktadır (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 89).

CIPP modeli hem biçimlendirici (formatif) hem de özet (summatif) değerlendirmeyi barındırmaktadır. Bu yaklaşım değerlendirme sonuçlarından yararlanacak politikacı gruplar, yöneticiler ve proje ekibi gibi kesimlere yönelik yapılan; böylece programı geliştirmek için uygun alanları tanımlayan, hedefleri formüle ettiren, etkinlik planlarını ve bütçeyi ayarlamaya yardımcı anlayışa sahiptir. Programların geliştirilmesi ve niceliksel olarak değerlendirilmesine odaklanan, geniş kapsamlı bir yaklaşımdır (Houser, 2015: s. 287).

Program geliştirme sürecinde yetkililerin programla ilgili, dört alanda karar vermesi gerekir:

1. Bağlamı değerlendirme (Programın ne ile ilgili olduğunu)
2. Girdi değerlendirme
3. Süreç değerlendirme
4. Ürün değerlendirme

Bu kararlara dayanarak bilgilerin toplanması ve programın yukarıdaki dört farklı aşamasının değerlendirilmesi söz konusudur.

CIPP modeline göre toplum ve onun temsilcileri; programın güçlü ve zayıf yönlerini, hangi program hedeflerinin değerli olduğunu, kaynakların ve yatırımların nasıl etkili kullanılacağını bilmezse istediği sonuçlara ulaşamaz. CIPP modeli bu bağlamda karşılaştırmalı, gösterilen çabaların sistematik biçimde sınındığı dinamik bir yol gösterici olarak geliştirilmiştir (Mathison, 2005: s. 65).

2.3.5.3. Farklar Yaklaşımı Modeli (The Discrepancy Evaluation)

Farklar yaklaşımı Malcolm Provus tarafından 1971 yılında ortaya konmuştur. Provus, programı değerlendirirken tasarlama, kurma, süreç, ürün ve maliyet-fayda analizi aşamalarını ve bir dizi performans standardını sınavıp anlamak üzerine odaklanmaktadır. Bu model önceden belirlenmiş standartlar ve hayata geçenler üzerinden karara varmaya yardım etmektedir (Boulmetis & Dutwin, 2011: 196-197).

Provus'a göre önceden planlanmış hedefler değerlendirmenin temelini oluşturur. Ancak Provus planlanmış olanlar ve gerçeğe dönüşenler hakkında ayrıca toplanacak bilginin önemini vurgulamaktadır. Model dört temel aşamaya sahiptir:

1. Hedefleri saptamak
2. Uyulan standartlarla ilgili kanıt toplama
3. Önceden planlanan (olması gereken) ve başarılmış (hayata geçen) hedefler arasındaki farkı tanımlama
4. Düzeltici faaliyetleri tanımlama ve düzeltme faaliyetlerini başlatma (Guerra-Lopez, 2008: s. 41).

2.3.5.4. Uygunluk Olasılık Modeli (Countenance Model of Evaluation)

Robert E. Stake'in 1967'deki bir makalesi ile eğitim dünyasına kazandırdığı bu model özellikle Stufflebeam ve Provus ile benzer düşünceleri taşımaktadır (Mathison, 2005: s. 90). Stake'in Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan klasik yöntemlerin sınırlılıkları ve dar kapsamı hakkındaki kaygılarından ortaya çıkmıştır (Bennett, 2003: s. 29).

Tanımlama ve yargılama bu modelin temelini oluşturmaktadır. Ona göre eğitimciler, değerlendirme işlemini gerçekleştirirken sezgisel normları ve göreceli yargıları dışta tutarak düzenli değerlendirmenin temel ilkelerini oluşturmalıdırlar. Bu yaklaşıma göre programı uygulayan öğretmen ve yöneticilerin görüşleri önemlidir ve program değerlendirme uzmanları bu görüşler doğrultusunda bir yargıya varmak durumundadırlar. Bu modelde tasarlanan ve gerçekleşen çıktının uygunluğuna bakılır. Düzenli ve düzensiz değerlendirme birbirinden ayrılır (Demirel, 2008: s. 183; Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 198-199).

Stake'e göre değerlendirmenin üç boyutta düzenlenmesi gerekmektedir:

- Girdi boyutu: Girdiler çıktıyı etkilemektedir.
- Süreç boyutu: Etkileşimin olduğu boyuttur. Sınıf ortamı, zaman, iletişim ve süreçteki kişilerin etkileşimi değerlendirmede dikkate alınır.
- Çıktı (ürün) boyutu: Akademik başarı, tutum ve beceri düzeyinde değerlendirme söz konusudur (Mathison, 2005: s. 90).

2.3.5.5. UCLA Değerlendirme Modeli (The UCLA Evaluation Model)

Marvin C. Alkin tarafından 1969 yılında, UCLA (University of California Los Angeles) değerlendirme çalışmaları merkezinde (CSE) yönetici olarak çalışırken geliştirilmiştir. Alkin birçok yönden CIPP modeliyle paralel bir değerlendirme çerçeve planı hazırlamıştır. Alkin'e göre değerlendirme, "kaygı duyulan konuların kararlarının verildiği süreçte, karar verici konumundaki kişilere kullanışlı özet bilginin raporu sunabilmek için işin aslını öğrenme, uygun bilgileri seçme, toplama ve analiz etme işidir" (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 89; Janicak, 2010: s. 140).

Alkin'in UCLA modeli beş tip değerlendirmeyi barındırır. Bunlar:

1. Sistemin sınanması: Stufflebeam'in CIPP modelindeki bağlam değerlendirmeyle benzerdir.
2. Programı planlama: Girdi değerlendirmeyle benzerdir.
3. Programı uygulama: Programın benzer gruptaki etkisi hakkında bilgi toplama.
4. Programı geliştirme: Program hakkında, programın işlevleri neler, geçici hedefler var mı, öngörülemeyen çıktılar var mı, gibi sorulara cevap aranır. Süreç değerlendirmeyle benzerdir.

5. Program sertifikasyonu: Programın değeri ve farklı yerlerde kullanılabilme potansiyeli hakkında yargıya varma. Ürün değerlendirmeyle benzerdir (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: s. 92).

2.3.5.6. Eğitsel Eleştiri Modeli (Art Criticism/Connoisseurship)

Model 1975 yılında Elliot W. Eisner tarafından geliştirilmiştir. Diğer modellerden farklı olarak niteliksel incelemeye ağırlık vermektedir (Erden, 1998: s. 14).

Eğitsel eleştiri modelinde yeni bir program uygulandıktan sonra, programın niteliksel sonuçları hakkında bilgi toplanması söz konusudur. Eisner, bir eğitim programının, bu konuda geniş bilgisi olan ve eleştirme yeteneğine sahip kişiler tarafından değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Erden, 1998: s. 14).

Eğitsel eleştiri modelinin betimleme, yorumlama ve değerlendirme olmak üzere üç temel boyutu vardır (Dills & Romiszowski, 1997: s. 171). Betimsel boyutta, eğitimin niteliği ile ilgili özellikler tanımlanır. Yorumlamada, program sonucu meydana gelen olaylar göz önünde bulundurularak bu olayların sonuçları tahmin edilir ve yorumlanır. Değerlendirme boyutunda ise betimleme ve yorumlama sonuçlarına dayalı olarak programın değeri hakkında yargıda bulunulur (Erden, 1998: s.14).

Değerlendirmenin sanatsal boyutunu da içeren bu model, en son halini Eisner'in 1998'de yayımlanan *The Enlightened Eye* (Aydın Göz) isimli kitabında almıştır. Program değerlendirmenin sadece ulaşılan ve ulaşılamayan hedeflerin ortaya konulmasıyla değil, nitel çalışma yöntemleriyle, programın iş görenler ve öğrenciler üzerindeki etkilerinin araştırılması yoluyla da yapılması gerektiği anlatılan bu modelinde Eisner (1985), değerlendirme sürecini ilk olarak "betimleme", "yorumlama" ve "değerlendirme" şeklinde üç basamak olarak belirlemiştir. Daha sonra ise (1998) bu aşamalara "temalaştırma" basamağını da ekleyerek dörde çıkarmıştır (Kumral, 2010: s. 102).

Eisner eski bir sanat alanı eğitmeni olarak sanatsal mantığa dayalı eğitsel eleştiri düşüncesini savunmaktadır. Aynı sanat eserlerini iyi anlayan ve eleştirme yeterliliğine sahip sanat uzmanları gibi, eğitimin de beğeni ve algılama kapasitesine sahip kendi uzmanlarına sahip olması gerektiğini

belirtmiştir. İşaret ettiği ikinci önemli nokta da bu uzmanların gözlemleri ve programa biçtikleri değer üzerinden açık bir eğitsel eleştiri yapmalarıdır (Dills & Romiszowski, 1997: s. 171)... Yaygın bir kullanıma sahip değildir. Fazlaca öznel olması eleştirilmektedir. Ayrıca kalifiye uzmanların yetiştirilmesi ve işe koşulması sınırlılık olarak ön plana çıkmaktadır (Dills & Romiszowski, 1997: s. 171-172).

2.3.5.7. Saylor, Alexander ve Lewis Modeli

Bu program değerlendirme modeli, geri bildirim (dönüt) sistemlerine dayanmaktadır. Programın hedefler, uygulama ve değerlendirme boyutları ayrı ayrı değerlendirilmekte ve ilgili birimlere aktarılmaktadır. Farklı program değerlendirme modellerini sentezleyen kapsamlı ve çok boyutlu bir anlayışa sahiptir (Uşun, 2012: s. 101-102).

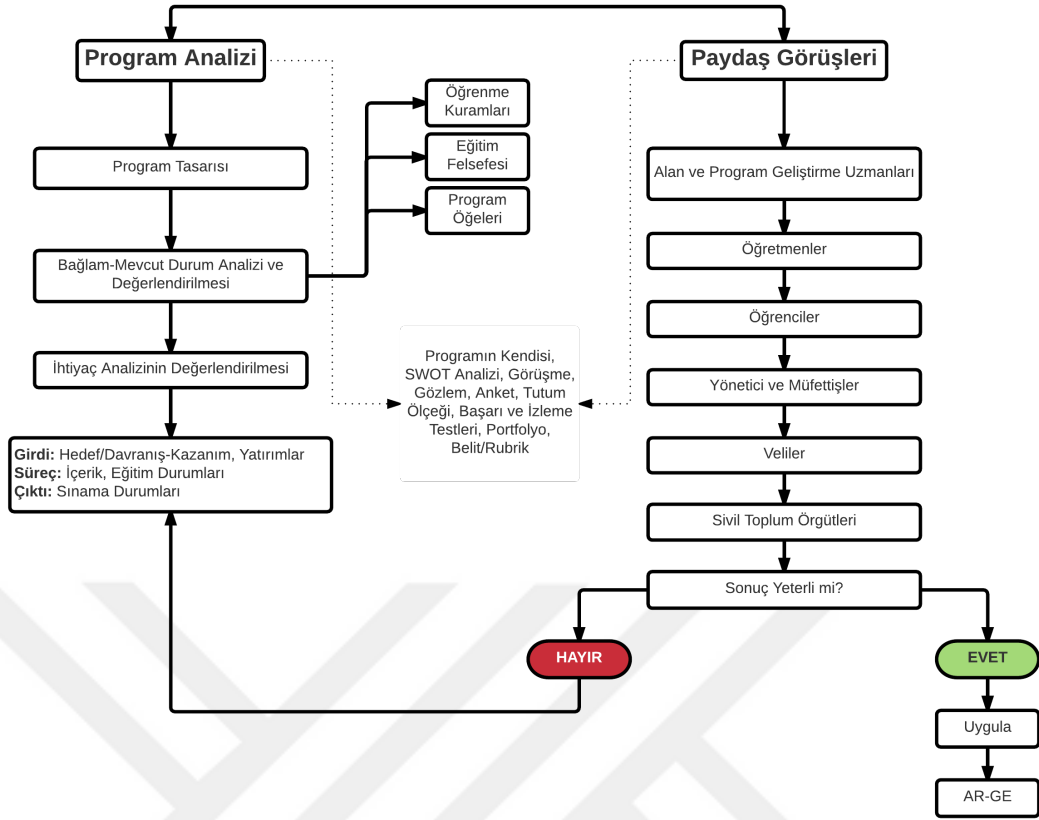
Model beş bileşeni gerektirmektedir:

1. Amaçlar, alt amaçlar ve özel hedefler
2. Bir bütün olarak okul programı
3. Eğitim programının belirli öğeleri
4. Öğretim
5. Değerlendirme programı

Bir, üç ve dördüncü bileşenler ikinci bileşene katkı sağlar. Model hem biçimlendirici ve hem de özet değerlendirmeyi barındırmaktadır (Oliva, 1982: s. 434).

2.3.5.8. Analitik Program Değerlendirme Modeli

Özcan Demirel tarafından 2006 yılında geliştirilmiştir. Analitik program değerlendirme iki temel boyutu sorgulamaktadır. Birinci boyutta programın kendisi ve programla ilgili yazılı materyaller, ikinci boyutta ise programdan etkilenen paydaşların görüşleri üzerinden gidilmektedir. Hem program hem de paydaşların görüşleri üzerinden programın etkililiğine karar verilip program uygulanması ya da işlemeyen noktalar varsa iyileştirme çalışmalarının yapılması önerilmektedir (Demirel, 2008: s. 188). Analitik değerlendirme modelinin şemalaştırılmış hali aşağıdaki Şekil 12'de verilmektedir.

Şekil 12. Analitik Program Değerlendirme Şeması

Kaynak: Demirel, Ö. (2008) Kuramdan Uygulamaya: Eğitimde Program Değerlendirme, Pegem A yayıncılık: Ankara, s. 187.

2.3.5.9. Yararlanıcıya Odaklı Değerlendirme (Consumer Oriented Evaluation)

Michael Scriven tarafından 1967 yılında önerilen bu modelde programın ya da ürünün odaklandığı esas nokta yararlanıcıların ihtiyaçlarıdır (Spaulding, 2014: s. 55). Scriven biçimlendirici (formatif) ve özet (summatif) değerlendirme anlayışları arasında yaptığı ayrım yoluyla bu yaklaşıma büyük katkı sağlamıştır (Stufflebeam&Coryn, 2014: s. 183).

Scriven'in değerlendirme alanında yaptığı önemli katkılardan biri de *Key Evaluation Checklists* ya da kısa haliyle *KEC*'tir. Bu değerlendirme anlayışı herhangi bir değerlendirme çalışmasındaki anahtar ölçüleri tanımlama aracıdır. Bu anahtar ölçüler şunlardır:

1. Tanımlama

2. Değerlendirme sonuçlarından yararlanacak kitle
3. Altyapı ve içerik
4. Kaynaklar
5. Programdan doğrudan etkilenen kitle
6. Değerler
7. Süreç
8. Çıktı
9. Genellenebilirlik
10. Maliyet
11. Karşılaştırmalar
12. Önem
13. Öneriler
14. Rapor
15. Meta-Analiz (Floden: 1993, s. 258-259)

KEC, Scriven'in anlayışına göre iyi bir değerlendirme için kullanıcıların dâhil olduğu bir değerlendirme uygulamasındaki çekirdek elementlerin ayrıştırılmasına dayalı formattır (Donaldson, 2013: s.130). Scriven bu kontrol listesini yenilemeye devam etmekte ve bu uygulamayı büyük miktarda verinin elde edildiği, sayısallaştırıldığı ve ardından genel bir değer yargılaması yapılarak tekrar sentezlendiği veri hazırlama sürecinin bir parçası olarak kullanmaktadır (Stufflebeam & Shinkfield, 1998: s. 321). Scriven'in kontrol listesinde meta analizi işaret etmesi diğer önemli bir noktadır (Guerra-Lopez, 2008: s. 40).

2.3.5.10. Hedeften Bağımsız Değerlendirme (Goal Free Evaluation)

İlk defa Michael Scriven tarafından önerilen bu yaklaşım, programın tanımlanmış ihtiyaçlar üzerindeki gerçek etkisini incelemektedir. Yaklaşımında kontrol listesi (checklist) olmadan gözlem yapıp, bütün sağlıklı bulunan verileri kaydederek onların önemine ve kalitesine önem verilir (Boulmetis&Dutwin, 2011: s. 200). Hedeften bağımsız değerlendirme hedefe dayalı (Objective-based) değerlendirmeye tepki olarak geliştirilmiştir.

Değerlendirmeciler programla ilgili öne sürülenleri ya da broşürleri okumaz ve ekiple hedefleri tartışmazlar. Programın sadece gözlenebilir çıktılarını ve belgelenebilecek etkilerine dayalı katılımcı ihtiyaçlarını değerlendirirler (Imas&Rist, 2009: s. 186).

Stufflebeam ve Shinkfield (2007) hedeften bağımsız değerlendirmenin önemli sayılabilecek oranda tamamlayıcı bilgi sunduğunu, değerlendirmeye katkı sağlayacak bilgi kaynaklarını genişlettiğini, öngörülemeyen bilgileri elde etmekte etkili, mali açıdan verimli olduğunu ve hizmet alanlar açısından da olumlu karşılandığını belirtmektedir (Guerra-Lopez, 2008: s. 41).

Ayrıca Scriven bu modeli geliştirme sürecinde, ölçme ve değerlendirme alanında sıkça kullanılan “Biçimlendirici (formatif) değerlendirme” ve “Özet (summatif) değerlendirme” kavramlarını geliştirmiştir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 183).

2.3.5.11. İhtiyaca Cevap Verici Değerlendirme (Responsive Evaluation)

İhtiyaca cevap verici değerlendirme Robert Stake tarafından 1970’lerin başında, İllinois Üniversitesinde değerlendirme uzmanı olarak çalıştığı dönemde geliştirilmiştir (Crabbe & Leroy, 2008: s. 182).

Yaklaşım “İhtiyaca cevap verici değerlendirme” denmesinin nedeni; değerlendirmecinin öğretmenler, yöneticiler, vergi ödeyenler, kanun yapıcılar ve finansal sponsorlar gibi çok çeşitli şahıslardan oluşan hizmet alanlar topluluğuyla birlikte çalışması ve aynı zamanda onlara hizmet etmesidir. Hizmet alanlar; programı anlamak, yargılamak, geliştirmek ve yararlanmak için tavsiyede bulunan, değerlendirmecinin tavsiyelerine ihtiyaç duyan ve bunun için arayışta olan yararlanıcılardır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s 192).

Öznel verilere çok fazla yer verilmesi, soruların hazır gelmesi, değerlendirmeci paydaş arası sağlam bir güven bağına ihtiyaç duyulması ve değerlendirmecinin fazla ön plana çıkabilmesi yönleriyle eleştirilmektedir (Crabbe & Leroy, 2008: s. 183).

İhtiyaca Cevap Verici Yaklaşım çok yönlü, esnek, etkileşimli, bütüne odaklanan, öznel, yapılandırmacı (constructivist) ve hizmet odaklıdır. Bu

yaklaşımında değerlendirmeci nihai bir karar vermediği için görecelidir. Değerlendirmeci hizmet alanların yani paydaşların farklı ve çoğu zaman tutarsız değerlendirmeleri üzerinden elde edilen bulguları tercüme etme görevi üstlenir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 192).

Stake'in bu modeldeki değerlendirme anlayışı nitel paradigmaya uygundur. Ancak bu anlayış Stake'e göre tek bir metodolojiye bağlı değildir. Hizmet alanlarla ya da paydaşlarla karşılıklı görüşmeler sonucu karar verilebilir. Bazen naturalistik bakış açısına bağlıyken bazen de nicel ve hedef odaklı olabilir. İhtiyaca cevap verici yaklaşımın değerlendirmecileri genellikle üçleme (Triangulate) yaparak ve çeşitli yöntemler kullanarak veri toplamaktadır (Reeves & Hedberg, 2003: s. 44).

Yaklaşım; programı genel olarak sınamayı, programın oryantasyonu, operasyonları, başarıları üzerine çok çeşitli bakış açılarını raporlaştırmayı ve bunların toplamı hakkında değer biçmeyi içerir. Yan etkiler ve tesadüfi kazanımlar da programın çıktısı olarak tanımlanır ve sınılanır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 192).

2.3.6. Özel Okul/Kolej

Özel okul devlet yönetiminden ayrı, mülkiyeti kişiye veya bir özel kuruluşa ait eğitim öğretim yeri olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016). Kolej kavramı da eğitim bilimi programında yabancı bir dil öğretimine ağırlık veren okul olarak ifade edilmektedir (TDK, 2016). Günümüzde özel okul ve kolej kavramlarının birbirinin yerine kullanılabildiği görülmektedir. Özel okulların yabancı dil öğretimine ağırlık vermesi nedeniyle kolej ve özel okul ayrımı oldukça belirsizleşmiştir.

İnsanların yaşadığı ekonomik gelişim ve gelişmiş ülkelerin hep daha iyisini istemesi nedeniyle, eğitim alanında özel sektör ile iş birliği giderek artmıştır (Chakrabarti & Peterson, 2009: s. 3). İnsanlar aldıkları eğitim hizmetinin daha kaliteli olması için bütçelerini zorlayarak hizmeti daha iyi vereceğini düşündüğü kurumlara yönelmektedir (Hesapçioğlu & Nohutçu, 1999: s. 183). İnsanların okul seçimleri sosyoekonomik düzey, coğrafi konum, etnik özellik, sayısal ya da farklı özellikler gibi birçok değişkenden etkilenebilmektedir (Smedley, 1995: s. 97).

Türkiye özelinde özel okul gelişimi Osmanlı dönemine uzanmaktadır. 1868 yılında açılan *Galatasaray Sultanisi* Türkler tarafından açılan ilk özel okul olarak kabul edilmektedir. Devlet desteğiyle açılmıştır. Özel girişimciler tarafından ilk defa açılan özel okul ise 1884 yılında faaliyete geçen *Şemsilmaarif* isimli okuldur (Uygun, 2003: s. 112). Geçen yıllar sonrasında Türkiye'deki özel okul sayısı büyük bir artış göstermiştir. 2015-2016 öğretim yılı itibariyle Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre Türkiye çapında örgün eğitim yapan 8362 özel okul bulunmaktadır (MEB, 2016). Bu sayıya lisans ve lisansüstü eğitim yapan özel okullar dâhil değildir.

Türkiye'de son dönemde yapılan özel okul yatırımları ve yararlanıcılara sunulan teşvikler nedeniyle özel okullarda artış gözlenmektedir. Günümüzde birçok aile çocuğunu özel okullarda eğitim almaya yönlendirerek geleceği adına olumlu adımlar atmaya istemektedir. Bu bağlamda yararlanıcılar devlet okullarına alternatif olarak özel okulları görebilmektedir. Anne babalar çocukları için yüksek beklentiler besleyerek özel okulları seçmektedir. Çocukları için hedefledikleri geleceğe özel okullar vasıtasıyla ulaşacaklarını düşünürler. Onlara göre özel okul ideal bir ortam sağlamaktadır (Madsen, 1996: s. 137). Bu aşamada veliler için doğru okul seçimi önemli bir yol ayrımıdır. Velilerin yüzde sekseni sadece bir ya da en fazla iki okulu düşünmektedir. Çoğu zaman ziyaret bile etmeden seçimlerini yapmaktadır (Yorke & Bakewell, 1991'den akt: Smedley, 1995: s. 97). Veliler çocukları için uygun okulu seçerken farklı yollar izleyebilmektedir.

Hesapçioğlu ve Nohutçu'ya göre (1999: s. 192) veliler özel okul tercih ederken, sırasıyla aşağıdaki bilgi edinme yollarını kullanmaktadır:

- Çevreden (arkadaş, komşu) (%24.73),
- Okulun kendisini görerek (%21.01),
- Okulda okuyan öğrencilerin ailelerinden (%16.41),
- Okulda aileden biri okudu/okumakta (%14,88),
- Okulun yaptığı tanıtımlardan (%8.75),
- Okulda çalışan personelden (%7.00),
- Araştırma yapmadık (%5.25),
- Kurs aldığı dershaneden/öğretmenden (%1.09),
- Mezun olduğu diğer okuldan (%0.88).

Veliler genellikle öğrencilerinin mutlu olacakları okullara gitmesini istemektedir. Sınav sonuçları gibi ürüne dayalı kriterlerden çok insan ilişkilerine dayalı süreç kriterlerine göre okul seçmektedirler (Smedley, 1995: s. 97). Eğitimcilerin niteliği, yabancı dil imkânları, çocukların mutluluğunu ve başarısını sağlayacak, öğrencilerle iletişim ve öğretim süreci kalitesi ön plana çıkmaktadır. Bir özel okul için önemli kriter olarak düşünülen maddi koşullar, okulları tercih ederken daha az önemli görülmektedir (Hesapçioğlu & Nohutçuoğlu, 1999: s. 194). Öğrenciler için çoğu zaman, yakın okul en uygun okul olmaktadır. Öğrenciler -özellikle erkekler- şiddet, çeteler, zorbalık gibi güvenlik faktörüne, ulaşım zamanına, uzaklığa ve okulun görünümüne (eski, kirli olması) önem vermektedir (Smedley, 1995: s. 99).

Hesapçioğlu ve Nohutçu'ya (1999: s. 193) göre velilerin okullarda aradıkları özellikler ortalamalarına göre on dört boyutta ifade edilmektedir.

1. Yabancı Dil Öğrenme İmkânları,
2. Öğrenci Kişilik Hizmetleri,
3. Öğrencilerle İletişim,
4. Öğretim Süreci,
5. Servis ve Beslenme Hizmetleri,
6. Maddi Koşullar,
7. Öğrencilere Yönelik İlgı-Koruma ve Disiplin Uygulamaları,
8. Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler,
9. Velilerle İletişim,
10. Okulun Fiziki Koşulları ve Konumu,
11. Bilgisayar Olanakları,
12. Okulun İmajı,
13. Öğrenci Kabulü.

Eğitim alanında alınan birçok karar, eğitimin maliyeti ile ilgilidir. Gelişen ve sanayileşen ülkelerde devlet okullarına karşı özel okulların artıları ve eksileri hep bir tartışma konusu olmaktadır (Tsang, 2002: s. 111). Özel okullarda öğrenci için en iyisini hedefleyen, rekabet eden bir anlayış olmasının öğrencilerin öğrenmelerine olumlu etki edeceği düşüncesi hâkimdir. Ne var ki alan yazında özel okulun daha iyi öğrencilere ulaştıracağı üzerine çok az kanıt bulunmaktadır (Madsen, 1996: s. 5).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problemine yönelik genel amacın sorularını açıklığa kavuşturmak için; Araştırma Modeli, Bilgi Toplama Kaynakları, Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi boyutları üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, eğitim programlarını değerlendirme alanında özgün bir model önerildiği için nitel araştırma anlayışı üzerinden kuram oluşturma yaklaşımı kullanılmıştır. Kuram oluşturma, önceden belirlenmiş ya da kararlaştırılmış verilerden hareket eden kuramlar yerine, bir olguyu açıklamak için yeni kuramlar geliştirme yaklaşımıdır (Cohen, Manion & Morrison, 2007: s. 170). Yeni kuramı tümevarımsal şekilde inşa ederken sistematik ve karşılaştırmalı bir çerçeve sağlamaktadır (Punch, 2000: s. 103).

Kuram oluşturma yaklaşımında görüşme, gözlem ve doküman analizi en çok kullanılan veri toplama yöntemleridir (Yıldırım & Şimşek, 2006: s. 76). Bu bağlamda araştırma sürecinde bilimsel araştırma yöntemleri olarak alan yazın tarama, bireysel görüşme ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Kuram oluşturma yaklaşımı, kuram verileri doğrulayınca kadar, veriler arasında ileriye ve geriye dönük geçişlerin yapıldığı tekrarlara dayalı bir süreçtir (Cohen, Manion & Morrison, 2007: s. 185).

Kuram oluşturma yöntemleri, nitel materyalleri şekillendirmede ve kullanmada sistematik prosedürler sağlamakta hatta nicel veriler üzerinde de uygulanabilmektedir. Kuram oluşturma:

1. Veri toplamada ve araştırmanın analiz sürecinde eş zamanlı gelişim sağlamada;

2. Ön yargılara dayalı hipotezler yerine, analitik kodların ve verilerden yola çıkılarak geliştirilmiş kategorilerin yaratılmasında;

3. Davranışları ve süreçleri açıklayan orta ölçekli kuramların geliştirilmesinde;

4. Verileri kodlama ve ilk taslak sayfaları yazmada hayati bir adım olarak analitik notlar ve kategoriler oluşturmada günlük tutmada;

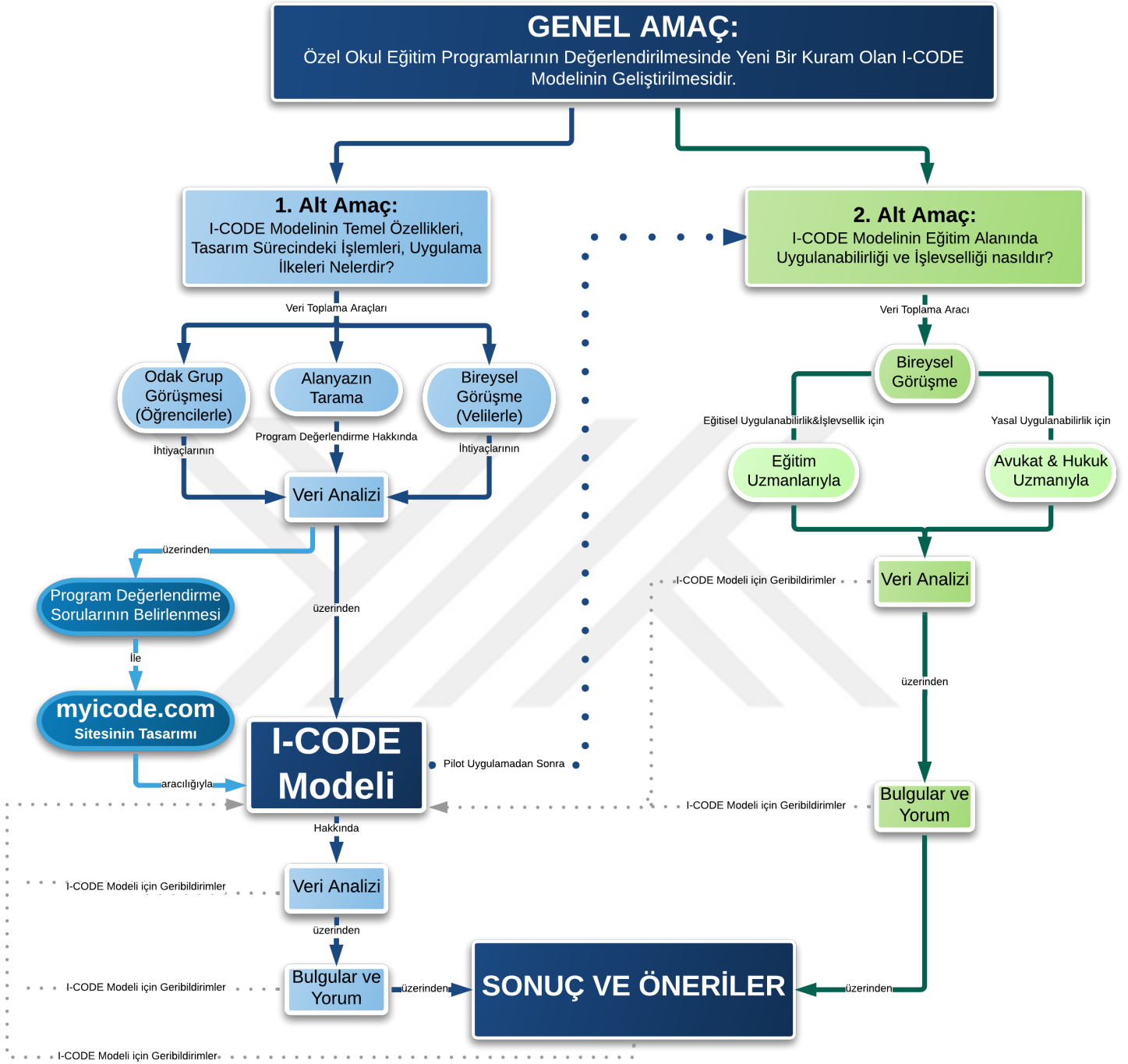
5. Teorik örneklemede (belli bir grubun temsilinden çok kuramın yapılandırılması için örnekleme);

6. Alan yazının tekrar gözden geçirilmesinin ertelenmesi özelliklerine sahiptir (Charmaz, 2005: s. 28).

Glaser ve Strauss'a göre (2012, s. 4) kuram oluşturma, çalışma kapasitesi ve uygunluğu belirsiz olan kuramların önceden belirlenmiş mantıksal bir sonuca dayalı deneysel (görgül) araştırmalarını yapmak yerine, açıklamaların araştırma sonrasına bırakılmasını önermektedir.

Bu bağlamda araştırmancının ortaya koymaya çalıştığı I-CODE modeli ile ilgili açıklamalar, araştırma sürecinde tekrarlanan analizler ve yorumlamalar ile yürütülmeye çalışılmıştır.

Araştırmancının deseni Şekil 13'te gösterilmiştir.

Şekil 13. Araştırma Deseni

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamında; I-CODE modelinin temel özellikleri, tasarım sürecindeki işlemler ve uygulama ilkelerinin ortaya çıkarılabilmesi için program değerlendirme alanında alan yazın taraması, yararlanıcılarla (veli ve öğrencilerle) görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler üzerinde yapılan analizler ve yapılan doğrudan alıntılar üzerinden I-CODE modelinin temel özellikleri, tasarım sürecindeki işlemler ve uygulama aşamasında yapılacaklar hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur.

Kuram oluşturma yaklaşımıyla yürütülen araştırmalarda görüşmelerden elde edilen kavramlar ve temalar kuramın ilk işaretlerini ortaya çıkarmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006: s. 77). Bu mantığa paralel olarak, söz konusu araştırmada, alan yazın taramasının ardından velilerle, öğrencilerle daha sonra uzmanlarla yapılan görüşmeler sonucu I-CODE modeline dair temel kavramlar ortaya konmuştur. Sonuç olarak ulaşılan kavramlar, temalar ve açıklamalar yardımıyla, geliştirilen model hakkında anlamlı bir açıklama ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamında, I-CODE modeli geliştirildikten ve pilot uygulaması yapıldıktan sonra, uygulanabilirliğini ve işlevselliğini anlamak için uzmanlarla bireysel görüşmeler yapılmıştır. Uzmanlarla yapılan görüşmelerde yapılan doğrudan alıntılar ve araştırmacının bu alıntılardan yola çıkarak vardığı sonuçlar üzerinden I-CODE modelinin uygulanabilirliği ve işlevselliği sorgulanmıştır.

3.2. Bilgi Toplama Kaynakları

Araştırmanın bilgi kaynaklarını eğitim programı ve program değerlendirme alanındaki yazılı kaynaklar ile program uzmanları, bilişim uzmanı, hukuk uzmanı, avukat, veliler ve öğrencilerin görüşleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamında web tabanlı I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinin temel özelliklerini, tasarım sürecindeki işlemleri ve uygulama ilkelerini belirlemek için eğitim programı ve program değerlendirme alanındaki yazılı kaynaklar üzerinden alan yazın taraması

yürütülmüştür. Yine araştırmanın birinci sorusu kapsamında velilerle bireysel, öğrencilerle de odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Öğrencilerle görüşme sürecinde örgün öğretim kademelerinin sınıf düzeyleri içinde rastgele (random) seçim yapılarak Aydın Doğa Koleji İlkokulu 4. sınıflar, Ortaokul 6. sınıflar ve Lise 11. sınıflarla odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Aynı görüşme formu kullanılarak, farklı şehirlerin (İzmir, Aydın, Adapazarı, Balıkesir) özel okullarında anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinde öğrencisi öğrenim gören/görmeye devam eden 11 veli ile bireysel görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamında, web tabanlı I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinin; eğitim alanında uygulanabilirliği, işlevselliği nasıldır sorusuna cevap bulabilmek için eğitim alanında uzmanlarla bireysel görüşmeler yapılmıştır. Ek olarak, I-CODE modeline ait sitenin ve site işleyişinin uygulanabilirliğini yasal ve hukuki zeminde netleştirmek adına İstanbul Üniversitesinden Hukuk Uzmanı Altan RENÇBER ve Aydın Barosuna bağlı Avukat Aydın Fırat MUSLU'nun görüşleri alınmıştır. Bu kişilerle yapılandırılmamış görüşme yapılmıştır.

3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

3.3.1 Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmanın ikinci alt amacı için alan yazın taraması ve görüşmeler kullanılmıştır.

Alan yazın taramasında, araştırmacı tarafından ulusal ve uluslararası yazılı kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, ulaşılabilen basılı ve dijital kaynaklardan yararlanılmıştır. Bireysel ve odak grup görüşmelerinde araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu üzerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin seçilme nedeni, geliştirilen kuramla ilgili belirli soruları yöneltip cevap aramanın yanında daha derin detaylara inme avantajlarını da sunmasıdır.

Yarı yapılandırılmış görüşme; yapılandırılmış görüşme gibi çekirdek sorulara sahip olmanın yanında, görüşme sırasında araştırmacının daha derin

detaylara inmesini, daha derin sorular sorabilmesini ve beklenmedik cevapları olanaklı kılmaktadır (Mitchell & Jolley, 2010: s. 277).

Bu tarz görüşmelerde araştırmacı bir dizi soruya sahip olur ancak bu soruları dikte etmek yerine genel bir taslak olarak kullanır. Böylece:

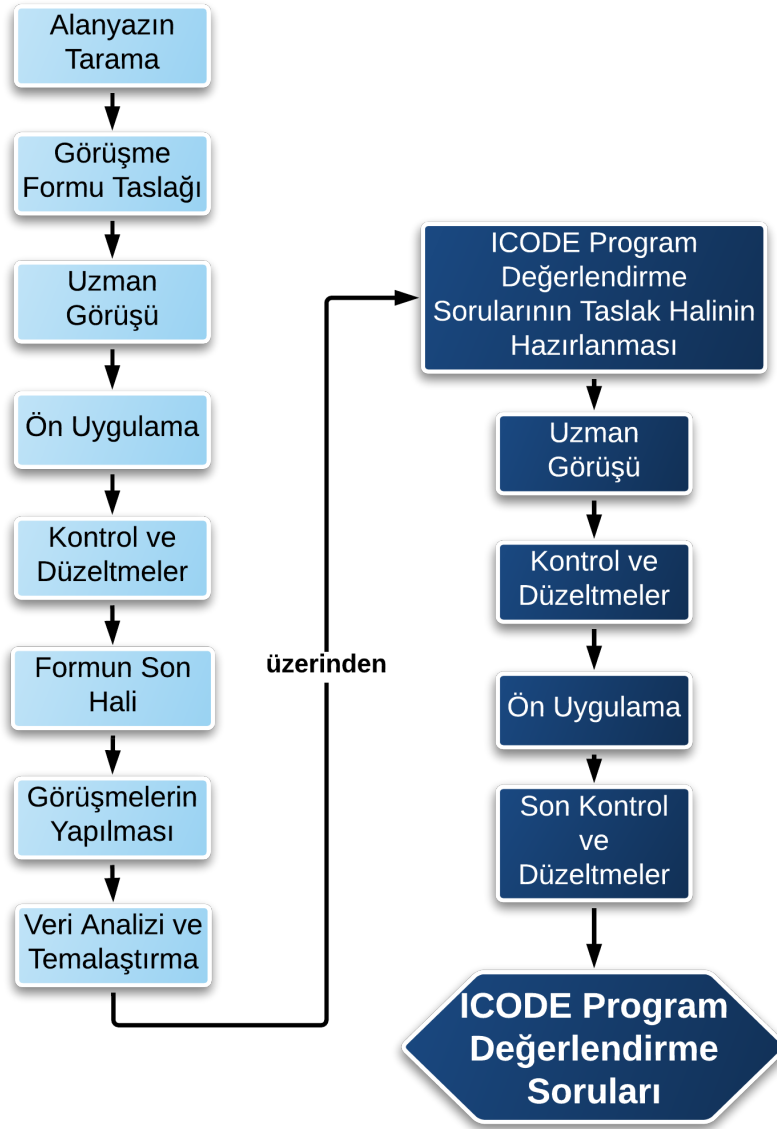
1. Görüşmeci ile görüşülen kişi arasında anlayışa dayalı bir girişim vardır.
2. Soruların sırası daha az önemlidir.
3. Görüşmeci ortaya çıkanlarla ilgili sondalar yapmada özgürdür.

Görüşme, karşıdaki kişinin ilgileri ya da kaygılarının peşinden gidebilir (Smith, 2005: s.12).

Görüşme formunda açık uçlu sekiz soru bulunmaktadır. Görüşmede veri niteliği dikkate alınarak her temel soruda, sorunun derinine inme amaçlı sonda sorularına yer verilmiştir. Görüşme süresi soruların kapsamı ve niteliği dikkate alınarak 45 dakika olarak belirlenmiştir. Her görüşmede ayrı bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze yapılarak verilerin yazılı ve sesli olarak kaydedilmesi yoluna gidilmiştir.

Görüşme formunu hazırlayabilmek için öncelikle alan yazın taramasına dayalı taslaklar ortaya çıkarılmıştır. Taslak form için uzman görüşleri alınmış ve ön uygulamalar yapılmıştır. Prof. Dr. A. Seda SARACAOĞLU, Prof. Dr. Salih UŞUN, Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM ve Dr. İsmail ZENCİRCİ görüşme formunun yapılandırılmasına, güvenilirlik ve geçerliliğine katkıda bulunmuştur. Kontrol ve düzeltmelerin ardından forma son hali verilmiş ve form şekillendirilmiştir.

Görüşme sonucu elde edilen veriler üzerinden I-CODE modelinin temel özellikleri, tasarım süreci ve uygulama ilkeleri hakkında geri bildirim sağlanmış ve model içinde kullanılacak I-CODE eğitim programı değerlendirme soruları geliştirilmiştir. Bu sorular görüşmelerin analizi ve temalaştırılması sonucu ortaya çıkarılan on sorudan ve birden ona kadar yapılan puanlamadan oluşturulmuştur. Elde edilen veriler temalaştırılarak analiz edilmiş ve bulgular bu doğrultuda yorumlanmıştır. Modelin program değerlendirme sorularına ait analiz ve temalaştırmalar araştırmanın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Görüşme formundaki soruların ve bu görüşmeler üzerinden geliştirilen I-CODE Modeli program değerlendirme sorularının hazırlanış süreci şekil 14'te gösterilmiştir.

Şekil 14. Görüşme Formu ve I-CODE Program Değerlendirme Soruları Hazırlanış Süreci

3.3.2. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Verilerin Analizi, Kodlanması ve Yorumlanması

Araştırmanın birinci alt amacına yönelik alan yazın taramasının ve görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde, nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Alan yazın taraması sonucu ulaşılan bilgi kaynakları araştırmacı tarafından incelenmiş, kavramlar anlamlandırılmaya çalışılmış ve program özellikleri olarak kategorize edilmiştir.

Görüşmeler sonucu elde edilen veriler araştırma yönteminin yapısı gereği kodlanmış ve ardından yorumlanmıştır. Kodlama, veri çözümlemesini başlatan ve çözümleme süresince devam eden belirli bir etiketleme faaliyetidir (Punch, 2005/2014: s. 195).

Araştırmada kuram geliştirme modellerinde kullanılan açık kodlama (open coding) kullanılmıştır. Açık kodlama ayrıştırma, sınıama, karşılaştırma, kavramsallaştırma ve verileri kategorilere ayırma sürecinden oluşmaktadır. Açık kodlamanın amacı kategorileri geliştirmektir (Punch, 2000: s. 106).

Araştırma sürecinde, kodlamanın ardından verilerin yorumlanmasında betimsel analizden yararlanılmıştır.

Bu yaklaşıma göre veriler belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir şekilde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım & Şimşek: 2006, s. 224).

Bu çerçevede araştırmanın yapısı gereği verilerin analizi, kodlanması ve yorumlanması aynı paralelde ele alınmış ve araştırmanın ilgili bölümlerinde açıklanmıştır.

3.3.3. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmanın ikinci alt amacı olan, “Web tabanlı I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinin eğitim alanında uygulanabilirliği ve işlevselliği nasıldır?”

sorusuna cevap bulabilmek için uzmanlarla bireysel görüşmeler yürütülmüştür. Uzmanlarla yapılacak yarı yapılandırılmış görüşmeler için görüşme formu oluşturulmuştur. Bu görüşme formunu geliştirmek adına alan yazın taramasına dayalı bir ön taslak geliştirilmiş, taslak hakkında uzman görüşleri alınmış, ön uygulaması yapılmış ve forma son hali verilmiştir. Geliştirilen bu form uzmanlarla görüşme sürecinde kullanılmıştır.

Uzmanlarla yürütülen görüşme formunda açık uçlu dokuz soru bulunmaktadır. Görüşmede veri niteliği dikkate alınarak her temel soruda, daha derin noktaları ortaya çıkarma amaçlı sonda sorularına yer verilmiştir. Görüşme süresi soruların kapsamı ve niteliği dikkate alınarak 60 dakika olarak belirlenmiştir. Her görüşmede ayrı bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmış, verilerin yazılı ve sesli olarak kaydedilmesi yoluna gidilmiştir.

I-CODE modelinin hukuki ve yasal uygulanabilirliği hakkında İstanbul Üniversitesinden Hukuk Uzmanı Altan RENÇBER ve Aydın Barosuna bağlı Avukat Aydın Fırat MUSLU ile yapılandırılmamış görüşme yapılmıştır.

3.3.4. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Verilerin Analizi,

Kodlanması ve Yorumlanması

Araştırmanın ikinci alt amacına yönelik verilerin yorumlanmasında betimsel analizden yararlanılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler araştırma yönteminin yapısı gereği kodlanmış ve yorumlanmıştır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım & Şimşek: 2006, s. 224). Bu bağlamda uzmanların ifadelerine doğrudan alıntılarla yer verilerek yorumlar yapılmıştır. Elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

4. 1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.1.1. I-CODE Modelinin Temel Özellikleri

I-CODE model gelişen teknoloji ve İnternet imkânları sayesinde çoktan hayatımıza girmiş bir değerlendirme türünün eğitim programları alanına bir uyarlamasıdır. Örneğin günümüzde sinemaseverlerin birçoğu sinemaya gitmeden önce filmin kalitesi hakkında bilgi sahibi olmak için www.imdb.com adlı siteye girerek diğer izleyicilerin filme verdiği oylamalara bakmakta ve puanlamayı kriter olarak kabul etmektedir. Filmi izleyen kişi de daha sonra siteye üye olarak film hakkında kendi puanını ekleyip değerlendirme sürecine aktif olarak katılabilmektedir. Sitede her bir film sadece site kullanıcılarının verdiği oylar sonucu on puanlı sisteme dayalı ortalama ile değerlendirilmektedir. Genellikle on puana yaklaşan filmler kaliteli, düşük puanlılar ise vasat kabul edilmektedir. IMDb sitesi birçok sinemaseverin kararlarını etkilemekte ve film üreticilerini yönlendirebilmektedir. Bu değerlendirme süreci tamamen kullanıcıların yönlendirmesiyle oluşturulmaktadır. Araştırmacıya göre bu çalışma ve İnternet destekli mantık, eğitim programlarının değerlendirilmesinde de kullanılabilir. Çoğu program değerlendirme anlayışında başta, sonda ya da süreçte kesit almaya dayalı statik modeller ön plana çıkmaktadır. Genellikle test sonuçlarına, uzman görüşlerine ya da görüşmelerden elde edilen çıkarımlara dayalı program değerlendirmeler olarak gözüken bu yaklaşımlarda aslında eğitim programından doğrudan etkilenen öğrenci ve ailesinin değerlendirmeye tamamen katılmadığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, içinde bulunduğumuz çağın öğrenci merkezli, pragmatik ve hürmanistik eğitim mantığına karşın hedef kitleye program değerlendirme sürecinde yeterince yer verilmemesi araştırmacı açısından önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu tez kapsamında geliştirilen yeni program

değerlendirme modelinde (I-CODE modelinde) öğrenci ve veli, değerlendirmenin ana yönlendiricisi konumundadır. Böylece çağdaş eğitimin, aktif öğrenme anlayışlarında bahsedilen öz denetimin, pragmatik anlayışlardaki bireyin (ve toplumun) değerinin, hatta hümanistik mantıkla her insanın değerli görüşlerinin dikkate alınacağı varsayılmaktadır. Özetle, çalışma sonucu geliştirilecek I-CODE modeli; öğrencinin, velinin, okulun ve sorumlu kurumların yararlanabileceği bir model olma iddiasını taşımaktadır. Bu modelde velilerin ve öğrencilerin görüşleri, İnternet aracılığıyla, dinamik bir şekilde, programı değerlendirmek için kullanılacaktır. Bu modelin gelişime açık olması temel paradigması gereğidir. Araştırmacı açısından modelin; bir ülkenin eğitim kurumlarıyla, bir öğretim kademesiyle ya da sadece özel kurumlarla sınırlı olmaması gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, I-CODE modelinin eğitim programı değerlendirme mantığını oluşturan temel ilkeleri (temel düşünceleri) bu bölümde açıklanmaktadır.

4.1.1.1. I-CODE Modeli Eğitim Programı Tanımı

Bu tez kapsamında geliştirilen I-CODE modeli, eğitim programlarını değerlendirme amacı taşıdığı için eğitim programı kavramını nasıl kabul ettiği önemli bir konudur. Bu bağlamda, modelin geliştirilme sürecinde eğitim programı yeniden tanımlanmıştır. I-CODE modeli açısından eğitim programı, *Öğrenciyi etkileyen, ona deneyim oluşturan ve ihtiyaçlarını karşılayan, okul içi ve dışı, bilinçli şekilde işe koşulmuş bütün planlanabilir şartlardır.* Bu çerçeveden bakıldığında I-CODE modeli; eğitim programlarını değerlendirirken öğrenciyi, onun öğrenmelerini etkileyen bütün deneyimlerin ve bu deneyimleri ortaya çıkaran tüm şartların dikkate alınmasını önermektedir. Eğitim programı makro boyutlarıyla yani en geniş kapsamda kabul edilmektedir.

4.1.1.2. I-CODE Modeli Program Değerlendirme Felsefesi

İlgili alan yazın tarama bölümünde program değerlendirme felsefeleri objektivist, subjektivist, faydacı (Utilitarian) ve çoğulcu (Pluralist) değerlendirme olarak ifade edilmişti. I-CODE modelinin, veli ve öğrencilerin yani yararlanıcıların öznel görüşlerine dayalı bir değerlendirme mantığı taşıdığı için subjektivist felsefeye dayandığı kabul edilebilir. Subjektivist bakış açısı, bilimsel yöntemlerden çok tecrübeye dayanan uygulamaları ve öznelliği

barındırmakta ve bilgi doğrudan elde edilmeli görüşünü savunmaktadır (Lawrenz & Thao, 2014: s. 760).

Ayrıca I-CODE modelinde değerlendirmeyi yararlanıcı bireyler yapmaktadır, bununla beraber değerlendirme sonuçları doğrudan bireylere ve ilgileneen çoğunluğa geri bildirim oluşturmaktadır. Bu yönüyle I-CODE modelinin faydacı (Utilitarian) felsefeye uygun olduğu söylenebilir. Faydacı anlayışın öncelikli amacı bütün toplumun yararına çalışmak ve memnuniyeti maksimize etmektir.

4.1.1.3. I-CODE Modeli Program Değerlendirme İdeolojisi

Araştırmanın alan yazın tarama bölümünde program değerlendirme ideolojilerinden bahsedilmiştir. Bu ideolojiler ayrılıkçı (separatist), pozitivist (positivist), yönetsel (managerial), göreceli (relativistic) ve yararlanıcı (consumerist) olarak araştırmanın ilgili bölümünde açıklanmıştır. I-CODE modeli bu ideolojilerden özellikle göreceli (relativistic) ve yararlanıcı (consumerist) değerlendirme ideolojilerine yakın olarak kabul edilebilir. Scriven, göreceli ideoloji ile pozitivist zıt bir mantıkla nesnellikten çok öznelliğe önem vermektedir (Stufflebeam & Coryn, 2014: s. 361). I-CODE modelinin program değerlendirme mantığı kapsamında da nesnellikten çok öznellik ön plandadır. Veli ve öğrencilerin okulun eğitim programı hakkındaki öznelliğe dayalı yargıları programın etkililiği hakkında fikir verebilir. Ek olarak I-CODE modeli, yararlanıcıların değerlendirme sürecine katılması ve tepki vermesi için uygun seçenekler sunabilmektedir. Yararlanıcı ideoloji, programdan etkilenen tarafların değerlendirme sürecine katılmasıdır (Scriven, 1993: s. 249). Değerlendirme yararlanıcılar için yapılır. Bu bağlamda I-CODE değerlendirme anlayışının yararlanıcı ideolojinin temel mantığına uygun olduğu söylenebilir.

4.1.1.4. I-CODE Modeli Program Değerlendirme Tasarımı

Araştırmanın alan yazın taraması bölümünde altı program değerlendirme tasarımından bahsedilmiştir. Bunlar hedeflere dayalı (objectives-oriented), yönetime yönelik (management-oriented), yararlanıcıya yönelik (consumer-oriented), uzman odaklı (expertise-oriented), müzakereye dayalı (adversary-oriented) ve katılımcı odaklı (participant-oriented) tasarımlar olarak ifade

edilmişti. I-CODE modeli bahsedilen program değerlendirme tasarımlarından yararlanıcı odaklı ve katılımcı odaklı tasarımlar kapsamında değerlendirilebilir. Yararlanıcı odaklı tasarımda programlar, yararlanıcılar için değerlendirilir. Programın ya da hizmetin kalitesi hakkında bilgi verilir. Özet değerlendirme mantığı kullanılır (Yüksel & Sağlam, 2014: s. 71). I-CODE değerlendirme anlayışında da veli ve öğrencilerden toplanan bilgiler analiz edilerek yine onlar için site üzerinden sunulmaktadır. Yararlanıcı kitle okul seçerken ya da eğitim programını geliştirirken bu değerlendirme sonuçlarından fayda sağlayabilir. Bu bağlamda, uygulama süreci yararlanıcı odaklı tasarıma girmektedir. Ek olarak I-CODE modeli katılımcı odaklı tasarıma giren özellikler barındırmaktadır. Araştırmanın alan yazın tarama bölümünde açıklandığı gibi katılımcı program değerlendirme, programın etkililiğine karar verme sürecinde paydaşların katılımına dayanmaktadır. Program değerlendiricilerin kendi başına değerlendirmesi yerine paydaşları sürece katmaktadır. I-CODE modelinde de değerlendirme süreci, veli ve öğrencilerin değerlendirme sürecine doğrudan katılımıyla yürütülmektedir. Bu bağlamda I-CODE modeli, katılımcı odaklı değerlendirme kapsamında kabul edilebilir.

4.1.1.5. I-CODE Modeli Program Değerlendirmeci Rolü

Program değerlendirme alanında değerlendirmeci rolüne göre program değerlendirme; içsel, dışsal ve dışarıdan yönlendirilmiş değerlendirme olarak ilgili alan yazın tarama bölümünde açıklanmıştı. I-CODE modeli değerlendirmeci rolü açısından dışarıdan yönlendirilmiş değerlendirme olarak kabul edilebilir. Dışarıdan yönlendirilmiş değerlendirme; araştırmanın ilgili alan yazın tarama bölümünde açıklandığı gibi, değerlendirme işleminin büyük ölçüde örgüt yapısı içindeki kişilerin yardımıyla, dış denetleyiciler tarafından yapılmasıdır. I-CODE modelinde de program değerlendirme sürecinde hangi bilgilerin toplanacağı, veri setlerinin hangi nitelikte ve ne olacağı, veri analizi, veri toplama araçları, değerlendirme sürecinde hangi boyutların değerlendirmeye tabi olacağı ve değerlendirme sonuçlarının nasıl sunulacağı araştırmacı tarafından tasarlanmaktadır. Yani organizasyon dışından biri olan araştırmacı tarafından teknik uzmanlık gerektiren konularda yardım edilmektedir. Ne var ki değerlendirme rolü, eğitim organizasyonu içindeki yararlanıcılara bırakılmaktadır. Yani organizasyon hakkında yargılar

doğrudan yararlanıcılardan elde edilmektedir. I-CODE modelinde değerlendirmeyi okul organizasyonu içindeki yararlanıcılar yani veli ve öğrenciler, program geliştirme uzmanı olan araştırmacı tarafından tasarlanmış İnternet sitesi ve I-CODE eğitim programı değerlendirme soruları üzerinden kendileri yapmaktadır. Bu bağlamda I-CODE modeli kapsamında yapılan değerlendirme “Dışarıdan Yönlendirilmiş Değerlendirme” anlayışına uygun kabul edilebilir.

4.1.1.6. I-CODE Modeli Program Değerlendirme Biçimi

Program değerlendirme; biçimine göre formal, informal ve harmanlanmış değerlendirme olarak ifade edilmektedir. Bu türler araştırmanın alan yazın tarama bölümünde “Biçimsel Olarak Program Değerlendirme Çeşitleri” bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. I-CODE modeli program değerlendirme sürecinde informal değerlendirme mantığını kullanmaktadır. İnfomal değerlendirme katılımcılarla, bireysel ya da grupla görüşme, gözlem, anket gibi değişkenleri ve araçları kullanan değerlendirme anlayışıdır (Dessinger & Moseley, 2004: s. 83). Yararlanıcıların ve uzmanların görüşleri alınarak değerlendirme soruları geliştirildiği ve uygulandığı için büyük daha çok informal değerlendirme mantığına uygun olmaktadır.

Özetle, I-CODE modeli gözlem, görüşme, katılımcıya odaklanma anlayışlarını temel aldığı için informal değerlendirme mantığı taşıyor kabul edilebilir.

4.1.1.7. I-CODE Modelinin Sistem Boyutlarına Göre Program Değerlendirme Türü

Program değerlendirme, programı bir sistem olarak kabul ettiğimizde, değerlendirilebilir dört boyut olarak ifade edilebilir. Bunlar girdi, süreç, çıktı ve etki boyutlarıdır. Sistem boyutlarına ait değerlendirme türleri araştırmanın alan yazın tarama bölümünde “Sistem Boyutlarına Göre Değerlendirme Türleri” olarak ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu bağlamda I-CODE modeli girdi, süreç, çıktı ve etki değerlendirme boyutlarının hepsine az ya da çok girmektedir.

Girdi değerlendirmesi ilgili kişiler için programın ihtiyaçlarını analiz etmede kullanılabilen boyut olarak ifade edilebilmektedir. Girdi değerlendirmesi büyük oranda ihtiyaç analizi ile ilişkilidir (Guerra-Lopez, 2008: s. 109). Programların

ya da kurumların ihtiyaçları için önerilerde bulunmayı sağlayabilmektedir. Memnun olunmayan bir uygulama için alan yazında daha iyi bir alternatif olup olmadığına bakarak tavsiyede bulunabilir (Stufflebeam, 2003: s. 45-46). I-CODE modeli programların girdileri hakkında yararlı bilgiler sunabilmektedir. Okulların eğitim programları hakkında karşılaştırmaya müsait bilgiler sunabilmektedir. Kurum yöneticileri I-CODE modelini kurumları için bir ihtiyaç analizi mantığıyla kullanarak faydalanabilir. Yararlanıcı kitle olan veliler ve öğrenciler okulun sistemine giriş yaparken seçimi I-CODE sistemi üzerinden yapabilmektedir. Bu bağlamda I-CODE modeli girdi değerlendirmesine müsait bir yapı sergileyebilir.

Süreç değerlendirmesinin amacı performansı görüntülemektir (Guerra-Lopez, 2008: s. 109). Programın hedef gruba ulaşma derecesi, program hakkındaki memnuniyetleri, uygulanan program etkinlikleri ya da unsurları, araç gereçlerin kalitesi hakkında karar vermeyi sağlar (Girgis, 1998: s. 110). I-CODE modeli veli ve öğrencilerin yaptığı değerlendirmeler üzerinden program hakkındaki memnuniyeti, hedef grubun ihtiyaçlarını karşılama derecesini ortaya koyabilir gözükmetedir. Uygulanan programın etkinlikleri ve kaliteleri hakkında program yapıcılara, ilgili kurumlara (Milli Eğitim Bakanlığı, Kurum sahipler vb.) ve yararlanıcılara (hizmet alanlara) karar verme sürecinde bilgi sunabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda I-CODE modeli süreç değerlendirmesine uygun kabul edilebilir.

Çıktı değerlendirmesi programın uzun vadedeki etkileri üzerine odaklanan anlayıştır (Girgis, 1998: s. 110). Değerlendirilen sistemin geliştirilmesi ya da terk edilmesi için geri bildirim sağlar (Guerra-Lopez, 2008: s. 109). I-CODE modeli, programın yararlanıcıları tarafından değerlendirildiği ve ölçüldüğü bir yapıya sahiptir. Değerlendirmelerin zaman sınırı bulunmamaktadır. Değerlendirme sonuçları her yeni değerlendirmede, üzerine koyarak yenilenmektedir. Uzun vadede bütün sonuçlar ilgilene kişilere gösterilmeye hazır tutulmaktadır. Modelin İnternet sitesi üzerinden okulların ya da eğitim kurumlarının uzun vadeli sonuçları görüntülenebilir durumdadır. Bu bağlamda I-CODE modeli çıktı değerlendirmesine uygun olarak ifade edilebilir.

Etki değerlendirmesi programın kısa vadedeki etkileri üzerine odaklanan anlayıştır (Girgis, 1998: s. 110). Etki değerlendirmesi programın hangi hedeflerinin karşılandığı ile ilgilidir. Bazı kişiler bu değerlendirme türünü orta ve yakın vadeli çıktılar olarak adlandırmaktadır (Baker & Goodman, 2003: s. 185-186). I-CODE modeli İnternet sitesi üzerinden veli ve öğrencilerin yani yararlanıcıların anlık ve sürekli değerlendirmelerine imkân verecek şekilde tasarlanmıştır. İnternet ve teknolojik imkânlar sayesinde yararlanıcıların ihtiyaçlarının ne derece karşılandığı hemen yani kısa vadede ortaya konabilmektedir. Program yapıcılar ya da ilgili kişiler programlarının yaptığı etkiyi hiç beklemeden ve sürekli analizlerle görüntüleyebilmektedir. Bu bağlamda, kısa ve orta vadedeki etkilerin hemen yansıtılması nedeniyle I-CODE modeli sistemin etki boyutunu değerlendiriyor kabul edilebilir.

4.1.1.8. I-CODE Modelinin Etkilendiği Modeller

Program değerlendirme alanında birçok değerlendirme modeline rastlanılmaktadır. Araştırmanın alan yazın tarama bölümünde bahsi geçen bu modellerden özellikle yararlanıcıya yönelik (consumer-oriented), hedeften bağımsız (goal-free) ve ihtiyaca yanıt verici (responsive) modellerin esin kaynağı olduğu ve I-CODE modelini etkilediği söylenebilir. Yararlanıcıya yönelik değerlendirme araştırmanın ilgili alan yazın tarama bölümünde açıķlandığı gibi, Michael Scriven tarafından 1967 yılında önerilmiştir. Programı geliştirenler tarafından tanımlanmış hedeflerin başarılıp başarılmamasına bakmak yerine yararlanıcıların ihtiyaçlarını ve toplumsal idealleri (ölküleri) karşılayıp karşılamadığına odaklanılmaktadır. I-CODE yararlanıcılara yönelik değerlendirme modeline paralel bir mantıkla yararlanıcıların faydalanabilmesi için değerlendirme yapıyor denebilir.

Araştırmanın alan yazın tarama bölümünde hedeften bağımsız değerlendirmenin ne olduğu açıķlanmıřtır. Scriven'in ortaya attığı bu model sadece program hedef boyutuna bakmak yerine programın değerleri, yan ürünleri hatta duygusal faktörlerine de bakmayı önermektedir. I-CODE modeli de Scriven'in hedeften bağımsız değerlendirme mantığında olduğu gibi programı sadece hedefler boyutuyla ele alarak sistemsel ve nesnel çerçevede sınırlamak yerine programın değerleri, duygusal faktörler, yan ürünler ya da öznel detaylara inebilir şekilde tasarlanmaktadır.

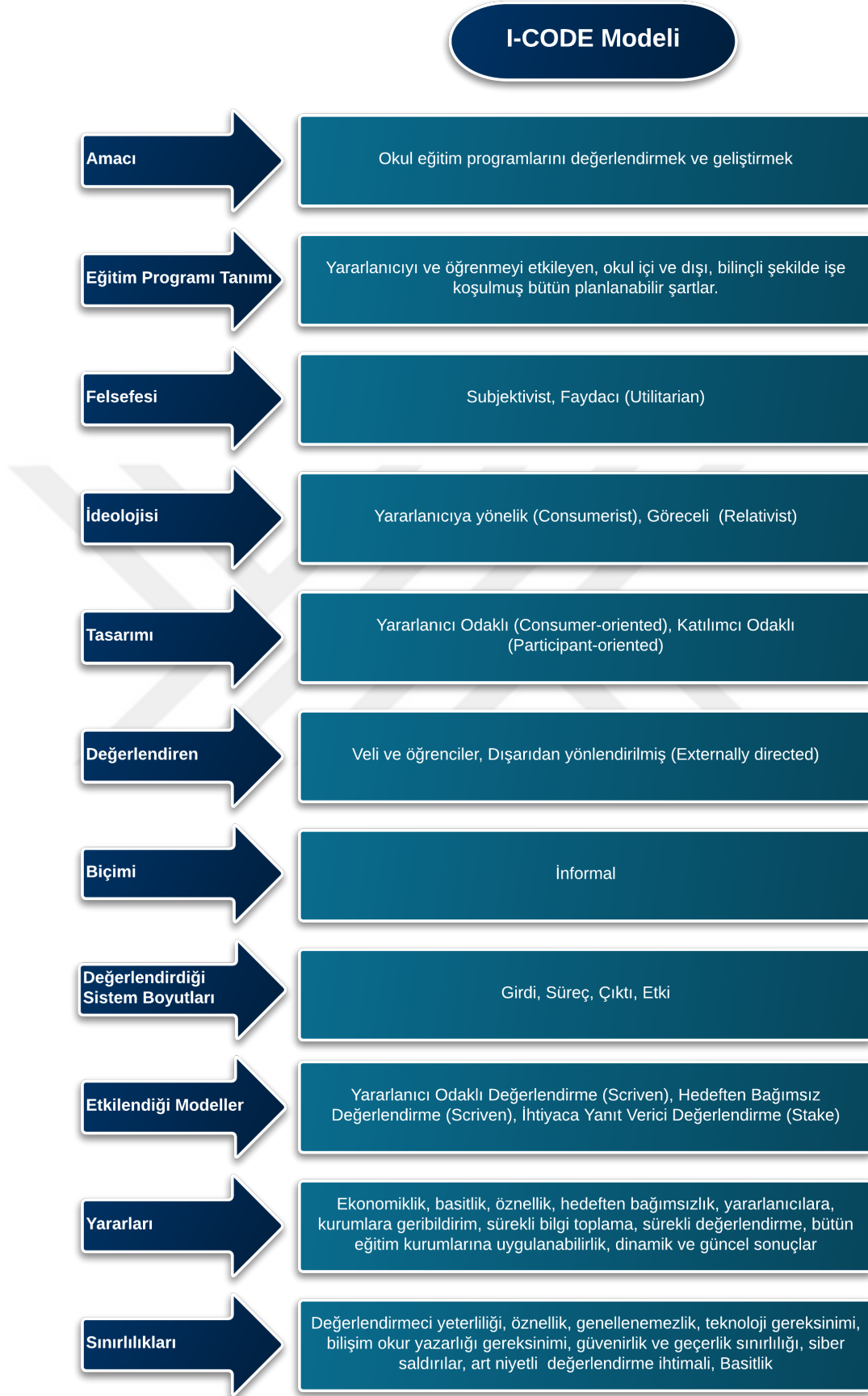

I-CODE modelini geliştirirken etkili olan modellerden biri de ihtiyaca yanıt verici değerlendirme yaklaşımıdır.

İhtiyaca yanıt verici değerlendirme; değerlendirmecinin öğretmenler, yöneticiler, vergi ödeyenler, kanun yapıcılar ve finansal sponsorlar gibi çok çeşitli şahıslardan oluşan hizmet alanlar topluluğuyla birlikte çalışması ve aynı zamanda onlara hizmet etmesidir... Hizmet alanlar; programı anlamak, yargılamak, geliştirmek ve yararlanmak için tavsiyede bulunan, değerlendirmecinin tavsiyelerine ihtiyaç duyan ve bunun için arayışta olan yararlanıcılardır (Stufflebeam & Coryn, 2014: s 192).

I-CODE modelinin değerlendirme mantığının, Stake'in ihtiyaca yanıt verici modelinde olduğu gibi programın ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığına hizmet alanlarla birlikte çalışarak yanıt aramak olduğu görülebilir.

I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinin temel ilkeleri ve ön plana çıkan özellikleri Şekil 15'te özet olarak görülebilir.

Şekil 15. I-CODE Modeli Temel Özellikleri

4.1.2. I-CODE Modeli Tasarım Süreci İşlemleri

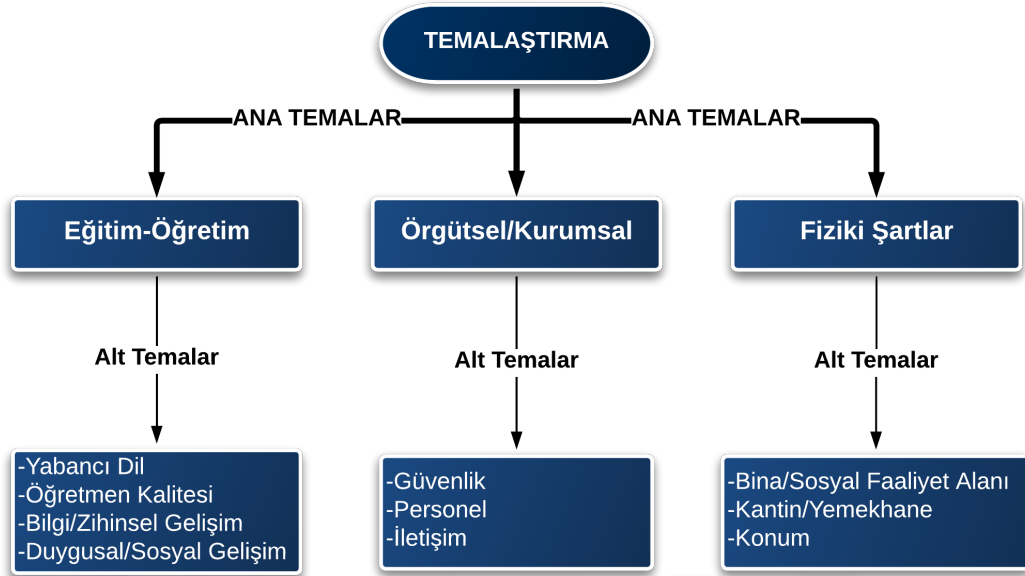
Araştırmanın temelini oluşturan I-CODE sitesinin hazırlanması süreci değerlendirme sorularının hazırlanmasıyla paralel yürütülmüştür. I-CODE modelinin tasarımında eğitim programları ve eğitim programlarının değerlendirilmesi üzerine yapılan alan yazın taraması ve yararlanıcılarla (veli ve öğrenciler) yapılan görüşmeler şekillendirici rol üstlenmiştir. Ek olarak modelin uygulanabilirlik ve işlevselliğinin sorgulandığı araştırmanın ikinci amacı kapsamında yapılan uzman görüşmeleri modelin tasarımına dönüt sağlamıştır.

I-CODE modelinin temel özelliklerini ortaya koymak için yapılan alan yazın taramasının yanı sıra yararlanıcıların görüşleri ile program değerlendirme soruları ortaya çıkarılmıştır. Modelin yapısında, geliştirilme sürecinde ve site üzerinde kullanılacak değerlendirme sorularını bulmada önemli bir role sahip olan görüşmeler temalaştırılmış ve değerlendirme soruları bu temalar üzerine yapılandırılmıştır.

I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinde program değerlendirme için kullanılacak sorular için yapılan temalaştırma sürecinde Eğitim-Öğretim Kalitesi, Örgütsel/Kurumsal Kalite ve Fiziki Şartların Kalitesi olmak üzere üç ana tema ortaya çıkmıştır. Bu üç ana tema kendi içinde on alt temaya ayrılmaktadır. Bu ana tema ve alt temalar üzerinden değerlendirme soruları yanında site üzerinde okul eğitim programlarının analiz sonuçlarının hangi boyutları ile sunulacağı ortaya çıkarılmıştır.

4.1.2.1. Temalar

Elde edilen ana temalar ve alt temalar Şekil 16'da gösterilmektedir.

Şekil 16. Görüşmelerden Çıkarılan Temalar

4.1.2.1.1. Temaların Yorumlanması

4.1.2.1.1.1. Eğitim-Öğretim (Ana Tema)

Velilerle ve öğrencilerle yapılan görüşmelerde, eğitim öğretim ana teması kapsamında yabancı dilin, duygusal/sosyal gelişimin ve öğretmen kalitesinin alt temalar olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Bu alt temalardan özellikle yabancı dilin görüşmelerde oldukça fazla önemsendiği araştırmacının dikkatini çekmiştir. Yabancı dile yakın şekilde öğretmen kalitesinin de oldukça önemsendiği, öğrencilerin sosyalleştirilmesinin, duygusal gelişimlerinin de net bir şekilde beklendiği görülmektedir. Bilişsel gelişimin de önemli görüldüğü ancak diğerlerinin daha fazla ön plana çıkarıldığı araştırmacının dikkatini çeken bir detay olarak söylenebilir.

4.1.2.1.1.1.1. Yabancı Dil (Alt Tema)

Görüşmelerde sürekli ön plana çıkartılan yabancı dil ile ilgili veli ve öğrenci görüşlerinde yabancı dili telaffuz, konuşabilme, anlayabilme, okuyabilme ve çeviri yapabilme gibi detayların sık ifade edildiği görülmektedir. Veli ve öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Şarkılarla kelime falan öğretiyorlar. Pek de bir numara yok. Şov amaçlıydı. 02.03.2015

Veli (İlkokul): Ben yabancı dil için gönderiyorum. Özel okulun devlet okulundan farkı bence sadece bu. 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Çocuklar anlıyorlar konuşamıyorlar. Daha çok konuşma dersi olmalı. 02.03.2015

Öğrenci (Ortaokul): Fransızca, Çince de istiyorum. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Bence İngilizcede sıkıntı yok ama üçüncü bir dilde bir şey veremiyorlar. İptal yani... 26.02.2015

Velilerle yapılan bireysel, öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucu yukarıda ortaya konan veriler elde edilmiştir. Bu veriler ve alıntılar üzerinden özel okul eğitim programlarında yabancı dil öğretiminin oldukça önemli görüldüğü fark edilmektedir. Bu düşüncenin, devlet okullarında yabancı dilin istenen seviyede verilememesi, buna karşın özel okullarda bu konuya daha fazla ders saati ayrılarak önemsenmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Veliler ve öğrenciler bu önemi fark ettikleri için özel okullara eğilim göstermekte ve beklentilerini yükseltmekte olabilir.

4.1.2.1.1.2. Öğretmen (Alt Tema)

Araştırma sürecinde veli ve öğrencilerin öğretmenler hakkında konuşmaya çok istekli oldukları ve bu boyuta oldukça önem verdikleri, “öğretmenlerin alanına hâkim olması, öğretme yetenekleri, genel kültürleri, deneyimleri, karakter yapıları, otoriteyi sağlama becerileri ve okulun öğretmen kadrosunda sağladığı istikrarı” konularında beklentilerinin olduğu görülmektedir. Hem veli, hem de öğrencilerin üzerinde durduğu önemli noktalardan biri olan öğretmenlerle ilgili bazı görüşler aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Öğretmeni, o var diye gönderdik. Kadının ikinci dönem tayini çıktı. Devlete gitti. 02.03.2014

Veli (İlkokul): Yıl içinde öğretmen değişikliği ya da öğretmen farklılığı istenmez. 28.02.2014

Veli (Ortaokul): Özel okullardakiler genç, tecrübesiz, otorite sağlayamıyorlar. 02.03.2015

Veli (Ortaokul): İngilizce öğretmeni değişti şimdi. 28.02.2015

Veli (Lise): Öğretmen kalitesinin yüksek olmasını, yetkinliklerinin fazla olmasını beklerim. Ama en azından devlet okulundan farklı olmasını beklerim. 02.03.2015

Öğrenci (İlkokul): Birinci sınıfta Kenan Öğretmenimiz vardı. O gitti. Keşke bizi yine o okutsaydı. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Öğretmenimizin çok bilgili olmasını istiyorum. Zaten çok bilgili. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Öğretmen güle güle anlatsın. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Genç hocalar fazla otorite sağlayamıyor ve öğrenciye göre muamele yapıyorlar. Bayan hocalar özellikle... 26.02.2015

Velilerle yapılan bireysel, öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucu öğretmen boyutunun eğitim program kapsamında oldukça önemli görüldüğü söylenebilir. Öğretmenlerin tecrübeli ve kaliteli oluşu, öğretmen kadrosunun istikrarı yani değişmezliği yararlanıcılar tarafından önemseniyor görünmektedir. Bu bağlamda, özel okullarda öğretmen boyutunun eğitim programının başarısı açısından oldukça önemli olduğu ifade edilebilir.

4.1.2.1.1.1.3. Duygusal Gelişim (Alt Tema)

Eğitim öğretim ana teması kapsamında, özel okulun öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimine yaptığı katkıların oldukça önemsendiği dikkat çekmektedir. Öz güven gelişimi, kişisel gelişim, saygı, hoşgörü ve olumlu tutumların geliştirilmesinin konuşulan detaylar arasında olduğu görülmektedir. Bu konuda bazı veli ve öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Mutlu olsun. Okula severek gitsin. Zorla gitmesin. 02.03.2015

Veli (ilkokul): Ben öz güveni daha çok düşündüm. Oralarda böyle daha çok önem veriyorlar ya... Küçük bir şey de yapsalar motive ediyorlar. 28.02.2015

Veli (Lise): Öz güven, duygusal gelişim, yabancı dil ağırlıklı... diğerlerini hepsi veriyor zaten. 02.03.2015

Öğrenci (İlkokul): Bence en çok sosyal aktivitelerde güzel şeyler oluyor. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Bence en çok sosyal aktiviteler güzel oluyor. Hoşuma gidiyor. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Okul, başarı açısından, disiplin açısından büyük destek veriyor. Bunun dışında başarı ve disiplinden çok eğlenmek de bizim için önemli. 26.02.2015

Yapılan bireysel ve odak grup görüşmeleri sonucunda duygusal gelişim boyutunun yani öz güven gelişimi, kişisel gelişim, saygı, hoşgörü gibi olumlu tutumların öğretilmesinin yararlanıcılar tarafından ön plana çıkartıldığı görülmektedir. Bu durum uzun yıllar boyunca geleneksel, esasici ya da realist mantığa dayalı bilişsel öğrenme ağırlıklı eğitimin yerini öğrenci merkezli, pragmatik, yapılandırmacı mantığın alması olarak düşünülebilir. Güncel eğitim anlayışlarının bu yöne doğru kaymasının yararlanıcıları da bu yönde eğitimin önemini fark etmeye ittiği söylenebilir.

4.1.2.1.1.4. Zihinsel/Bilişsel Gelişim (Alt Tema)

Eğitim öğretim ana teması kapsamında, özel okullardaki öğrencilerin zihinsel/bilişsel gelişim alt teması hakkında çok fazla konuşmadığı, yabancı dil ve sosyal/duygusal gelişimi daha fazla ön planda tuttuğu araştırmacının dikkatini çekmiştir. Bu alt tema hakkında bazı veli ve öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Bilgi ya da zihinsel anlamda beklentim yok. 02.03.2015

Veli (İlkokul): Ders başarısı iyi. Aradığımı buluyorum. Ama herkese çocuğun iyi diyorlar sanki.. 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Ders çalışma disiplini isterdim. Çocuğumun yaptığı ödevi ben olsam kabul etmezdim. 02.03.2015

Veli (Lise): Devlet okulundan çok farklı olduğunu düşünmüyorum. 02.03.2015

Öğrenci (Ortaokul): Öğretmenler devlet okulundakilerden daha fazla ilgileniyor. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Öğretmenler her zaman sorularımızı cevaplıyorlar. Ben devlet okulundayken öğretmenler odasına giremiyordum. Burada bire bir çalışabiliyoruz. 26.02.2015

Velilerle yapılan bireysel, öğrencilerle yapılan odak grup görüşmelerinden yola çıkarak zihinsel gelişim alt teması ortaya çıkarılmıştır. Türk eğitim sisteminin 2005 yılına kadar benimsemiş olduğu esasici ve realist mantığın getirdiği eğilim olarak zihinsel öğrenmeler görüşmelerde dile getirilmiştir. İlginç olan ise bu boyutun beklenenden oldukça az şekilde konuşulmasıdır. Görüşme sorularında olduğu için dile getirilse de yararlanıcılar duygusal boyutu zihinsel boyuta göre daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Bu durum 2005 eğitim programlarındaki değişikliklerin, değişen eğitim felsefelerinin bir etkisi olarak yorumlanabilir. Veliler ve öğrenciler gerçek yaşamda bilginin ya da zihinsel gelişimlerin etkisi kadar – hatta belki daha fazla şekilde- duygusal gelişimin önemini fark etmiş olabilir.

4.1.2.1.1.2. Örgütsel/Kurumsal (Ana Tema)

Velilerle ve öğrencilerle yapılan görüşmelerde örgütsel/kurumsal ana teması kapsamında özellikle güvenliğin ön plana çıkartıldığı görülmektedir. Bunun yanında iletişimin daha çok bire bir ve gerçekçi yapılması, personel kalitesinin nitelikli olması doğrultusunda ifadeler dikkat çekmektedir. Bu ana tema kapsamında derinleştirilen alt temalar aşağıdaki gibidir.

4.1.2.1.1.2.1. Güvenlik (Alt tema)

Görüşmeler sonucu ortaya çıkartılan örgütsel/kurumsal ana teması kapsamında özel okullardaki güvenlik konusunun veliler ve öğrenciler tarafından oldukça önemsendiği dikkat çekmektedir. Okula giriş çıkışın kontrollü olması, yabancılara dikkat edilmesi, yaşanabilecek acil ya da tehlikeli durumlara hazır olunması ve yaşanabilecek sağlık sorunları için gerekli hizmetin sağlanması gibi görüşler ön plana çıkmaktadır. Bu konuda bazı veli ve öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Özel okulda beklediğimi buluyorum. 02.03.2015

Veli (İlkokul): Okulun bahçesine özel araç alınmamalı. Ben rahatça girip çıkıyorum mesela. 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Yeterli. İyi yani. Yabancılar alınmıyor. Bir şey olduğunda arıyorlar. Elini kolunu sallaya sallaya giremiyorsun. 02.03.2015

Veli (Lise): Özel okula gönderme nedenim zaten güvenlik. Uyanık olmalılar. Kim aldı, kim girdi, çıktı dikkat etmeliler. 02.03.2015

Öğrenci (Ortaokul): Kameralar var. Görevliler var. Bir de tatbikat yapıyoruz. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Kapıdan çıkmamıza izin vermiyorlar. Ama ben bir kere kapı arkasından kaçmıştım. 26.02.2015

Veli ve öğrencilerle yapılan görüşme sonuçları, yukarıda bahsi geçen alıntılar ışığında özel okullarda güvenlik boyutunun dikkat çekici derecede önemli olduğu görülmektedir. Özellikle velilerin bu konuyu özel okulu seçme etkeni olarak görece kadar vurguladığı fark edilmiştir. Bunun nedeni olarak bazı devlet okullarında yaşanan güvenlik zafiyetlerinin yararlanıcıları korkutması olduğu söylenebilir.

4.1.2.1.1.2.2. Personel (Alt Tema)

Örgütsel/kurumsal ana teması kapsamında, okuldaki personel alt temasının veliler ve öğrenciler tarafından önemsendiği dikkat çekmiştir. Öğretmenler ile birlikte hizmet veren yöneticiler, psikologlar, danışmanlar, güvenlik elemanları, sekreterler, sağlık görevlileri ve hizmetliler gibi personel hakkında görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Çocuk sevgisi olsun, adli kaydı temiz olsun. 02.03.2015

Veli (İlkokul): Personel hijyene dikkat etmeli mutlaka. 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Bütün öğrencileri tanımalılar. Mesela personel beni tanıyor. 02.03.2015

Veli (Lise): Belli bir kurum kültürü beklerim. Kantinciye kahveci gibi olmasını istemem. Daha kaliteli malzeme beklerim. 02.03.2015

Öğrenci (İlkokul): Yemek istediğimizde vermiyorlar. Birinci ikinci sınıflara veriyorlar. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Devlet okulunda ben buraları daha yeni temizledim diye bağıryorlardı. Burada böyle bir şey yok. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Çalışanlara adıyla sesleniyoruz. Samimiyet var ama saygı da var aramızda... 26.02.2015

Velilerle yapılan bireysel, öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucu özel okulların öğretmen dışındaki personel konusunun önemli olabildiği görülmektedir. Yararlanıcıların personel hakkındaki kalite beklentisinin eğitim programını sadece okul içi planlı etkinlikler olarak görmesi olarak düşünülebilir.

4.1.2.1.1.2.3. İletişim (Alt Tema)

Örgütsel/kurumsal ana teması kapsamında, okuldaki iletişim hizmetleri alt teması veliler ve öğrenciler tarafından önemli bulunmaktadır. Özellikle veli ve öğrenciyi zamanında bilgilendirme, sorunlarla bire bir ilgilenme, formalite olmayan, işlevsel veli toplantıları ya da bire bir görüşmelerin önemsendiği görülmektedir. Bu konuda bazı veli ve öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Aramalılar. Sağlık sorunu varsa, mutsuzsa hemen aramalılar. 02.03.2015

Veli (İlkokul): Veli toplantısı bire bir olmalı. Reklam amaçlı, şov amaçlı oluyor genellikle. 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Ben bir şey söylediğimde anında tepkisini almalıyım okuldan. 02.03.2015

Veli (Lise): Gösteri amaçlı oluyor biraz danışmanlık. Yerine getirilmesi gereken görev gibi. Koçluk gibi değil. 02.03.2015

Öğrenci (Ortaokul): Veli toplantıları tamam da... Böyle kahvaltısı şeyler olsa güzel olurdu. Arkadaşlarımızla beraber olurduk. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Veli toplantısında anne babamızla bire bir görüşüyorlar. Karışıklık olmuyor. 26.02.2015

Görüşmeler sonucu veli ve öğrencilerin yani yararlanıcıların özel okullardaki iletişimi önemli buldukları görülmektedir. Özellikle veli toplantılarının, öğrenci hakkındaki koçluk hizmetlerinin gereği olarak kurulan bağlantıların önemsendiği vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında yararlanıcıların eğitim programının başarısı için iletişimi hayati bulduğu

söylenbilir. Programın başarısı için iletişimi dikkate almanın önemli bir program detayı olduğu kabul edilebilir.

4.1.2.1.1.3. Fiziki Şartlar (Ana Tema)

Velilerle ve öğrencilerle yapılan görüşmelerde, fiziki şartlar ana teması kapsamında bina/sosyal faaliyet alanları, kantin ve okulun konumu alt temaları ortaya çıkartılmıştır. Bu alt temalara ait ayrıntılar aşağıda açıklanmaktadır.

4.1.2.1.1.3.1. Kantin/Yemekhane (Alt Tema)

Fiziki şartlar ana teması kapsamında özel okulun kantin/yemekhane alt teması hakkında veliler ve öğrenciler ürün/yemek çeşitliliği olmasının; sağlıklı, kaliteli ürünlerin sunulmasının; kantinin öğrencilerin rahatını sağlayacak şekilde düzenlenmesinin gerektiğini sıkça dile getirmişlerdir. Bu konuda bazı veli ve öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Evde yedirmedığım ıvır zıvırı yedirmemeliler. 02.03.2015

Veli (İlkokul): Çocuğumun düzenli yemek yemesini önemsiyorum. Ucuz malzeme kullanmamalılar bir de... 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Çocukların kolay yiyebilecekleri şeyleri veriyorlar. Okula başlayınca makarna, patates, köfte...02.03.2015

Veli (Lise): Sağlıklı beslenmesi önemli bence. Sürekli makarna hamburger değil de... Günlük ihtiyacını karşılayacak şekilde beslenmesini bekliyorum. 02.03.2015

Veli (Lise): Özel okula gönderme nedenim yemek meselesi. Anadolu lisesine ondan göndermedim işte. Yemekhanesi yoktu okulun, herkes dışarı çıkıyordu. 02.03.2015

Öğrenci (İlkokul): Kirası biraz yüksek tutuluyormuş kantinin. O yüzden pahalıymış. Ablam söyledi. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Bakkalda 25 kuruş olan şey burada 1 lira. İndirilmesi gerek. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): İkinci tabağı istediğimizde bazen vermiyorlar. Birinci, ikinci sınıflara veriyorlar. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Kantinden şikâyetçiyim. Hocalar da şikâyetçi. Neymiş ihaleymiş, kirası pahalıymış. Didiler (içecek türü) var ya onlar bile 3 liraya satılıyor. 26.02.2015

Görüşmeler ve yukarıda verilen alıntılar ışığında özel okulun kantin ve yemekhane hizmetlerinin özel okul eğitim programının başarısı için önemli görüldüğü fark edilmektedir. Bu durumun nedeni olarak özel okullardan sadece eğitim öğretimin sağladığı gelişim dışında öğrencilerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamasının da beklenmesi gösterilebilir.

4.1.2.1.1.3.2. Bina/Sosyal Faaliyet Alanı (Alt Tema)

Fiziki şartlar ana teması kapsamında, diğer bir alt tema olarak bina/sosyal faaliyet alanı teması ortaya çıkartılmıştır. Bu alt temada veliler ve öğrenciler dersliklerin kullanışlı olmasını, bahçe düzeni, yüzme havuzu, buz pisti, kütüphane, laboratuvar tarzı ekstra faaliyet alanları olmasını istediklerini ifade etmektedir. Bu konuda bazı veli ve öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Gereksiz tehlikeler olmasın. Güzel, toprakla haşır neşir olacağı, büyük bir alan olsun. 02.03.2015

Veli (İlkokul): Sosyal faaliyetlerde söz verdiklerini tam yapmıyorlar. Buz pisti bütün sene bir kere kullanıldı. Ben özellikle bunlar var diye gönderiyorum. 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Okul haricinde sosyal faaliyet alanlarının olması önemli; havuzdur, tenis kortudur, basket sahasıdır, olmalı yani... 02.03.2015

Veli (Lise): Göstermelik yapılar olmamalı, ergonomik, tehlike anında çabuk terk edilebilecek şekilde olmalı. Mesela okulda dikkat ettim yönlendirmeler çok zayıf. 02.03.2015

Öğrenci (İlkokul): Aktiviteler herkese açık olmalı. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Erkekler için daha çok etkinlik var. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Bu okulun sıkıntısı sıcak aylarda... Pencerelerin dördte biri açılıyor. Havasız. Dışarıdan güzel gözüküyor. Otel gibi okul. O konuda sıkıntı yok ama... Dışı güzel, içi... 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Bence en azından bir yüzme havuzu olmalı. Sadece küçüklere olmamalı. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Basketbol potası, futbol sahaları devlet okullarında da var. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Özel okullarda basketbola çok önem veriyorlar. Özel okulların geneli böyle. 26.02.2015

Velilerle yapılan bireysel, öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucu yukarıda ortaya konan veriler elde edilmiştir. Bu veriler ve alıntılar ışığında, özel okul eğitim programlarında okul binasının, sınıf yapılarının ya da sosyal faaliyet alanlarının oldukça önemli olduğu söylenebilir. Özel okulların eğitim programlarının bu kadar önemli görülmesinin nedeni olarak devlet okullarının sunamadığı sosyal faaliyet çeşitliliğinin özel okullardan beklenmesi olabilir.

4.1.2.1.1.3.3. Konum (Alt Tema)

Fiziki şartlar ana teması kapsamında, özel okulun konumu hakkında, okulun şehir içi stresinden uzak ama ulaşımı kolay olması noktasında ifadeler dikkat çekmektedir. Ek olarak, okulların doğal yaşama yakın olması ve okul çevresinin nezih olmasına dair görüşler ifade edilmektedir. Bu konuda bazı veli ve öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Veli (Anaokulu): Şehirden uzak olması iyi aslında. Trafik olmamalı etrafında... 02.03.2015

Veli (İlkokul): Şehir dışında olmalı, Köy Enstitüleri gibi olmalı. Demiryoluna, karayoluna yakın olmalı. 28.02.2015

Veli (Ortaokul): Etrafı o daha iyi incelediği için etraf önemli. Mahalle, muhit önemli. Çocuk okula gelirken etrafını izliyor. 02.03.2015

Veli (Lise): Ulaşımın kolay olması önemli. Doğaya yakın olmalı. Şehir stresinden çocukları kurtarmalı. Dikkat dağıtacak etkenlerden uzak olmalı. 02.03.2015

Öğrenci (İlkokul): Servisten memnun değilim. Diğer servisler de bakkalda duruyorlarmış. Bizimki durmuyor. 26.02.2015

Öğrenci (Ortaokul): Serviste emniyet kemeri taktırmıyorlar. Küçükler takıyor genelde. Büyükler takmıyor. Ayakta duruyorlar genellikle. 26.02.2015

Öğrenci (Lise): Ben minibüsle geliyorum. Tam okulun önünde duruyor. Çok iyi oluyor. Akşam bazen beklemek gerekiyor. Bazen hocalar çarşıya kadar atıyor. 26.02.2015

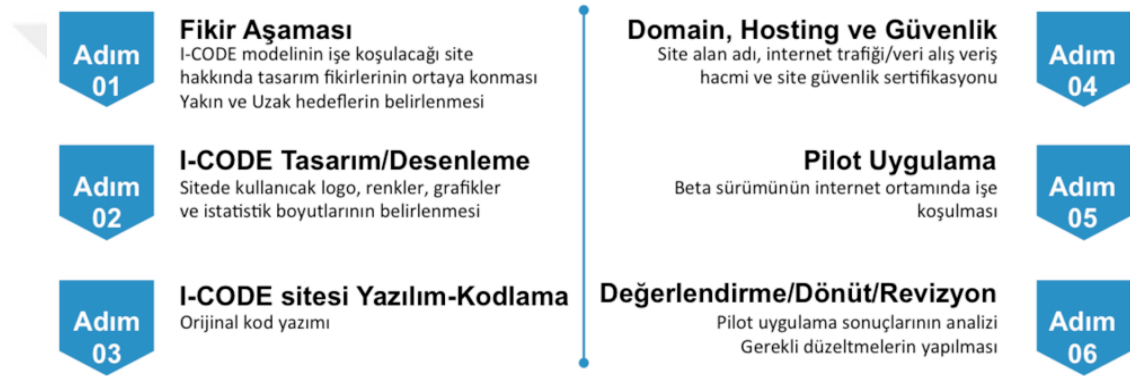
Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ışığında yararlanıcıların özel okulların konumuna önem verdiği görülmektedir. Şehir stresinden uzak bir konumun beklendiği ve ulaşım hizmetlerinde kalitenin önemsendiği dikkat çekmektedir. Bu durum, yararlanıcıların artan nüfus, şehirleşme ve kalabalıklaşmanın yarattığı sorunları dikkate aldığı şekilde yorumlanabilir. Bu durumu eğitim programının kalitesi kapsamında kabul ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma kapsamında veli ve öğrencilerin ihtiyaçlarını netleştirmek, I-CODE modelinin değerlendirme sorularını ortaya çıkarmak için yapılan görüşmelerden ortaya çıkan bu ana ve alt temalar modele yön vermektedir. Görüşmeler sonucu elde edilen bu temalar modelin temel özelliklerini, tasarım sürecini ve uygulama ilkelerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Temalar üzerinden program değerlendirme soruları ortaya çıkarılmış, modelin tasarım sürecinde ve modelin uygulama ilkelerinde önemli çıkarımlar elde edilmiştir.

4.1.2.2. Modele Ait İnternet Sitesinin Tasarım Süreci

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamında I-CODE program değerlendirme modelinin tasarım süreci, değerlendirme sorularının hazırlanmasıyla paralel yürütülmüştür. Araştırma sürecinde yeni bir kuram olarak öneride bulunduğu için araştırmanın diğer araştırma sorularına yönelik her tür bulgu, modelin tasarımına katkı sağlamıştır. Söz konusu tezin her aşaması kuram oluşturma mantığına uygun olarak iç içe süreçler halinde yürütülmüştür.

Modelin yapısı gereği tasarım mantığı, yararlanıcıların ihtiyaçlarının görüşmeler ve alan yazın taramasına dayalı analizleriyle belirlenmesi ile başlamaktadır. Modelin temelinde, yararlanıcıların ihtiyaçlarına dayalı oluşturulmuş program değerlendirme sorularının www.myicode.com sitesi üzerinden yine yararlanıcılara yönelik şekilde sunulması ve cevapların site aracılığıyla analiz edilmesi bulunmaktadır. Bu nedenle modelin tasarım süreci yine modelin işleyişini sağlayan İnternet sitesinin tasarımı ile birlikte yürütülmüştür. Yararlanıcıların ihtiyaç analizinin ardından sitenin hazırlanma süreci aşağıdaki Şekil 17’de gösterilmektedir.

Şekil 17. I-CODE Site Tasarım Süreci

4.1.2.2.1. Fikir Aşaması

I-CODE modeli, İnternet tabanlı eğitim programı değerlendirme yaklaşımıdır. Model eğitim programlarının, yararlanıcıları (Veli-Öğrenci) tarafından tam zamanlı ve sürekli şekilde değerlendirilmesine dayalı, öznelci ve faydacı felsefeye sahip; göreceli ve yararlanıcıya yönelik ideoloji taşıyan; yararlanıcı ve katılımcı odaklı tasarımı olan; değerlendirme türüne göre dışarıdan yönlendirilmiş, informal, girdi, işlem, çıktı ve etki değerlendirmesi yapan, Hedeften Bağımsız Değerlendirme, Yararlanıcıya Yönelik Değerlendirme ve İhtiyaca Cevap Verici Değerlendirme yaklaşımlarına dayanan anlayışa sahiptir. Değerlendirme modelinin genel mantığı doğrultusunda sitenin aşağıdaki özelliklere sahip olması hedeflenmiştir:

- Hızlı, basit, anlaşılabilirliği yüksek ara yüz hedeflenmektedir.
- Sonuçlar İnternet sitesi tarafından anında ve sürekli olarak sonuçlara yansıtılmaktadır.

- Program değerlendirme uzmanı, sistemi ve site ara yüzünü düzenlemektedir.
- Yeni yapılan değerlendirme eskisinin yerini almaktadır.
- Değerlendirme, araştırmacı tarafından geliştirilen I-CODE program değerlendirme sorularının üyeler tarafından puanlaması ile yapılmaktadır.
- I-CODE program değerlendirme sorularında on soruya birden ona kadar değer verilen dereceli puanlama anahtarı kullanılmaktadır.
- I-CODE program değerlendirme soruları ihtiyaç belirleme mantığına dayanarak yararlanıcıların ihtiyaçlarını ortaya koyacak şekilde hazırlanmaktadır.
- Değerlendirme yapabilmek için üyelik şartı aranmaktadır.
- Aynı IP'den en fazla 5 üyenin değerlendirmesine izin verilmektedir.
- Bir okulun eğitim programı için otuz oylama yapılmadan istatistik olarak I-CODE puanlaması ön plana çıkarılmamaktadır.

4.1.2.2.2. I-CODE Site Tasarım-Desenleme

I-CODE modelinin site tasarımı araştırmacı Fatih AYGÖREN ve yazılımcı Tarcan CANTÜRK iş birliğiyle yürütülmüştür. Logo tasarımı, renk seçimi, boşluk-alan düzenlemesi, vurgu, formal ve informal denge düzenlemeleri yapılmıştır. Tasarım sürecinde Adobe firmasının Illustrator cc programı kullanılmıştır. Tasarım sürecinden sonra html5 ve css3 kodlaması için yine Adobe firmasının Dreamweaver programı kullanılmıştır. Html ve css3 ile esnek, responsive (burada bahsedilen responsive ifadesi program değerlendirme alanında geçen tanımdan farklı bir anlam taşımaktadır) yani mobil cihazlara uygun tasarımlar üretilmiştir. İnternet sitesinin tasarım süreci yaklaşık üç ay sürmüştür.

4.1.2.2.3. I-CODE Sitesi Yazılım-Kodlama

I-CODE modelinin İnternet sitesinin yazılımının oluşturulmasında, kodlama sürecinde php script dili kullanılmıştır. Veri tabanı oluşturma kısmında ise mysql veri tabanından faydalanılmıştır. Kullanıcıların İnternet sitesine kolayca ulaşabilmesi ve sitenin İnternet ağındaki arama motorlarında ön plana çıkabilmesi için SEO (Search Engine Optimization) uygulaması yapılmaktadır. Yazılım ve kodlama sürecinin pilot uygulamaya kadar olan kısmı yaklaşık bir ay sürmüştür.

4.1.2.2.4. Domain, Hosting ve Güvenlik

I-CODE modeli İnternet tabanlı bir program değerlendirme anlayışı olduğu için İnternet üzerinde 'domain'i' yani İnternet adresi (alan adı) bulunmaktadır. Domain, İnternet ortamında .com, .edu, .fr gibi örgütlenme alanıdır (Sankur, 2008: s. 233). Daha basit bir tanımla, ağdaki bilgisayarların İnternet ortamında ev sahipliğini yapan iletişim adresidir (Docaiw, 2001: s. 82). I-CODE modelinin domain'i yani İnternet ortamındaki adresi *www.myicode.com*'dur. Servis sağlama şirketinden 04.11.2014 tarihinde 10 yıllığına satın alınmıştır. I-CODE modelinin İnternet sitesinde gösterilecek sayfaların, resimlerin, dosyaların saklanması ve yayımlanması için web hosting hizmeti sunan hizmet verici şirketten alınmaktadır. Web hosting, kullanıcıların kendi bilgisayarlarından, network ya da modem aracılığıyla ulaşabilmesi için gerekli veri ve programları barındıran ana bilgisayar hizmetidir (Docaiw, 2001: s. 134). Hosting hizmetinin donanımsal server özellikleri %10 cpu gücü, 128 mb ram, limitsiz web alanı, limitsiz trafik, limitsiz mysql ve Linux işletim sistemi barındırmaktadır.

Modelin İnternet sitesi program değerlendirme sürecinde bir veri tabanı işlevi görecektir şekilde tasarlanmaktadır. Bu veri tabanının güvenilir olması, kullanıcıların profil bilgilerini, kurumların program değerlendirme verilerini ve sonuçlarını saklı tutması büyük önem taşımaktadır. Normal bir İnternet sitesinden daha kritik olarak İnternet ortamındaki güvenlik açıklarından korunması gerekmektedir. Bu nedenle güvenlik hizmetini sunan hizmet verici şirketten güvenlik sertifikası yani SSL hizmeti alınmaktadır. SSL Secure Sockets Layer ifadesinin kısaltması olarak kullanılmaktadır ve İnternet ortamında güvenli giriş katmanı oluşturma anlamına gelmektedir. I-CODE İnternet sitesinde kullanılacak güvenlik sertifikası özellikleri Comodo Positive SSL, 2048 bit SSL sertifikası barındırmaktadır. Böylece normal bir İnternet sitesine yapılabilecek siber saldırılara göre daha güçlü bir güvenlik duvarı oluşturulması hedeflenmiştir.

4.1.2.2.5. Pilot Uygulama

I-CODE modelinin işe koşulması için temel fikirlerin, hedeflerin belirlenmesi (Adım 1), I-CODE İnternet sitesinin tasarımı (Adım 2), I-CODE sitesine ait yazılımın, kodlamaların tamamlanması (Adım 3), Domain, hosting ve güvenlik hizmetlerinin tamamlanmasının ardından pilot uygulamada kullanılacak İnternet sitesinin Beta sürümü 29.06.2015 tarihinde hazır hale getirilmiştir. Pilot uygulama 30.06.2015–18.08.2015 tarihleri arasında yapılmıştır. Yaklaşık iki buçuk aylık uygulamanın (Beta sürümünün) ardından son adıma geçilerek gerekli geri bildirimler alınmış, düzeltmeler ve lüzum görülen durumlarda revizyonlar yapılmıştır. Bu geri bildirim, pilot uygulama değerlendirmeleri ve revizyonlar bir sonraki bölümde açıklanmaktadır.

4.1.2.2.6. Değerlendirme/Geri bildirim/Revizyon

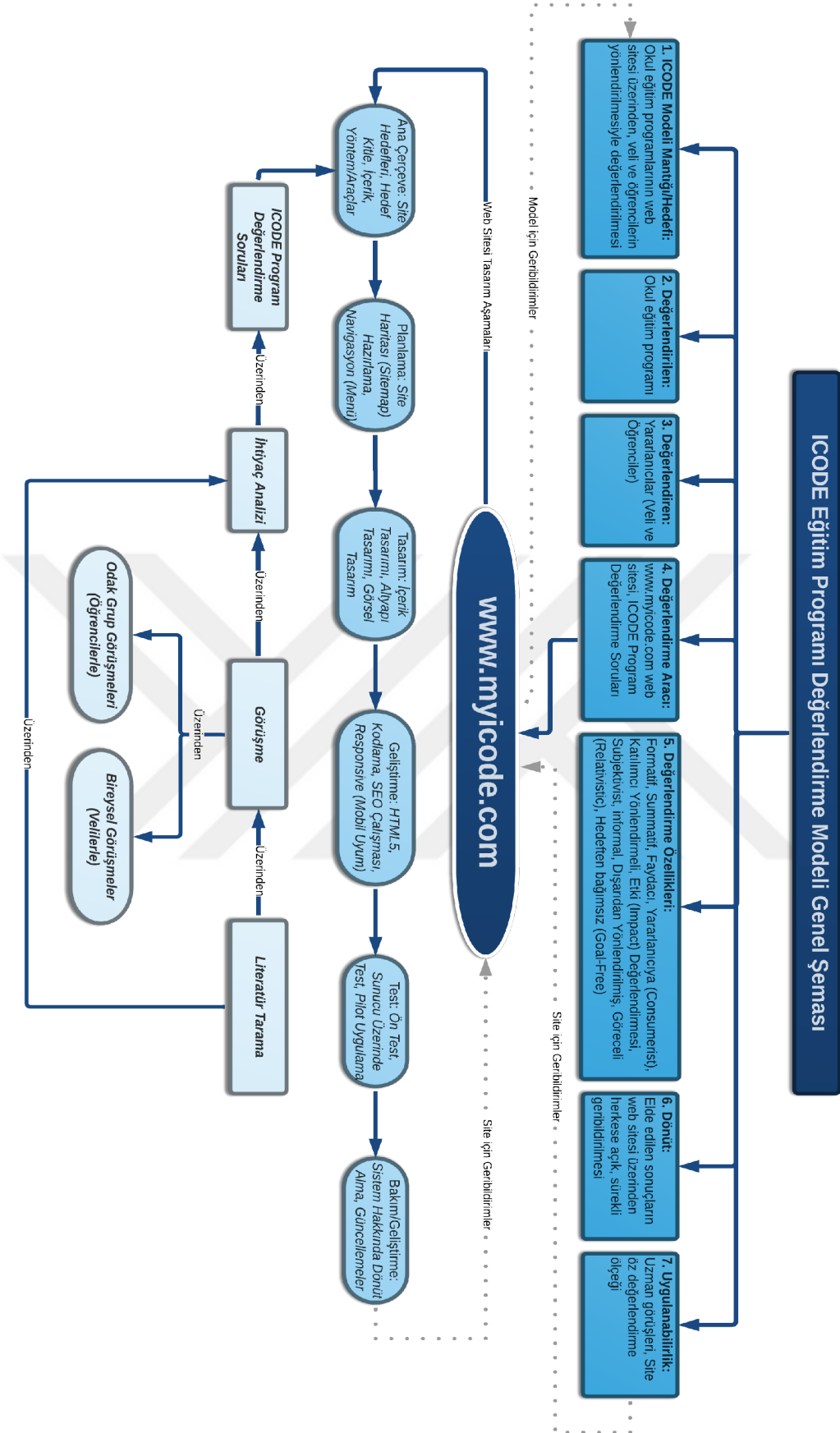
Modele ait İnternet sitesinin pilot uygulaması sürecinde fark edilen ve revize edilen detayların bazıları şunlardır:

- Yararlanıcılar tarafından anlaşılmasının zor olduğu fark edilen ifadeler değiştirilmiştir.
- Yararlanıcıların tıklaması gereken linkler/butonların şekil ve renk iyileştirmeleri yapılmıştır.
- Sisteme kayıt olan yararlanıcıların gerekli web sayfalarına otomatik yönlendirmeleri iyileştirilmiştir.
- Üye girişi sıkıntıları giderilmiştir.
- Değerlendirmesini yapan yararlanıcıların yeni bir değerlendirme yapacakları zaman istatistiğe yansımaması sorunu düzeltilmiştir.
- Okulların eğitim programı değerlendirildiğinde okulların mail adresine, dolayısıyla yöneticilere geri bildirim verilebileceği not alınmıştır.
- Sitenin kendi içindeki arama motorunda İngilizce karakterlerin kabul edilmemesi ve dolayısıyla aranan okulların bulunmaması sorunu giderilmiştir.
- Sitenin ana sayfasındaki ara yüzün yararlanıcılar tarafından daha iyi anlaşılması ve geliştirilebilmesi için tasarım değişiklikleri yapılmıştır.

- Sitenin 6164 özel okulu sistem veri tabanında barındırması ve istatistiklerini biriktirmesi nedeniyle sistem yavaşlaması yaşanmıştır. Bunun önüne geçebilmek için hosting ve trafik hizmetlerinin yükseltme işlemi yapılmış ve sorun giderilmiştir.

I-CODE modelinin tasarım ve geliştirme sürecini özetleyen şema Şekil 18'de gösterilmiştir.

Şekil 18. ICODE Eğitim Programı Değerlendirme Modeli Genel Şeması

4.1.3. I-CODE Modelinin Uygulama İlkeleri

I-CODE modeli, eğitim programlarını değerlendirme alanı için özgün bir model olarak önerilmektedir. Özel okulların yararlanıcılar yani veli ve öğrenciler tarafından www.myicode.com web sitesi üzerinden ve sürekli olarak değerlendirilmesidir. I-CODE eğitim programını değerlendirme modelinin temel yapısında yararlanıcılar programlarının etkililiğine karar verirler. Yapılan alan yazın taraması, görüşmeler ve tasarım sürecinde elde edilen bulgular ışığında I-CODE modelinin uygulanması için aşağıdaki aksiyonların yerine getirilmesi gerektiği bulgularına ulaşılmıştır:

1. Eğitim programı bütüncül olarak ele alınır ve makro boyutta değerlendirilir.
2. Eğitim programının kalitesine ve etkililiğine yararlanıcılar karar verir.
3. Değerlendirme web sitesi üzerinden yapılır.
4. Değerlendirme yapabilmek için siteye üye olmak gerekmektedir.
5. Üye olmak için veli ya da öğrenci olma şartı aranmaktadır.
6. Üyelik işlemlerinde öğrencilere adı-soyadı, cinsiyeti, öğrenim durumu, e-posta adresi ve kendi belirleyecekleri bir şifre; velilere de adı-soyadı, cinsiyeti, yaş grubu, öğrenim durumu, e-posta adresi ve kendi belirleyecekleri şifre sorulur.
7. Üye olan yararlanıcılar okullarını sistem üzerinde aratıp bulduktan sonra, I-CODE eğitim programı değerlendirme soruları ile değerlendirirler.
8. Değerlendirme on soruya birden ona kadar puan verilebilen dereceli ölçekle yapılır.
9. Değerlendirme tamamlandığında okulun eğitim programına ait, on üzerinden, genel bir I-CODE puanı ortaya çıkar.
10. Genel I-CODE puanı dışında, okulun programına ait alt boyutlar da istatistiksel olarak gösterilir:
  - Değerlendirme sonuçları üç farklı ana tema altında (eğitsel kalite, örgütsel kalite ve fiziki kalite) ayrıca gösterilir.
  - Değerlendirme sonuçlar üç ana tema dışında on ayrı alt tema başlığı altında (yabancı dil, duygusal/sosyal gelişim, öğretmen kalitesi, bilgi/zihin gelişimi, güvenlik, personel, iletişim,

bina/sosyal faaliyet alanı, konum ve kantin/yemekhane hizmetleri) ayrıca gösterilir.

- Yapılan değerlendirmelerin sonuçları cinsiyet açısından farklı değerlendirme boyutları (bay veli, bayan veli, erkek öğrenci, kız öğrenci) ile gösterilir.
- Değerlendirme sonuçları velilerin yaş gruplarına göre gösterilir.
- Sonuçlar yararlanıcıların (veli ve öğrencilerin) öğrenim durumlarına göre ayrıca gösterilir.
- Değerlendirme sonuçlarının aylık puan dağılımı grafik üzerinde gösterilir.

11. Sonuçlar İnternet sitesi tarafından anında ve sürekli olarak sonuçlara yansıtılır.

12. Yararlanıcıların okulun eğitim programına bir tane değer atama hakkı vardır. Değerlendirme işleminin aynı okul için farklı bir değer vererek tekrarlanması durumunda önceki değerlendirmenin puanı sistem tarafından silinerek yeni değer atanır.

13. Üyelerin farklı okulları da değerlendirme hakkı bulunmaktadır (Veli ya da öğrencilerin farklı okullara gidebilmesi, nakil olabilmesi, anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liseyi farklı kurumlarda okuması gibi şartlar göz önüne alınmaktadır).

14. Yararlanıcıların aynı kademedeki iki okulun eğitim programını değerlendirme hakkı bulunur (farklı okullara gitme, nakil, anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liseyi farklı kurumlarda okuma gibi şartlar göz önüne alınmaktadır). Üçüncü bir okulun eğitim programını değerlendirme isteği sistem tarafından reddedilir.

15. Değerlendirme sürecinde IP sınırlaması bulunmaktadır. Aynı IP'den yapılacak ardışık beş üyelik işleminin ardından sistem sınırlandırması aktif hale gelir.

16. Değerlendirme sürecinde sorulan on program değerlendirme sorusuna da aynı değerleri atayan yararlanıcının değerlendirmesi sistem tarafından geçersiz kabul edilir (örneğin hepsine bir ya da on verilen durumlar gibi).

17. Üye olan yararlanıcılar değerlendirebilir, sonuçları inceleyebilir ve siteden yararlanabilir.

18. Üye olmayanlar sonuçları inceleyebilir, sitenin hizmetlerinden yararlanabilir ancak değerlendirme yapamazlar.

I-CODE modelinde programı veli ve öğrenciler yani yararlanıcılar değerlendirmektedir. Veli ya da öğrenciler www.myicode.com sitesine girip, kısa bir üyelik işleminden sonra okullarını seçerek, okullarının –araştırmacı tarafından veli, öğrenci, uzmanlar ve alan yazına dayalı ihtiyaç analizi sonucu bulunmuş- programlarını değerlendirme amaçlı on soruya puan vermektedir. Bütün değerlendirme puanlarının toplamına aritmetik ortalama alınarak her okulun bir I-CODE puanı oluşturulmaktadır. Bu puanlamada değişkenlik ve dinamizm söz konusudur. Yararlanıcılar okullarını tekrar değerlendirebilir. Ne var ki her değerlendirme bir öncekinin yerini aldığı için bir yararlanıcı sadece bir değer verme şansına sahiptir. Bu bağlamda okulların puanları sabit değildir. Veli ve öğrenciler bugün memnun oldukları okulun eğitim programından yarın memnun olmayabilir. Okulun sene başındaki performansı ile sene sonu performansı aynı olmayabilir. Öğretmenlerin değişimi, yöneticilerin değişimi, sistemlerin değişimi okulların eğitim programlarının başarısını etkileyebilir. İşte bu noktada I-CODE modeli İnternetin ve teknolojinin imkânlarını kullanarak okulların sürekli değerlendirilmesini sağlayabilmektedir. Yararlanıcılar (veli ya da öğrenci) puanlamalarını değiştirebilir. İnternet ve teknolojik imkânlar sayesinde veli ve öğrencinin yanına gitmeye, okulları ziyaret etmeye gerek yoktur. Veli ve öğrenciler teknoloji destekli cihazlardan (PC, tablet, cep telefonu, laptop vb.) I-CODE sistemine her zaman girebilir ve okullarına ait eğitim programlarını değerlendirebilir. Böylece her okulun I-CODE puanının yer aldığı bir veri tabanı oluşturulmaktadır. I-CODE modelinin barındırdığı ve hedeflediği ana mantık budur.

Model doğrudan yararlanıcıların yani veli ve öğrencilerin değerlendirme rolünü üstlendiği, öznelci ve faydacı felsefeye sahip; göreceli ve yararlanıcıya yönelik ideoloji taşıyan; yararlanıcı ve katılımcı odaklı tasarımı olan; değerlendirme türüne göre dışarıdan yönlendirilmiş, informal, girdi, işlem, çıktı ve etki değerlendirmesi yapan; Hedeften Bağımsız Değerlendirme, Yararlanıcıya Yönelik Değerlendirme ve İhtiyaca Cevap Verici Değerlendirme yaklaşımlarına dayanan temel özelliklere sahiptir. Süreçte programların gelişimine katkıda

bulunabilecek, ayrıca elde edeceği sonuçlarla yararlanıcılara, okula, devlete, sisteme geri bildirim sağlayan bir mekanizma olarak kullanılabilir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.2.1. I-CODE Modelinin Uygulanabilirliği

I-CODE eğitim programı değerlendirme modeli eğitim programları alanında değerlendirme başrolünü sadece yararlanıcılara (veli ve öğrencilere) bırakan ilk ve tek modeldir. Buna ek olarak program değerlendirme sürecini tamamen İnternet ortamında yürüten, tam süreklilik sağlayan yeni bir model olarak tasarlanmıştır. Ne var ki önerilen bu yeni kuramın uygulanabilirliği önemli bir soru işaretidir. I-CODE modelinin uygulanabilirliğini yani gerçek yaşama uygunluğunu ve gerçekçiliğini sorgulamak için program geliştirme alanında uzman olan üç, bilişim teknolojileri konusunda uzman bir akademisyenle bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucu “Akademik Boyut”, “Veri Güvenliği Boyutu” ve “Yasal Boyut” olmak üzere üç ana tema ortaya çıkarılmıştır. Üçüncü tema olarak ortaya çıkan yasal boyut hakkında modelin tasarlanma sürecinde bir hukuk uzmanı ve bir avukatla yapılandırılmamış görüşme yapılmıştır. Hukuki ve yasal boyuta dair ek görüşler istenmiş ve bu görüşler yasal boyut temasına eklenerek yorumlanmıştır. Bu üç tema ve uzmanların konu hakkındaki görüşleri temalar başlığı altında açıklanmıştır.

4.2.1.1. Temalar

4.2.1.1.1. Akademik Boyut

Uzman 1 (Program Geliştirme Uzm.): Model geliştirme çalışmaları oldukça uzun süreci kapsayan zor ve iddialı çalışmalardır. Senin çalışman model tasarımıdan çok etkili (özel) okul belirleme ve değerlendirmeye yönelik bir İnternet sitesi tasarımı ve uygulaması görünümünde... 27.11.2015

Uzman 1 (Program Geliştirme Uzm.): Modelin adı, genel tanıtımı ile, felsefesi, ideolojisi ve tasarımı alt bölümlerinde birbiriyle çelişkili ifadeler kullanmışsın. Bir yerde katılımcı odaklı diğer bir yerde yararlanıcı odaklı gibi yakıştırmalar yapmışsın. Hatta tam Türkçeye çevirisinde; okuyucu tarafından İnternet de odaktaymış gibi algılanabilir. 27.11.2015

Uzman 1 (Program Geliştirme Uzm.): Hepsinden de önemlisi Eğitim Programları ve Öğretim alanında doktora tez çalışması yapıyorsun. Oysa model olarak tasarladığın konu bir program değerlendirme çalışmasından çok etkili okul değerlendirme çalışması niteliğinde görülüyor. 27.11.2015

Uzman 1 (Program Geliştirme Uzm.): Değerlendirme kriterleri olarak belirlediğin sorular, değişkenler programı dışarıdan etkileyen, kısmen örtük programı kapsayan ve daha çok eğitim ortamını değerlendirmeye yönelik sorular. Sanki bu bağlamda Eğitim Programları ve Öğretim alanı değil de Eğitim Yönetimi ile ilgili bir çalışma havası taşıyor. 27.11.2015

Uzman 1 (Program Geliştirme Uzm.): Bir de değerlendirmeyi veli ya da öğrenci inisiyatifine bırakmışsın. Aslında burada bir standarda gitmek gerekirdi. Senin Consumer dediğin gerçekte hangi kitle acaba? 27.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Bunu program değerlendirme alanında kullanmak zor. Çünkü ben program değerlendirme deyince ne anlıyorum. Örneğin matematik dersinin öğretim programının değerlendirilmesini anlıyorum. 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Okula yönelik memnuniyet değerlendirmesi gibi... Programdan ziyade... 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Gerçek yaşamda hayata geçebilir. 05.11.2015

Uzmanların görüşleri incelendiğinde I-CODE modelinin eğitim programlarını değerlendirme alanına aitliği konusunda soru işaretleri bulunduğu görülmektedir. Uzmanların hemen hepsi eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının kapsam olarak farklı özellikler barındırdığını vurgulamaktadır. Uzmanlar I-CODE modelinin alışılmış eğitim programı değerlendirme kriterlerine uygun olup olmadığı üzerinde durmaktadır. Ne var ki yine uzman görüşleri arasında eğitim programı değerlendirmenin Türkiye’de dar kapsamlı olduğu, ders programı ve öğretim programı değerlendirme olarak kabul gördüğü dikkat çekmektedir. Yine alan yazın tarama bölümünde belirtildiği üzere Bobbitt, Dewey, Oliva, Varış ve Demirel

gibi birçok eğitim programları alanında akademisyenlerin eğitim programı tanımlarında okul içi ve dışı, yönlendirilmiş ve hatta yönlendirilmemiş, deneyim oluşturan faktörlere tanımlamalarında yer verdikleri görülmektedir. Yine Eisner, Taba, Oliva ve Bobbitt gibi programcıların eğitim programını tanımlama şeklimizin farklı olabileceğini vurguladığı, alan yazın taramasında ifade edilmektedir. Uzmanların I-CODE eğitim programı değerlendirme kuramını şüpheye karşılamalarının nedeni Türkiye’de ve hatta dünyada program değerlendirme denildiğinde daha çok hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme öğelerini sorgulayan, mikro program tanımlarını kabul eden modellere alışık olmaları olarak yorumlanabilir. Uzman görüşleri arasında bu konuda yapılan öz eleştiri dikkat çekmektedir.

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Biz mikro tanımlamalar yapıyoruz. Bizim yetişme tarzımıza göre ne yazık ki bu bir program değerlendirme tanımı değil. Ancak yabancı literatüre baktığımızda çok dar tanımladığımız ortada. Ne yazık ki biz daha çok öğretim programı ve ders programına bakıyoruz. 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Programı tanımlama şeklimize göre, programı geniş anlamıyla tanımladığımızda, programı bilişsel, duyuşsal, psikomotor gelişim sağlayan bir doküman olarak görürsek bunu sadece verdiğimiz dersle sağlayamayız. Okulun konumu da personelin yeterliliği de etkili olacaktır. Ancak program tanımımızı zihnimize genişletmemiz lazım. Bu anlamda bizi literatür anlamında ikna etmen lazım. 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Program anlamında ben okulun bir dersine ait ders programını değerlendirmiyorum, okulun öğretim programını da değerlendirmiyorum. Ben okulun eğitim programını değerlendiriyorum demelisin. 05.11.2015

Uzman 3 (Program Geliştirme Uzm.): Nitelikli bir eğitim programı beraberinde çok şeyi getirir. Örtük program, sosyal deneyimler, atmosfer gibi şartlar çağdaş eğitim programı alanına dâhil kabul edilmelidir. 05.01.2016

*Uzman 3 (Program Geliştirme Uzm.): Eğitim programı tam da bu...
05.01.2016*

Uzman görüşleri ve ilgili alan yazın incelendiğinde, eğitim programlarını tanımlama noktasında dünya çapında hâlâ tam bir uzlaşma sağlanamamış olduğu gözükmemektedir. Ne var ki görüşler incelendiğinde Türkiye’de mikro boyutlu program tanımlamalarının kabul gördüğü ve dolayısıyla program değerlendirme kuramlarının da ona göre algılandığı düşünülebilir. Ek olarak okul denetimi, okul yönetimi ve eğitim programlarını değerlendirme alanında ayırımın netleştirilme ihtiyacının bulunduğu şeklinde yorumlar çıkartılabilir. Araştırmacıya göre eğitim programları makro tanımlanarak öğrenciyi ve öğrenmeyi etkileyene yönlendirilmiş bütün şartlar içine dâhil edilebilmektedir. Son dönemde örtük programın (hidden curriculum) varlığı dahi program alanında kabul edilirken eğitim programını sadece yazılı doküman olarak görmenin çok sınırlayıcı olduğu söylenebilir. Eğitim programı alan yazında farklı eğitimciler tarafından değişik şekillerde tanımlanmış soyut bir kavramdır. Böylesine soyut bir kavramın sadece hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme boyutlarına sahip yazılı doküman gibi algılanması programcıların eğitim programından çok öğretim programı ve ders programı kavramlarına odaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmacı tarafından geliştirilmeye çalışılan I-CODE eğitim programı değerlendirme modeli öğretim programı ya da ders programından daha geniş bir mantıkla eğitim programlarını yararlanıcılar kanalıyla değerlendirmek için tasarlanmıştır. Modelin başarı ya da başarısızlığı sadece program değerlendirme alanına katkı sağlamak dışında, eğitim programının tanımının netleştirilmesinde de katkı sağlayabilecek bir çaba olabilir. Bu düşünceleri destekler şekilde uzman görüşleri olarak şunlar örnek verilebilir:

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Aslında tanımlaman beni ikna ediyor. Bu tanımlamanın altını doldurursan bence olur. 05.11.2015

Uzman 4 (Bilişim Teknolojileri Uzm.): Literatüre katkısı olur. 20.10.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Biz çocukları okula niye alıyoruz? Bilişsel, duyuşsal, psikomotor gelişimlerini sağlamak için eğitime alıyoruz. Peki, bunu yaparken sadece öğretim ve ders programı

bazında bakabilir miyiz? O zaman ben evde de yaparım bunu. Niye özel eğitim ortamlarına gerek duyuyorum? İşte bu şekilde desteklediğimizde, bunların eğitim programına dâhil olduğunu düşündüğümüzde bizim literatür tanımımızı da düşüncelerimizi de değiştirmiş olursun. 05.11.2015

Yukarıda örneği verilen uzman görüşleri incelendiğinde program tanımlaması alan yazın destekli yapıldığında I-CODE modelinin eğitim programı değerlendirme alanında kullanılabileceği düşüncesi çıkartılabilir. Yine uzman görüşleri incelendiğinde program değerlendirme dışında eğitim programı tanımının Türkiye'deki programcılarının zihninde gelişmeye açık olduğu ancak alan yazından argümantasyona (dayanaklandırmaya) dayalı bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu yorumu çıkartılabilir.

4.2.1.1.2. Veri Güvenliği Boyutu

Araştırmada önerilen I-CODE modeli eğitim programlarını değerlendirme alanında daha önce denenmemiş bazı özellikleri hayata geçirmeye çalışmaktadır. Kısaca, İnternet altyapısını kullanarak web sitesi üzerinden sürekli/anlık değerlendirme yapılması, sadece veli ve öğrencilerin yani yararlanıcıların programın etkililiğine karar vermesi gibi özellikler alanda bir ilktir. Ne var ki bu öneriler beraberinde olası kaygıları da getirmektedir. Uzmanlarla yapılan görüşmelerde I-CODE modelinin uygulanabilirliği sorgulanırken veri güvenliği konusunun önemi vurgulanmıştır. Bu konuda uzman görüşlerinin bazıları şunlardır:

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Uygulamaya engel olarak güvenlik var ama güvenlik için bir şeyler yapılmış. 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): İlerleyen dönemlerde uzman görüşlerine yer verilmesi olumlu etkileyebilir. 05.11.2015

Uzman 3 (Program Geliştirme Uzm.): Katılım arttıkça daha güvenilir sonuçlar ortaya çıkacaktır. Ellinin üzerinde değerlendirme yapıldığında istatistiki olarak dikkate alınmaya başlayabilir. 05.01.2016

Uzman 4 (Bilişim Teknolojileri Uzm.): Kullanıcı kitlesi arttıkça daha reliable (güvenilir) sonuçlar elde edilir. 20.10.2015

Uzman görüşleri incelendiğinde veri güvenliği konusunda kaygılar dikkat çekmektedir. Bunun nedeni I-CODE modelinin İnternet tabanlı bir işleyişe sahip olması ve İnternet ortamlarının manipüle edilme riski taşıması olarak yorumlanabilir. Görüşme sürecinde modelin veri güvenliğini sağlamak için aldığı önlemler araştırmacı tarafından ifade edildiğinde uzmanların olumlu kabul edilebilecek görüşler belirttiği söylenebilir. Ne var ki modelin veri güvenliği konusunda gelişmeye ihtiyaç duyduğu ifade edilmektedir. Özellikle katılımcıların kimliğinin doğruluğu, gerçekten veli ya da öğrenci olup olmadıkları, tekrar tekrar giriş yapma olasılıkları, kasti manipülasyon yapmaları, yanlış değerlendirmelerle çıkar sağlama amacı gütmeleri, kimlik bilgilerinin yanlış ellere geçme riski, İnternet sitesinin ele geçirilme riski, yeterli sayıda yararlanıcının sisteme giriş yapmaması, değerlendirme sürecinde yeterli katılımın sağlanamaması ve nesnelliğin tamamen devreden çıkması gibi konularda modelin yaptığı ve yapacağı çalışmaların çok hayati olacağı söylenebilir.

4.2.1.1.3. Yasal Boyut

Uzman 1 (Program Geliştirme Uzm.): Bu tip çalışmalar ve tasarımları uygulamaya geçirmeden önce yasal ve hukuksal prosedürlere de dikkat etmek ve Milli Eğitim Bakanlığından / İl Milli Eğitim Müdürlüklerinden muhakkak onay almak gereklidir. Çünkü madalyonunun öteki tarafında özel okulların kalitesi ve okulların tercih edilişii gibi ekonomik girdileri ilgilendiren oldukça önemli bir konu söz konusudur. 27.11.2015

Uzman 4 (Bilişim Teknolojileri Uzm.): Okullar hukuki açıdan şikâyet edebilir mi? 20.10.2015

Uzman 4 (Bilişim Teknolojileri Uzm.): Gerekli izinler alınmazsa uygulanmaz. 20.10.2015

Eğitim alanındaki uzmanların görüşleri incelendiğinde özel okulların eğitim programlarını değerlendirmek için yapılacak bilişim destekli bu tarz çalışmaların hukuki ve yasal kaygılar yaratabileceği ifadeleri dikkat çekmektedir. Bu kaygıların nedeni Türkiye'deki bilimsel çalışma süreçlerinde –özellikle kurumların dâhil edildiği çalışmalarda- okulların ya da ilgili kurumların bilgi toplama aşamasında araştırmacılara izin vermemesi, izin

belgeleri için ısrarcı olması ve üst kurumlarından çekinmeleri nedeniyle yaşanan aksaklıklar görülebilir. Kurumların çekinceleri nedeniyle yaratabileceği engeller araştırmacıları yorabilmekte hatta araştırmacının seyrini engelleyebilmektedir. Bilimin doğası gereği veri toplama, analiz yapma ve kanıtlara ulaşma gibi çabalara eklenen bürokratik engeller araştırma dinamiklerini fazlaca etkileyebilmektedir. Bu bağlamda uzmanlar, bürokratik engellerin yaşanma riski nedeniyle araştırmacının hukuki ve yasal zeminde yürütülmesi konusunda hassas olmuş olabilir. Bu konunun ciddiyeti ve daha sonra yapılabilecek çalışmaların önünü açabilmek adına araştırmacının başında hukuk alanından kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Hukuk uzmanının ve avukatın görüşleri aşağıdaki gibidir:

Hukuk Uzm.: Böyle bir çalışmada isimleri geçtiği için kurumlar siteye dava açabilir ancak kişilik haklarına bir saldırı olmadığı müddetçe bir sıkıntı olmaz. Dava açsalar da kazanamazlar. 16.07.2015

Hukuk Uzm.: Sitede forum gibi bir bölüm olur ve forumda okula hakaret gibi durumlar olursa sorun çıkabilir. 16.07.2015

Avukat "Hocam ben siteyi inceledim. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Türkiye Cumhuriyeti kanunları ve mevzuat gereğince özel ve tüzel kişilere tanınmış kişilik haklarına aykırı ifade, görüş ve düşünceler bu sitede yer almıyor. Hiçbir hukuki sıkıntı gözüme çarpıyor. 05.01.2016

Hukuki ve yasal boyutta yaşanabilecek risklerin, akla takılabilecek noktaların giderilebilmesi için yapılan görüşmeler neticesinde, eğitim uzmanlarının düşündüğünün aksine görüşler dikkat çekmektedir. İlgili kişilerin yukarıda verilen görüşleri I-CODE modeline ait sitenin ve sitenin işleyiş mantığının yasal açıdan özel ya da tüzel kişilik haklarına müdahalesi olmadığı şeklinde görüşler alınmıştır. Bu görüşler ışığında I-CODE modeline ait İnternet sitesine dava açılacağı ancak açılan davanın kazanılamayacağı söylenebilir. Sitenin şu anki hali ile yasal ya da hukuki sıkıntısı olmadığı, ne var ki site üzerinde yapılacak Ar-Ge çalışmaları ve yeniliklerin yasal zeminde dikkatlice yürütülmesi gerektiği öngörülebilir. Bu yorumlara ek olarak modelin İnternet sitesinin aktif edilmesinden itibaren geçen sekiz aylık süreçte yaklaşık 150.253 tekil ziyaretçinin, değerlendirilen

Türkiye çapında 245 özel okulun ve 895 resmi üyenin resmi ya da gayri resmi olarak hiçbir itirazı olmamıştır. Aksine eğitim kurumlarının bu siteyi önemseydiği ve sitede yer almak isteğini sözlü ve yazılı olarak iletmiş olduğu görülmüştür. Bu durum ayrı bir araştırma ile incelenebilecek bir detay olarak not düşülebilir.

4.2.2. I-CODE Modelinin İşlevselliği

Araştırma sonucu geliştirilen I-CODE modelinin uygulanabilirliği yanında işe yarayıp yaramadığı, amaçlarına ulaşip ulaşmadığı sorusu oldukça önemlidir. Her uygulanabilir modelin işlevsel olmadığı bir gerçektir. Modelin işlevselliğini anlayabilmek için uzmanlarla yapılan görüşmeler üzerinden konu aydınlatılmaya çalışılmıştır. Üç program geliştirme ile bir bilişim teknolojileri uzmanının görüşlerinden elde edilen bulgular araştırmacı tarafından bu bölümde yorumlanmıştır. Bu konuda ön plana çıkan bazı uzman görüşleri şunlardır:

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Geniş tanımlama içinde amaca hizmet eder. Hem veli açısından hem öğrenci açısından okulun genel olarak eğitim programının değerlendirilmesi anlamında yararlı buluyorum. 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Ben olaya sadece bir tez olarak bakmıyorum; bu var ya, mükemmel bir şey ve doktoradan sonra aynı Google gibi, Google da bir doktora tezi ya, onun gibi bir şey olabilir. 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Bundan okulda yararlanacak. Yabancı dilim çok beğenilmemiş diyecek belki... 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Açık sistemin işlemler değerlendirilmesi oluyor aynı zamanda... 05.11.2015

Uzman 2 (Program Geliştirme Uzm.): Veli çocuğunu okula göndereceği zaman felaket şekilde okul arıyor. Böyle bir ihtiyaç var. 05.11.2015

Uzman 3 (Program Geliştirme Uzm.): Bütüncül bir eğitim programı değerlendirme mantığı taşıdığı için oldukça işlevsel buluyorum. Ders ya

da öğretim programından ziyade eğitim programını değerlendirmeye odaklanan bütüncül bir mantık taşıyor. 05.01.2016

Uzman 4 (Bilişim Teknolojileri Uzm.): Piyasaya sürülebilecek güzel bir program. Benim de hoşuma gitti. 20.10.2015

Uzman 4 (Bilişim Teknolojileri Uzm.): Geliştirilip son haline getirildiğinde daha kullanışlı olur. Hatta bunu almak bile isteyebilirler. 20.10.2015

Uzman 4 (Bilişim Teknolojileri Uzm.): Velinin işine yarar, diğer velilerin değerlendirmelerini görünce fikir sahibi olur. Öğrencinin işine yaramaz, ilgi alanına girmiyor çünkü. Yöneticilerin işine yarar. Kendine çeki düzen vermesi için, eksik olan yönlerini düzeltmek için ve sitede sunmuş olduğunuz... 20.10.2015

BÖLÜM V

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde, araştırmanın amacı ve soruları doğrultusunda ulaşılan bulgular ve yorumlar üzerinden elde edilen sonuçlar sunulmaktadır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1. I-CODE modelinin eğitim programı; öğrenciyi etkileyen, ona deneyim oluşturan ve ihtiyaçlarını karşılayan, okul içi ve dışı, bilinçli şekilde işe koşulmuş bütün planlanabilir şartlardır.
2. Model, öznelci (Subjektivist), faydacı (Utilitarian) felsefeye; göreceli (Relativist), yararlanıcıya yönelik (Consumerist) ideolojiye; Yararlanıcı Odaklı (Consumer-oriented), Katılımcı Odaklı (Participant-oriented) tasarıma sahip; değerlendirme türleri olarak, dışarıdan yönlendirilmiş içsel (Externally-directed), informal, girdi, işlem, çıktı, etki değerlendirmesi yapan temel özelliklere sahiptir.
3. Eğitim programı değerlendirme soruları yararlanıcıların yani veli ve öğrencilerin ihtiyaç analizi ile belirlenmektedir.
4. Eğitim programları sadece veli ve öğrenciler tarafından myicode.com eğitim programı değerlendirme sitesi üzerinden değerlendirilmektedir.
5. Değerlendirme yapabilmek için üyelik şarttır.
6. Sonuçlar sürekli güncellenmektedir.
7. Değerlendirme sonuçları yararlanmak isteyen herkese açık tutulmaktadır.
8. Değerlendirme süreci aynı zamanda modelin geri bildirim mekanizmasıdır.
9. Model, eğitim programları alanında uygulanabilir özellikler taşımaktadır.
10. Yasal açıdan uygulanabiliridir.
11. Eğitim programlarını değerlendirme açısından işlevseldir.

12. Program yapıcılara, eğitimcilere, velilere, öğrencilere, ilgili kurumlara fayda sağlamaktadır.

5.2. Öneriler

1. I-CODE modelinin güvenilirliğini ve geçerliliğini arttıracak çalışmalar yapılabilir.
2. İnternet altyapısının kullanımına dayalı olarak gelişmeler takip edilerek güvenlik ve site altyapısı daha iyi hale getirilebilir.
3. Teknolojik imkânlar geliştikçe modelin kullanımı ve yaygınlığı iyileştirilebilir.
4. I-CODE modelinin değerlendirme sürecine uzman değerlendirmesi ve puanlaması eklenebilir.
5. Günümüz sosyal medya eğilimleri incelenerek yararlı görülen uygulamalar eğitim programlarını değerlendirme alanına dâhil edilebilir.
6. Program değerlendirme alanındaki model fazlalığı ve bu durumun yarattığı karmaşayı gidermek adına sadece eğitim programı değerlendirme alanını sınıflamaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
7. Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim yapan bütün kurumları sistemine dâhil ederek program değerlendirme veri tabanı genişletilebilir.
8. Dünya çapında, bütün eğitim öğretim kurumları gerekli ihtiyaç analizleri ve program değerlendirme soruları elde edildikten sonra modelin sitesi üzerinden program değerlendirmeye açılabilir.
9. Eğitim programlarının veliler ve öğrenciler dışında, etkilenen diğer insanlar tarafından değerlendirmeye açılması seçeneği eklenebilir.
10. Modelin anlaşılabilirliği üzerine çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Alderson, C. & Berretta, A. (1992). **Evaluating Second Language Education**. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Alkin, M. C., Christie, C. A. & Rose, M. (2006). **Communication Evaluation**. Shaw, I. F., Greene, J. C. & Mark, M. M. (Ed.) **Handbook of Evaluation** içinde (s. 384-403). London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.
- Aydın, S. (2003). Türkiye’de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Genel Bakış (Gelişim ve Etkileri). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 36, Sayı: 1-2, (s. 107-120).
- Baker, E. A. & Goodman, R. M. (2003). **Community Assessment and Change: A Framework, Principles, Models, Methods and Skills**. Scutchfield, F. D. & Keck, C. W. (Ed.) **Principles of Public Health Practice (Second Edition)** içinde (s. 177-190). United States of America: Thomson Delmar Learning.
- Beauchamp, G. A. (1968). **Curriculum Theory (Second Edition)**. Illinois, Wilmette: The Kagg Press.
- Belvis, O. (1989). **Curriculum Building in Nursing: A Process**. United States of America: Jones and Bartlett Publishers.
- Bennett, J. (2003). **Evaluation Methods in Research**. London, New York: Continuum.
- Bobbitt, F. (1918). **The Curriculum**. U.S.A.: The Riverside Press.
- Boulmetis, J. & Dutwin, P. (2011). **The ABCs of Evaluation: Timeless Techniques for Program and Project Managers**. San Francisco, CA: John Wiley&Sons, Inc.

- Brunon-Ernst, A. (2016). **Utilitarian Biopolitics: Bentham, Foucault and Modern Power**. London, New York: Routledge.
- Chakrabarti, R. & Peterson, P. E. (2009). **Perspectives in Public-Private Partnerships in Education**. Chakrabarti, R. & Peterson, P. E. (Ed.) **School Choice International: Exploring Public-Private Partnerships** içinde (s. 3-12). Cambridge, Massachusetts; London, England: The MIT Press.
- Charmaz, K. (2005). **Grounded Theory**. Smith, J. A., Harré, R. & Van Langenhove, L. (Ed.) **Rethinking Methods in Psychology** içinde (s. 27-49) London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
- Chiarelott, L. (2006). **Curriculum in Context: Designing Curriculum and Instrucion for Teaching and Learning in Context**. Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). **Research Methods in Education (Sixth Edition)**. Routledge, London, New York: Taylor & Francis Group.
- Crabbé, A. R. & Leroy, P. (2008). **The Handbook of Environmental Policy Evaluation**. U.S.A.: Earthscan.
- Curry, A., Flett, P. & Hollingsworth, I. (2006). **Managing Information and Systems: The Business Perspective**. London, New York: Routledge, Taylor&Francis Group.
- Demirel, Ö. (2008). **Kuramdan Uygulamaya: Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dessinger, J. C. & Lee, J. (2004). **Strategies for Valuing Continious Improvement**. U.S.A.: John Wiley and Sons.
- Dessinger, J. C. & Moseley, J. L. (2004). **Confirmative Evaluation: Practical Strategies for Valuing Continuous Improvement**. San Francisco: John Wiley and Sons.

- Dewey, J. (2010). **The Child and the Curriculum, including The School and Society (Originally Published in 1902)**. New York, NY: Cosimo, Inc.
- Donaldson, S. I. (2013). **The Future of Evaluation in Society: A Tribute to Michael Scriven**. Charlotte, NC: Information Age Publishint, Inc.
- Dills, C. R. & Romiszowski, A. J. (1997). **Instructional Development Paradigms**. Englewood Cliffs, New Jersey: Educational Technology Publications.
- Docaiw (2001). **Dictionary of Computer and İnternet Words: An A to Z Guide to Hardware, Software and Cyberspace**. United States of America: Houghton Mifflin Company.
- Erden, M. (1998). **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eisner, E. (1979). **The Educational Imagination**. New York: Macmillan Publishing Co., Inc.; London: Collier Macmillan Publishers.
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R. & Worthen, B. R. (2004). **Program Evaluation Alternative Approaches and Practical Guidelines (Third Edition)**. U.S.A.: Pearson Education, Inc.
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R. & Worthen, B. R. (2012). **Program Evaluation Alternative Approaches and Practical Guidelines (Fourth Edition)**. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Floden, R. E. (1993). **Flexner, Accreditation and Evaluation**. Madaus, G. F., Scriven, M. S. & Stufflebeam, D. L. (Ed.) **Evaluation Models: Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation** içinde (s. 258-259). Boston, The Hague, Dordrecht, Lancaster: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Forsyth, D. R. (2010). **Group Dynamics (Fifth Edition)**. United States of America: Wadsworth Cengage Learning.

- Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (2012). **The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research**. New Brunswick (U.S.A), London (U.K.): Aldine Transaction, A Division of Transaction Publishers.
- Girgis, A. (1998). **Best Practice in Cancer Control Programme evaluation**. Scott, D. & Weston, R. (Ed.) **Evaluation Health Promotion** içinde (s. 109-125). Padstow, Cornwall: Nelson Thornes Ltd.
- Guerra-Lopez, I. J. (2008). **Performance Evaluation: Proven Approaches for Improving Program and Organizational Performance**. United States of America: John Wiley&Sons, Inc.
- Green, R. A. (2011). **Case Study Research: A Program Evaluation Guide for Librarians**. United States of America: Libraries Unlimited.
- Green, J. L. & Stone, J. C. (1977). **Curriculum Evaluation: Theory and Practice-Volume One**. New York: Springer Publishing Company, Inc.
- Hernez-Broome, G. & Boyce, L. A. (2011). **Advancing Executive Coaching: Setting the Course for Successful Leadership Coaching**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Hesapçioğlu, M. & Nohutçu, A. (1999). Velilerin Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Faktörler ve Özel Okulların Reklam Stratejileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 11, (s. 183-202). <http://dspace.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/3391/1445-2565-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 05.03.2015 tarihinde alınmıştır.
- House, E. R. (1993). **Assumptions Underlying Approaches to Evaluation**. Madaus, G. F., Scriven, M. S. & Stufflebeam, D. L. (Ed.) **Evaluation Models: Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation** içinde (s. 45-65) Norwell, MA; Dordrecht, The Netherlands: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Houser, R. A. (2015). **Counseling and Educational Research: Evaluation and Application**. United States of America: Sage Publications, Inc.

- Hoyle, J. R., Björk, L. G., Collier, V. & Glass, T. (2005). **The Superintendent as Ceo: Standards-Based Performance**. Thousand Oaks, California: Corwin Press.
- IEG (2008). **An Impact Evaluation of India's Second and Third Andhra Pradesh Irrigation Projects: A Case of Poverty Reduction with Low Economic Returns**. Washington, D. C.: The World Bank.
- Imas, L. G. M. & Rist, R. C. (2009). **The Road to Results: Designing and Conducting Effective Development Evaluations**. Washington DC: The World Bank.
- Janicak, C. A. (2010). **Safety Metrics: Tools and Techniques for Measuring Safety Performance (Second Edition)**. United States of America: Government Institutes.
- Klir, G. J. (2001). **Facets of Systems Science (Second Edition)**. New York: Springer Science+Business Media, LLC.
- Kumral, O. (2010). *Eğitsel Eleştiri Modeli ile Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğretim Programının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kridel, C. (2010). **Encyclopedia of Curriculum Studies**. United States of America: Sage Publications, Inc.
- Lawrenz, F. & Thao, M. (2010). **Review of Science Education Program Evaluation**. Lederman, N. G. & Abell, S. K. (Ed.) **Review of Science Education Program Evaluation** içinde (s. 943-963). New York, NY: Routledge.
- Lawrenz, F. & Thao, M. (2014). **Review of Science Education Program Evaluation**. Lederman, N. G. & Abell, S. K. (Ed.) **Handbook of Research on Science Education: Volume II** içinde (s. 759-774). New York, NY: Routledge.

- Lewin, R. (2009). **Handbook of Practise and Research in Study Abroad: Higher Education and the Quest for Global Citizenship**. New York: Routledge.
- Lunenburg, F. & Irby, B. (2006). **The Principalsip: Vision to Evaluation**. United States of America: Thomson Wadsworth.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (2012). **Educational Administration: Concepts and Practices (Sixth Edition)**. U.S.A.: Wadsworth Cengage Learning.
- MacBeath, J., Schratz, M., Meuret, D. & Jakobsen, L. (2000). **Self-evaluation in Eurapean Schools: A Story of Change**. London, New York: Routledge/Falmer, Taylor&Francis Group.
- Madaus, G. F. & Stufflebeam, D. L. (1989). **Educational Evaluation: Classic Works of Ralph W. Tyler**. Boston, Dordrecht, London: Kluwer Academic Publishers.
- Madsen, J. (1996). **Private and Public School Partnerships: Sharing Lessons about Decentralization**. London, Washington, D.C.: Falmer Press.
- Mathison, S. (2005). **Encyclopedia of Evaluation**. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü. <http://ookgm.meb.gov.tr> adresinden 10.04.2016 tarihinde ulaşılmıştır.
- McNamara, J. F., Erlandson, D. A. & McNamara, M. (1999). **Measurement and Evaluation: Strategies for School Improvement**. New York, London: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Nevo, D. (2009). **Accountability and Capacity Building: Can They Live Together?** Ryan, K. E. & Cousins, J. B. (Ed.) **The SAGE International Handbook of Educational Evaluation** içinde (s. 291-304) United States of America: Sage Publications, Inc.

- Oliva, P. F. (1982). **Developing Curriculum**. Boston, Toronto: Little, Brown and Company.
- Mitchell, M. L. & Jolley, J. M. (2010). **Research Design Explained (Seventh Edition)**. U.S.A.: Wadsworth, Cengage Learning.
- Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P. (1993). **Curriculum Foundations, Principles and Issues (Second Edition)**. United States of America: Allyn and Bacon.
- Patton, M. Q. (2008). **Utilization-Focused Evaluation**. Thousand Oaks, California: SAGE Publication, Inc.
- Pinar, W., Reynolds, W. M., Slattery, P. & Taubman, P. M. (2008). **Understanding Curriculum**. New York: Peter Lang Publishing, Inc.
- Potter, C. (2006). **Programme Evaluation**. Blanche, M. T., Durrheim, K. & Painter, D. (Ed.) **Research in Practise: Applied Methods for the Social Sciences**. South Africa: University of Cape Town Press.
- Popham, W. J. (1993). **Educational Evaluation**. United States of America: Allyn and Bacon.
- Punch, K. F. (2000). **Developing Effective Research Proposals: Essential Resources for Social Research**. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications, Inc.
- Punch, K. F. (2014). **Sosyal Araştırmalara Giriş: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar**. (Çev. Bayrak, D., Arslan, H. B. ve Akyüz, Z.) Ankara: Siyasal Bakımevi. (Eserin orijinali 2005'te yayınlandı).
- Reeves, T. C. & Hedberg, J. G. (2003). **Interactive Learning Systems Evaluation**. Englewood Cliffs, New Jersey: Educational Technology.
- Rosen, R. (1986). Some Comments on Systems and System Theory. *International Journal of General Systems*, Cilt: 13, Sayı: 1, (s. 1-3).
- Rovai, A. P., Baker, J. D. & Ponton, M. K. (2014). **Social Science Research Design and Statistics: A Practitioner's Guide to Research Methods and IBM SPSS Analysis**. Chesapeake, VA: Watertree Press.

- Sankur, B. (2008). **İngilizce-Türkçe Ansiklopedik Bilişim Sözlüğü**. İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- Saylan, N. (1995). **Eğitimde Program Tasarısı: Temeller-Prensipier-Kriterler**. Balıkesir: İnci Ofset.
- Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1966). **Curriculum Planning for Modern Schools**. United States of America: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Scriven, M. S. (1993). **Evaluation Ideologies**. Madaus, G. F., Scriven, M. & Stufflebeam, D. L. (Ed.) **Evaluation Models: Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation** içinde (s. 229-260). Boston, The Hague, Dordrecht, Lancaster: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Simoës, E. J. & Brownson, R. C. (1998). **Implementing and Managing Programs**. Stroup, D. F. & Teutsch, S. M. (Ed.) **Statistics in Public Health: Qualitative Approaches to Public Health Problems** içinde (s. 165-192). New York, Oxford: Oxford University Press.
- Skyttner, L. (2002). **General Systems Theory: Ideas & Applications**. Singapore, New Jersey, London, Hong Kong: World Scientific.
- Smiley, D. (1995). Marketing Secondary Schools to Parents-Some Lessons from the Research on Parental Choice, *Educational Management Administration & Leadership*, Cilt: 23, Sayı:2, (s. 96-103).
- Smith, J. A. (2005). **Semi-Structured Interviewing and Qualitative Analysis**. Smith, J. A., Harré, R. & Van Langenhove, L. (Ed.) **Rethinking Methods in Psychology** içinde (s. 9-26) London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
- Spaulding, D. T. (2008). **Program Evaluation in Practice: Core Concepts and Examples for Discussion and Analysis**. San Francisco, CA: Jossey Bass.

- Spaulding, D. T. (2014). **Program Evaluation in Practice: Core Concepts and Examples for Discussion and Analysis (Second Edition)**. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Stufflebeam, D. L. (2003). **The CIPP Model for Evaluation**. Kellaghan, T., Stufflebeam, D. L. & Wingate, L. A. (Ed.) **International Handbook of Educational Evaluation, Part One: Perspectives** içinde (s. 31-62) Dordrecht, Boston, London: Kluwer Academic Publishers.
- Stufflebeam, D. L. & Coryn, C. L. S. (2014). **Evaluation Theory, Models & Applications**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Stufflebeam, D. L., Madaus, G. F. & Kellaghan, T. (2000). **Evaluation Models: Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation-Second Edition**. Massachusetts/Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (1998). **Systematic Evaluation: A Self-Instructional Guide to Theory and Practice (Third Edition)**. Boston, The Hague, Dordrecht, Lancaster: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). **Evaluation Theory, Models and Applications**. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. United States of America: Harcourt, Brace & World, Inc.
- Tassoni, P., Beith, K., Bulman, K. & Eldridge, H. (2007). **Child Care and Education (Fourth Edition)**. UK: Harcourt Education Limited.
- Türk Dil Kurumu (2016). Güncel Türkçe Sözcük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57096b6f4465a6.04568049 adresinden 09.06.2015 tarihinde alınmıştır.
- Thomas, J. C. (2010). **Outcome Assessment and Program Evaluation**. Renz, D. O. & Herman, R. D. (Ed.) **The Jossey-Bass Handbook of**

Nonprofit Leadership and Management (Third Edition) içinde (s. 401-430) San Francisco: John Wiley&Sons.

Tomei, L. A. (2008). **Encyclopedia of Information Technology Curriculum Integration**. Hershey/New York: Information Science Reference

Tsang, M. C. (2002). **Comparing The Costs of Public and Private Schools in Developing Countries**. Levin, H. M. & McEwan, P. J. (Ed.) **Cost-Effectiveness and Educational Policy: 2002 Yearbook of The American Education Finance Association** içinde (s. 111-133) Larchmont, NY: Eye On Education.

Uşun, S. (2012). **Eğitimde Program Değerlendirme: Süreçler Yaklaşımlar ve Modeller**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Van Gigch, J. P. (1991). **System Design Modeling and Metamodeling (First Edition)**. New York: Springer Science+Business Media, LLC.

Varış, F. (1976). **Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yorke, D. A. & Bakewell, C. J. (1991). Choice of Secondary School. *International Journal of Educational Management*, Cilt: 5, Sayı: 2.

EKLER

EK 1. Veli ve Öğrenci Görüşme Formu

EK 2. Uzman Görüşme Formu

EK 3. I-CODE Eğitim Programı Değerlendirme Soruları

EK 4. Myicode.com Web Ana Sayfası

EK 5. Myicode.com Web Üyelik Sayfası (Veli)

EK 6. Myicode.com Web Üyelik Sayfası (Öğrenci)

EK 7. Myicode.com Web Okul İstatistik Sayfası Örneği

EK 8. Myicode.com Web Okul Karşılaştırma Sayfası Örneği

EK 1. Veli ve Öğrenci Görüşme Formu

Veli/Öğrenci Görüşme Formu

Tarih: ----/----/2015

Saat: (Başlangıç/Bitiş)-----/-----

Giriş

Merhaba, bu görüşme uygulaması Balıkesir Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Alanında yapılan “Eğitim programlarını değerlendirmede ICODE modelinin geliştirilmesi” isimli doktora tezi için yapılmaktadır. Araştırma kapsamında, siz velilerin/öğrencilerin bir özel okuldan neler beklediğinizi belirlemek ve ihtiyaçlarınızı bu görüşme üzerinden analiz etmek amaçlanmaktadır. Siz velilerimizin/öğrencilerimizin görüşlerinin çok değerli olduğunu düşünüyor ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyoruz.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve konuşulanları yalnızca benim ve bazı araştırmacıların bileceğini belirtmek isterim. Ne diğer veliler ne de öğretmen ya da okul yöneticileri konuşulanları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaklardır. Bunun yanında araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacak, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz şifrelenecektir.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz varsa lütfen belirtiniz.

Konuşmalarımızın kaydedilmesi konusunda rahatsızlık duyarsanız lütfen belirtiniz. Görüşme sonunda istemediğiniz bazı bilgileri silebiliriz. Bu görüşmemizde soruları siyasi düşüncelerinizi bir kenara bırakarak cevaplamanızı rica ederiz.

Görüşme tahminen yarım saat sürecektir. Kendinizi hazır hissediyorsanız başlayabiliriz.

.....

1) Özel okulun, öğrencilerin eğitsel başarısına yapacağı katkılar hakkında beklentileriniz nelerdir?

SONDA 1. Öğrencilerin zihinsel gelişimi açısından (örneğin hatırlayabilme, anlama, bilgilerini gerçek yaşamda kullanabilme, analiz edebilme, yaratma, eleştirebilme, ulusal sınavlarda başarı, uluslararası sınavlarda başarı vb.)

SONDA 2. Öğrencilerin sosyal/duyuşsal gelişimini açısından (örneğin öz güven, saygı, hoşgörü, demokratik tutum, duyarlı olma, isteklilik, okulu sevme, derslere ilgi duyma)

EK 1. Veli ve Öğrenci Görüşme Formu-Devam

SONDA 3. Öğrencilerin fiziksel (psikomotor) gelişimi açısından (düzgün bedensel gelişim, okulun spora verdiği önem, buz pisti, yüzme havuzu, spor sahaları, tiyatro alanı vb.)

SONDA 4. Yabancı dil öğrenmeye katkısı

2) Özel okulun öğrenci seçiciliği, oluşturulan öğrenci profili hakkında beklentileriniz ve düşünceleriniz nelerdir?

3) Okulun öğretmen kalitesi ve öğretmen kadrosunun istikrarı açısından beklentileriniz nelerdir?

SONDA 1. İstifa etme

SONDA 2. Sık izin alma

SONDA 3. İş bıraktırma gibi durumların yaşanma sıklığı

4) Personel kalitesi açısından beklentileriniz nelerdir?

SONDA 1. Müdür/Müdür yardımcıları

SONDA 2. Psikologlar/danışmanlar

SONDA 3. Muhasebe bölümü

SONDA 4. Sekreterler

SONDA 5. Çalışanlar

SONDA 6. Hizmetliler vb.

5) Okulun veli ve/veya öğrenciyle kurduğu iletişim hakkında beklentileriniz ve düşünceleriniz nelerdir?

6) Okulun eğitim dışında verdiği hizmetler hakkında beklentileriniz ve düşünceleriniz nelerdir?

SONDA 1. Güvenlik,

SONDA 2. Temizlik (hijyen)

SONDA 3. Yemekhane/kantin

SONDA 4. Ulaşım (servis) vb. Hizmetler

7) Okulun felsefesi, vizyonu, yarattığı his hakkında beklentileriniz ve düşünceleriniz nelerdir?

SONDA 1. Disiplinli

SONDA 2. Rahat

SONDA 3. Resmi

SONDA 4. Başarı odaklı

SONDA 5. Maddiyatçı olma vb.

8) Okulun mimari yapısı ve imkânları hakkında beklentileriniz ve düşünceleriniz nelerdir?

SONDA 1. Binanın mimari yapısı/kullanışlılığı/kalitesi

SONDA 2. Bahçe düzeni

SONDA 3. Sosyal faaliyet alanları (sanat, fotoğraf, tiyatro, ekoloji, kulüp bölümleri, spor sahaları, yüzme havuzu, buz pisti, kapalı spor salonu vb. gibi)

SONDA 4. Teknolojik araçlar, eğitim materyalleri gibi

EK 2. Uzman Görüşme Formu**Uzman Görüşme Formu****Tarih: ---/---/2015****Saat: (Başlangıç/Bitiş)-----/-----****Giriş**

Merhaba, bu görüşme uygulaması Balıkesir Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Alanında yapılan “Eğitim Programlarını Değerlendirmede ICODE Modelinin Geliştirilmesi” isimli doktora tezine gerekli verileri toplamak için yapılmaktadır. Araştırma kapsamında, siz uzmanların görüşleri üzerinden I-CODE modelinin uygulanabilirliği ve işlevselliğini analiz etmek amaçlanmaktadır. Siz uzmanlarımızın görüşlerinin çok değerli olduğunu düşünüyor ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyoruz.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve konuşulanları yalnızca benim ve bazı araştırmacıların bileceğini belirtmek isterim. Konuşulanları hiçbir şekilde kimse duymayacak ve okumayacaktır. Bunun yanında araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacak, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz şifrelenecektir.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz varsa lütfen belirtiniz.

Konuşmalarımızın kaydedilmesi konusunda rahatsızlık duyarsanız lütfen belirtiniz. Görüşme sonunda istemediğiniz bazı bilgileri silebiliriz. Bu görüşmemizde soruları siyasi düşüncelerinizi bir kenara bırakarak cevaplamanızı rica ederiz.

Görüşme tahminen 40 dakika sürecektir. Kendinizi hazır hissediyorsanız başlayabiliriz.

.....

EK 2. Uzman Görüşme Formu-Devam

SORULAR

1) I-CODE eğitim program değerlendirme modelinin uygulanabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

SONDA 5. Gerçek yaşamda hayata geçebilir durumda mıdır?

SONDA 6. Eğitim programları alanında kullanılabilir durumda mıdır?

SONDA 7. Eğitim programları ve program değerlendirme alanına gerçekten dâhil edilebilir mi?

SONDA 8. Gerçek yaşamla çelişen noktaları var mıdır?

SONDA 9. Eğitim programları alanıyla çelişen noktaları var mıdır?

SONDA 10. Uygulamaya engel olacak durumlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

2) I-CODE eğitim programı değerlendirme modelinin işlevselliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

SONDA 1. Model eğitim gerçek yaşamda yararlı mıdır?

SONDA 2. Model şu anki yapısıyla eğitim programlarını değerlendirme amaçlarına ulaşabilir mi?

SONDA 3. Model eğitim öğretim alanında tam olarak nasıl bir işlev gösterebilir?

3) Modelin uygulanabilirliği ya da işlevselliği hakkında belirtmek istediğiniz ya da eklemek istediğiniz başka bir konu var mı?

SONDA 1. Olumlu

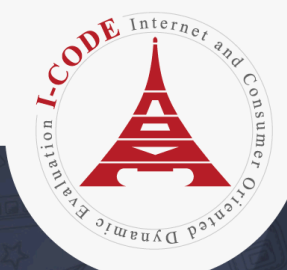
SONDA 2. Olumsuz

SONDA 3. Çekince var mı?

SONDA 4. Öneri var mı?

EK 3. I-CODE Eğitim Programı Değerlendirme Soruları

Türkçe - English
Hoşgeldiniz Zeynep AYGÖREN - Profil - Çıkış Yap

Anasayfa

I-CODE Nedir

Bizi Değerlendirin

İletişim

Hediye Kazan

I-CODE PUANI

8.8

Nisan - 2016

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Aydın Doğa İlkokulu

Menderes Mah. Cemal Gürsel Cad. Üzeri Çeştepe Mah. M196/411c Pafta Efeler Aydn

DEĞERLENDİRME SORULARI

Daha önce bu okulu değerlendirmiştiniz. Yapacağınız yeni değerlendirme bir öncekinin yerini alacaktır.

* Yaptığınız değerlendirme okulun kalitesini doğrudan etkileyecektir. Bilgileriniz okul ile paylaşılmayacaktır! Lütfen bunları dikkate alarak değerlendirme yapınız.

1) Öğrenciyi zihinsel açıdan geliştirme kalitesi Puan: 0 / 10

(Bilme, anlama, bilgiyi kullanma, analiz etme, yaratıcılık ve değerlendirme (eleştirme) kapasitesini geliştirme gibi) ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

2) Öğrenciyi duygusal açıdan geliştirme kalitesi Puan: 0 / 10

(Özgüven, kişisel gelişim, saygı, hoşgörü olumlu tutumlar kazandırma gibi) ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

3) Yabancı dil öğretim kalitesi Puan: 0 / 10

(Yabancı dili telaffuz, konuşabilme, anlayabilme, okuyabilme, çeviri yapabilme) ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

4) Öğretmen kalitesi ve öğretmen kadrosunun korunması Puan: 0 / 10

(Öğretmenlerin alanına hakim olması, öğretme yeteneği, genel kültürü, karakter yapısı ve kadro istikrarı) ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

5) Öğretmen dışındaki personelin kalitesi Puan: 0 / 10

(Yönetim, psikolog, danışman, güvenlik elemanları, sekreterler, sağlık görevlileri, hizmetliler gibi) ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

EK 3. I-CODE Eğitim Programı Değerlendirme Soruları-Devam

6) Veli ve öğrenciyle kurulan iletişimin kalitesi

(Veli ve öğrenciyi zamanında bilgilendirme, sorunlarla birebir ilgilenme, formalite olmayan veli toplantıları ya da birebir görüşmeler gibi)

Puan: 0 / 10

7) Kantin ve yemekhane hizmetlerinin kalitesi

(Ürün/yemek çeşitliliği, sağlıklı ve kaliteli ürünler sunulması, kantinin rahat alışveriş yapılacak şekilde düzenlenmiş olması gibi)

Puan: 0 / 10

8) Okul binasının ve sosyal faaliyet alanlarının kalitesi

(Derslik kalitesi ve bahçe düzeni, yüzme havuzu, buz pisti, kütüphane, laboratuvar tarzı ekstra faaliyet imkanları gibi)

Puan: 0 / 10

9) Okul konumunun kalitesi

(Şehir içi stresinden uzak olması, ulaşım kolaylığı, doğal yaşama yakınlık gibi)

Puan: 0 / 10

10) Güvenlik kalitesi

(Okula giriş-çıkışın kontrollü olması, yabancılara dikkat edilmesi, acil durumlara hazırlık, sağlık sorunları için hizmet sunabilecek personel bulundurma gibi)

Puan: 0 / 10

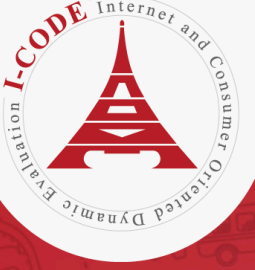

Değerlendirmeyi Tamamladım

EK 4. Myicode.com Web Ana Sayfası

Türkçe - English
Hoşgeldiniz Zeynep AYGÖREN - Profil - Çıkış Yap

Anasayfa

I-CODE Nedir

Bizi Değerlendirin

İletişim

Hediye Kazan

En İyi Kolejler - Özel Okul Değerlendirme Sistemi

Okuluna değer veriyor musun?

🔍

İl seçiniz

▼

* İlerdeki tüm özel okulları görüntülemek için okul adını boş bırakınız.

FAVORİ İSTATİSTİKLER

🏆 I-CODE EN İYİ ÖZEL OKULLAR

📈	Nar İlkokulu	9.8
📈	Milenyum Bilgi Dünyası Anaokulu	9.7
📈	İnegöl Şirin Akademi Anaokulu	9.4
📈	Fatih Bahçelievler Ortaokulu	9.4
📈	Narçiçekleri Anaokulu	9.2

🌐 YABANCI DİLİ EN İYİ KOLEJLER

📈	Acibadem Bilim Doğa Ortaokulu	9.7
📉	Yıldırımhan Eğit. Kur. Bahar	9.7
📈	Aydın Amerikan Kültür Anaokulu	9.6
📈	Envar Ortaokulu	9.6
📈	Meridyen İlkokulu	9.5

👤 ÖĞRETMENİ EN İYİ KOLEJLER

📈	Afyon Doğa Anaokulu	9.7
📈	Mavigün Fen Lisesi	9.7
📈	Envar Anadolu Lisesi	9.7
📈	Bursa Birey Anadolu Lisesi	9.7
📈	Nar İlkokulu	9.6

🏆 İSTANBUL EN İYİ KOLEJLER

📈	Milenyum Bilgi Dünyası Anaokulu	9.7
📈	Fatih Bahçelievler Ortaokulu	9.4
📈	Tuzla Doğa Ortaokulu	9.1
📈	Halkalı Atakent Doğa İlkokulu	8.4
📈	Acibadem Bilim Doğa Ortaokulu	8.2

🏆 ANKARA EN İYİ KOLEJLER

📈	Asfa Ferda Anadolu Lisesi	9.9
📈	Nar İlkokulu	9.8
📈	Narçiçekleri Anaokulu	9.2
📈	Çankaya Anafartalar Ortaokulu	8.1
📈	Akıllı Okul İvedik Osb Teknokent	8

🏆 İZMİR EN İYİ KOLEJLER

📈	Güzelbahçe Pirreis İlkokulu	9.3
📈	İzmir Fen Lisesi	9.1
📈	Bergama Doğa Anadolu Lisesi	8.6
📈	Mev Koleji Güzelbahçe İlkokulu	8.3
📈	İzmir Selçuk Çözüm Temel Lisesi	7.9

EK 4. Myicode.com Web Ana Sayfası-Devam

İSTANBUL EN İYİ KOLEJLER

▲ Milenyum Bilgi Dünyası Anaokulu	9.7
▲ Fatih Bahçelievler Ortaokulu	9.4
▲ Tuzla Doğa Ortaokulu	9.1
▲ Halkalı Atakent Doğa İlkokulu	8.4
▲ Acıbadem Bilim Doğa Ortaokulu	8.2

ANKARA EN İYİ KOLEJLER

▲ Asfa Ferda Anadolu Lisesi	9.9
▲ Nar İlkokulu	9.8
▲ Narçiçekleri Anaokulu	9.2
▲ Çankaya Anafartalar Ortaokulu	8.1
▲ Akıllı Okul İvedik Osb Teknokent	8

İZMİR EN İYİ KOLEJLER

▲ Güzelbahçe Pirreis İlkokulu	9.3
▲ İzmir Fen Lisesi	9.1
▲ Bergama Doğa Anadolu Lisesi	8.6
▲ Mev Koleji Güzelbahçe İlkokulu	8.3
▲ İzmir Selçuk Çözüm Temel Lisesi	7.9

SON DEĞERLENDİRİLENLER

▲ Fatih Bahçelievler Ortaokulu	9.4
▲ Osmanbey Ortaokulu	5.1
▼ Yesevi Fen Lisesi	9.6
▲ İstek Uluğbey İlkokulu	4
▲ Teksen İlkokulu	8

EN ÇOK DEĞERLENDİRİLENLER

▲ Tuzla Doğa Ortaokulu	9.1
▲ Aydın Amerikan Kültür Anaokulu	9.2
▲ Aydın Doğa İlkokulu	8.8
▲ Envar Anadolu Lisesi	8.9
▼ Aydın Rehber İlkokulu	9.1

OCAK AYI EN İYİ ÖZEL OKULLAR

▲ Envar Fen Lisesi	9.9
▲ Burç Vural Fen Lisesi	9.9
▲ Güzelbahçe Pirreis İlkokulu	9.9
▲ Piri Reis İlkokulu	9.9
▲ Piri Reis Ortaokulu	9.9

I-CODE Nedir?

ICODE modeli veli ve öğrencilerin kendi okul programlarını değerlendirmesi ve gelişimine katkıda bulunması amaçlı oluşturulmuş bir program değerlendirme sistemidir.

Özel okul ve kolejler ICODE sistemi üzerinde sürekli değerlendirmeye açık tutulmaktadır. Türkiye'deki bütün özel okullar ve kolejler sisteme kayıtlıdır. Site üzerinde yapılan değerlendirmeler anında sisteme yansıtılır. Böylece **en iyi özel okullar** ve **en kaliteli kolejler** anlık olarak ortaya çıkartılır. Yabancı dil eğitiminde, bilişsel gelişimde, duygusal gelişimde, sosyal faaliyetlerde, öğretmen kalitesinde ve önemli görülen diğer bütün alanlarda sürekli analiz yapılır.

Özel anaokullarının, özel ilkokulların, özel ortaokulların, özel liselerin, kolejlerin en güncel analiz sonuçları sistem üzerinde görüntülenir. *Özel okullar* ve *kolejler* arasında karşılaştırma yapılabilir. Şehir ya da Türkiye çapında, özel okul ya da kolej özellikleri istatistiksel analizler üzerinden kıyaslanabilir. Böylece okul seçimi yapacak veli ya da öğrenciler, en başarılı kolejleri arayan yararlanıcılar ya da kolejini geliştirmek isteyen yöneticiler bu sistemi kullanabilir.

Okulları Karşılaştır

İl seçiniz ▼

Kademe seçiniz ▼

1. Kategori seçiniz ▼

2. Kategori seçiniz ▼

3. Kategori seçiniz ▼

[Karşılaştır](#)

75000+
YARARLANICI

5079
DEĞERLEME

6194
ÖZEL OKUL

904
ÜYE

250
DEĞERLENEN

© 2015 - I-CODE Türkiye
Tüm Hakları Saklıdır

Proje Yöneticisi: Fatih AYGÖREN
Tasarım ve Uygulama: Tarcan CANTÜRK

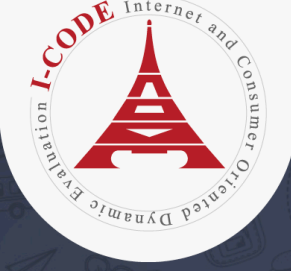

EK 5. Myicode.com Web Üyelik Sayfası (Veli)

Türkçe - English

Giriş Yap - Üye Ol

[Anasayfa](#)

[I-CODE Nedir](#)

[Bizi Değerlendirin](#)

[İletişim](#)

[Hediye Kazan](#)

I-CODE Üye Ol

Okuluna oy ver, kaliteye yön ver.

Sisteme üye olarak kayıtlı bütün özel okulların eğitim programlarını değerlendirebilirsiniz.

*Üyelik ve işlemler ücretsizdir. Bilgileriniz saklı tutulacaktır.

I-CODE hakkında detaylı bilgi için tıklayınız.

Üyelik Formu

Öğrenciyim

Velimim

Veli Üyelik Formu

Adınız	Soyadınız
<input type="text" value="Adınız"/>	<input type="text" value="Soyadınız"/>
Cinsiyetiniz	Yaşınız
<input style="width: 95%;" type="text" value="Cinsiyetiniz"/>	<input style="width: 95%;" type="text" value="Yaşınız"/>
Öğrenim Durumunuz	E-posta
<input style="width: 95%;" type="text" value="Öğrenim Durumunuz"/>	<input style="width: 95%;" type="text" value="E-posta"/>
Şifre	
<input style="width: 95%;" type="text" value="Şifre"/>	

Üye olarak **Üyelik Sözleşmesini** okuduğunuzu ve kabul ettiğinizi onaylıyorsunuz.

© 2015 - I-CODE Türkiye
Tüm Hakları Saklıdır

Proje Yöneticisi: Fatih AYGÖREN
Tasarım ve Uygulama: Tarcan CANTÜRK

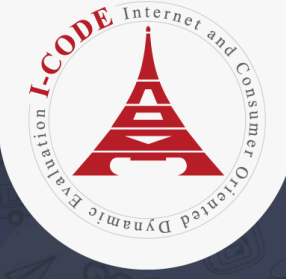

EK 6. Myicode.com Web Üyelik Sayfası (Öğrenci)

Türkçe - English Giriş Yap - Üye Ol

Anasayfa I-CODE Nedir Bizi Değerlendirin İletişim Hediye Kazan

I-CODE Üye Ol

Okuluna oy ver, kaliteye yön ver.

Sisteme üye olarak kayıtlı bütün özel okulların eğitim programlarını değerlendirebilirsiniz.

*Üyelik ve işlemler ücretsizdir. Bilgileriniz saklı tutulacaktır.

I-CODE hakkında detaylı bilgi için tıklayınız.

Üyelik Formu

Öğrenciyim
Veliyim

Öğrenci Üyelik Formu

Adınız	Soyadınız
<input type="text" value="Adınız"/>	<input type="text" value="Soyadınız"/>
Cinsiyetiniz	Öğrenim Durumunuz
<input style="width: 100%;" type="text" value="Cinsiyetiniz"/>	<input style="width: 100%;" type="text" value="Öğrenim Durumunuz"/>
E-posta	Şifre
<input style="width: 100%;" type="text" value="E-posta"/>	<input style="width: 100%;" type="text" value="Şifre"/>

Üye olarak **Üyelik Sözleşmesini** okuduğunuzu ve kabul ettiğinizi onaylıyorsunuz.

Üye Ol

© 2015 - I-CODE Türkiye
Tüm Hakları Saklıdır

Proje Yöneticisi: Fatih AYGÖREN
Tasarım ve Uygulama: Tarcan CANTÜRK

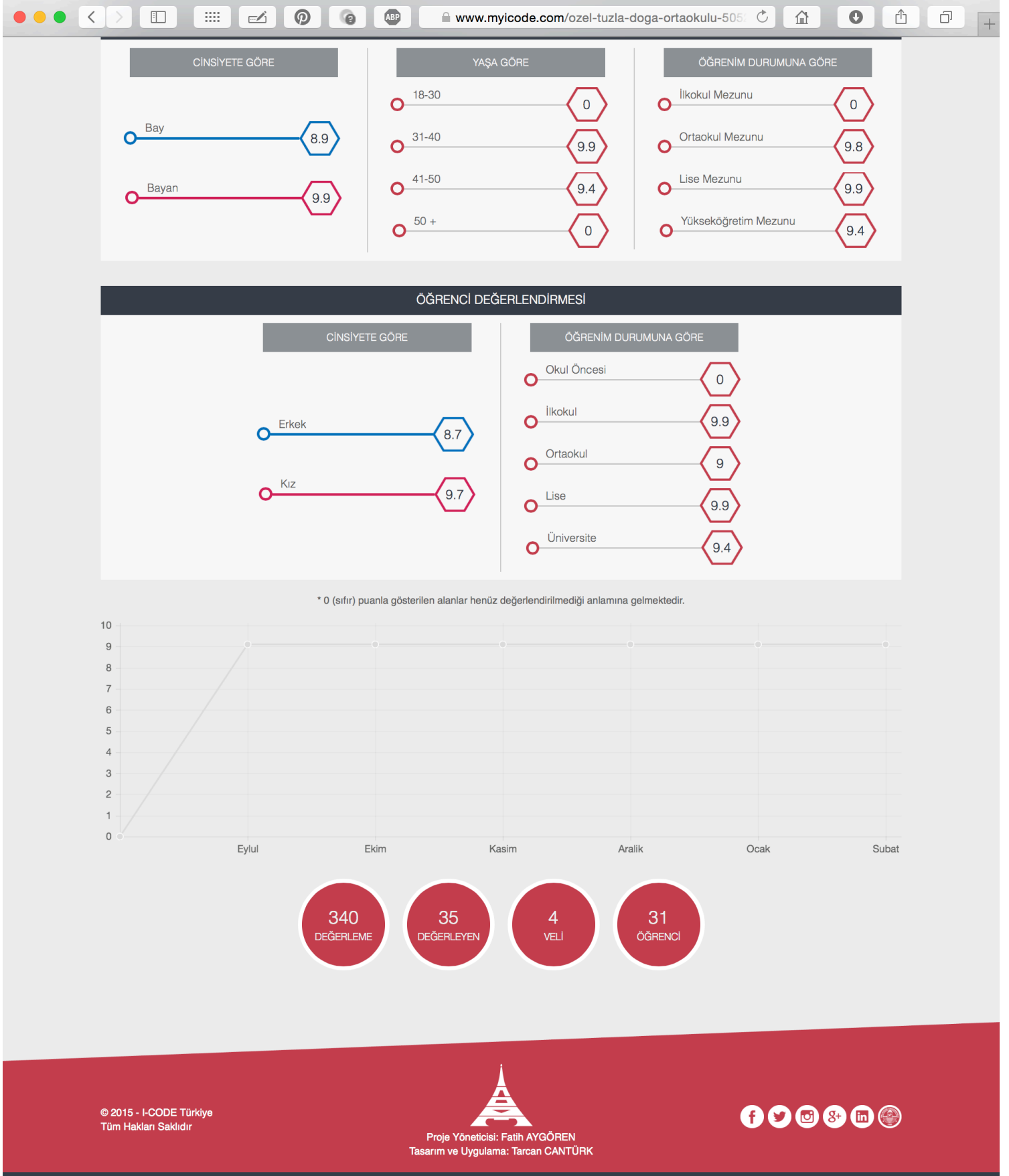

EK 7. Myicode.com Web Okul İstatistik Sayfası Örneği

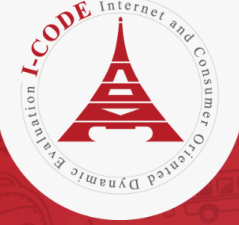

EK 7. Myicode.com Web Okul İstatistik Sayfası Örneği-Devam

EK 8. Myicode.com Web Okul Karşılaştırma Sayfası Örneği

Türkçe - English Giriş Yap - Üye Ol

En İyi Kolejler - Özel Okul Değerlendirme Sistemi

Okuluna değer veriyor musun?

* İldaki tüm özel okulları görüntülemek için okul adını boş bırakınız.

Aydın İstatistikleri

Aydın
▼

Tümü
▼

Genel I-CODE Puanı
▼

Yabancı Dil
▼

Öğretmen Kalitesi
▼

Karşılaştır

Genel I-CODE Puanı

▲ Büyük Uğur Temel Lisesi	9.8
▲ Aydın Akder Ortaokulu	9.8
▲ Aydın Muzaffer Ancin İlkokulu	9.8
▼ Minik Yetenekler Anaokulu	9.6
▼ Yesevi Fen Lisesi	9.6
▲ Aydın Amerikan Kültür Anaokulu	9.2
▼ Aydın Rehber İlkokulu	9.1
▲ Ü.Naci AkDoğan Anaokulu	9.1
▼ Ted Ege Anadolu Lisesi	8.9
▲ Aydın Doğa İlkokulu	8.8

Yabancı Dil

▲ Büyük Uğur Temel Lisesi	10
▲ Aydın Muzaffer Ancin İlkokulu	10
▲ Yesevi Fen Lisesi	10
▲ Aydın Akder Ortaokulu	10
▲ Aydın Amerikan Kültür Anaokulu	9.6
▲ Aydın Rehber İlkokulu	9.3
▲ Aydın Doğa İlkokulu	9.1
▲ Minik Yetenekler Anaokulu	9
▲ Söke Kültür Ortaokulu	9
▲ Harvard Kids Anaokulu	9

Öğretmen Kalitesi

▲ Minik Yetenekler Anaokulu	10
▲ Büyük Uğur Temel Lisesi	10
▲ Aydın Akder Ortaokulu	10
▲ Ü.Naci AkDoğan Anaokulu	10
▲ Söke Doğa Anadolu Lisesi	10
▲ Yesevi Fen Lisesi	10
▲ Aydın Rehber İlkokulu	9.2
▲ Aydın Amerikan Kültür Anaokulu	9.2
▲ Ted Ege Koleji İlkokulu	9
▲ Aydın Muzaffer Ancin İlkokulu	9

75000+

YARARLANICI

5079

DEĞERLEME

6194

ÖZEL OKUL

904

ÜYE

250

DEĞERLENEN

© 2015 - I-CODE Türkiye

Tüm Hakları Saklıdır

Proje Yöneticisi: Fatih AYGÖREN

Tasarım ve Uygulama: Tarcan CANTÜRK

